

Nyt. száma 18/0246

~~180/~~

Kl. sz.: 180/0168

271/0707

85
Bourne et
97

TITKOS
1982. máj. 16.
1982. máj. 13.
Nyt. sz.: 219

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

2

XIII. ÉVFOLYAM
1980. 2. SZÁM

1991-03-18

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

51154
~~51154~~ 120/27

81/46

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

*[MN Harcászati Szabályzat (ho.-e.)
47. pont.]*

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1980

2

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 69 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A csapatok hadtápbiztosításának időszerű kérdései

*Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
a hadtudományok kandidátusa*

Mind a hazai, mind a nemzetközi katonai irodalom a feltételek, elsősorban a harci technika, a harc megvívásának eszközei, majd ennek folyamán a hadművelati művészet elveinek változása, módosulása, új elvek feltárása kapcsán rendszeresen foglalkozik a hadműveletek, harcok megvívására, valamint a csapatok hadtápbiztosítására irányuló elvek, módszerek tanulmányozásával és tökéletesítésével.

Napjainkban szemtanúi és részesei vagyunk a szocialista hadművelati művészet erőteljes „forrásának”, fejlődésének, mely természetesen áthatja a csapatok hadtápbiztosításának *szervezésére és végrehajtására vonatkozó elveket is.*

Ez a forrás fejlődés a hadtápbiztosítás területén összefoglalóan abban fejezhető ki, hogy határozott törekvés tapasztalható a különböző hadtáptagozatok élet, működő és teljesítő képességének növelésére, fejlesztésére, kiindulva azokból a követelményekből, amelyeket a korszerű hadműveletek sikeres megvívása támaszt a csapatok hadtápbiztosításával szemben.

Ezzel összefüggően egy olyan tendencia figyelhető meg, mely szerint a VSZ tagállamainak hadtápszerveci fokozott figyelmet fordítanak a koalíciós összetételű sergtestek harctevékenysége hadtápbiztosításának tanulmányozására, az azonos rendeltetésű hadtápegységek és -alegységek szervezetének, teljesítőképességének közelítésére, azonosítására. Ezzel párhuzamosan elindult egy olyan folyamat is, mely a különböző hadtápegységek „összefegyvernemi” jellegű szervezetekbe való tömörítésére irányul.

Ennek a tendenciának az érvényesítése szükségszerű, aktuális és hasznos, mert kedvezőbb feltételeket teremt a koalíciós összetételű csapatok hadtápbiztosításának tervezéséhez, a teljesítőképesség megítéléséhez, lehetővé teszi a csapatok kölcsönös ellátását minden különösebb rendszabály bevezetése nélkül. Az „összefegyvernemi” jellegű szervezetek kialakítása, a különböző hadtápegységek ezen szervezetekbe való tömörítése, egyértelműbbé, közérthetőbbé és áttekinthetőbbé teszi azok rendeltetését és jobb feltételeket teremt azok vezetéséhez, egyszerűbbé, gyorsabbá teszi a feladatszabást, kedvezőbb alapokat teremt felkészítésükre, ugyanakkor a szakmai felelősség elve a megfelelő szakalegységekért változatlanul érvényben marad, sőt erősödik.

A hadtápbiztosítás korszerűsítésével párhuzamosan, nagy változásokon megy keresztül a csapatok technikai biztosítása is. Jelenleg mindenütt megfigyelhető a széttagolt technikai biztosítási ágazatok egy rendszerbe való összefogása, azaz az egységes technikai szolgálat kialakítása, mely különböző formában valósul meg.

Egyik változat szerint önálló ágazatként valamennyi – a technikai biztosításhoz tartozó szervezetek egyesítése, a *másik* szerint a rakéta technikai biztosítási ágazatokat vonják össze és így kialakul az úgynevezett speciális technikai biztosítás; a fegyverzet, páncélos és gépjármű technikai szolgálat összevonásából az önálló technikai biztosítási ágazat, míg a többi fegyvernem vonatkozásában a technikai biztosítás a fegyvernemek szolgálatok alárendeltségében és azok vezetésével történik. *Harmadik* változat szerint a különböző technikai szerveket egyesítik, így létre jön az egységes technikai szolgálat melyet, egyidejűleg a hadtápfőnök felügyelete alá helyezik, melynek eredményeként egy vezetés alatt valósul meg a csapatok hadtáp és technikai biztosítása. A fenti változatoktól függetlenül egy követelményt világosan meg lehet fogalmazni: napjainkban a hadseregek nagytömegű technikai felszereltsége, a korszerű bonyolult technikai eszközök megjelenése (ma egy-egy harci technikai eszköz komplexen egyesíti magában a technika valamennyi ágazatát) szükségzerűen maga után vonja a technikai biztosítás rendszerének szervezeti és egyéb feltételeinek tökéletesítését.

A technikai biztosítás önálló ágazatként történő kialakítása a különböző ágazatok egyesítése kapcsán felvetődik, hogy mennyiben változik a csapatok hadtápbiztosításának helye és szerepe.

A nemzetközi katonairodalom, a lefolytatott nemzetközi értekezletek, konzultációk alapján megállapítható, hogy e folyamat jobb feltételeket teremtett a csapatok technikai biztosításához és megnöveli a meglévő technikai szervek alkalmazásának hatékonyságát. Ezzel párhuzamosan a hadtáp korábbi szerepe nem változott, sőt koordináló szerepe erősödött és ennek megvalósításához is kedvezőbb feltételek teremtődtek, mert ilyen körülmények között a koordináció, együttműködés lényegében a hadtáp és technikai vezetés között zajlik le, míg korábban ezt a hadtáp részéről 8–10 irányban kellett szervezni és végrehajtani.

A koalíciós összetételű frontok harctevékenységének hadtápbiztosítási rendje, elvei, módszerei az elmúlt időszakban lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai alapján ugyancsak tovább tisztázódtak, a korábban kidolgozott és elfogadott elvek megerősödtek.

Jelenleg a koalíciós összetételű frontok hadtápbiztosításának szervezésére és végrehajtására négy változatot tartanak számon. *Ezek:*

1. A front állományába átalárendelt seregest hadtápbiztosítása nemzeti erőforrásokból, erőkkel és eszközökkel történik, közvetlenül.

2. Az átalárendelt seregest hadtápbiztosítása teljes mértékben a front erőivel és eszközeivel történik.

3. A hadtápbiztosítás nemzeti erőforrásokból történik a frontheadtáp útján. Ez esetben a seregest frontszintű hadtápbiztosítási feladatainak végrehajtására kijelölt erők és eszközök közvetlenül a frontheadtáp állományába kerülnek, annak részét képezik.

4. Lényegében megegyezik a harmadik változattal, azzal a különbséggel, hogy a frontszintű hadtápbiztosításra kijelölt erők már békeidőszakban a front állományába tartoznak, felkészülésük, összekovácsolásuk egységes rendszerben a frontheadtáp vezetésével történik.

A változatoktól függetlenül megmaradt és érvényes az az alapelv, mely szerint mindenkor készen kell lenni egymás kölcsönös ellátására, kisegítésére, melynek érdekében a hadtápbiztosítási tervek kidolgozása során valamennyi érintett

félnél ki kell dolgozni, táblázatban feltüntetni azokat az anyagokat, technikai eszközöket, amelyekkel a kölcsönös ellátás nem biztosítható, illetve azt, hogy esetleg ezek mivel helyettesíthetők.

Az egymásnak átalárendelt magasabbegységek hadtápbiztosítására vonatkozóan változatlanul érvényes az az elv, hogy az átalárendelt magasabbegységet meg kell erősíteni az átalárendelés időszakára szükséges anyagi eszközökkel – szállítóeszközökkel, illetve ha az ellátás a „fogadó fél” készletéből történik, abban az esetben biztosítani kell mindazon speciális és sajátos anyagokat, amelyekkel a „fogadó fél” nem rendelkezik.

Az egészségügyi biztosítás vonatkozásában is érvényesek ezek a változatok azzal a feltétellel, hogy az egészségügyi intézetek és csapatok a sebesülteket a nemzeti hovatartozásuktól függetlenül kötelesek fogadni és segélyben részesíteni, gyógyítani. A táborig kórházakból történő kiürítés esetén alapkövetelménynek kell tekinteni azt, hogy a sebesültek gyógykezelésre a nemzeti alárendeltségben levő kórházakba kerüljenek.

Ezen elvek, módszerek felvázolásából látható és egyenesen következik az, hogy a koalíciós összetételű csapatok hadtápbiztosítása szempontjából nagy jelentősége van a hadtápszervezetek közelítésének, azonosításának, a hadtápbiztosításra vonatkozó elvek, eljárások egyeztetésének, azonos felfogásban történő alkalmazásának, valamint az anyagi és technikai eszközök egységesítésének.

A *tömegpusztító eszközök széles körű* elterjedése, azok tömeges alkalmazása feltételeinek megteremtése ugyancsak felhívja figyelmünket néhány már korábban is levont következtetésre, illetve arra, hogy a hadtápbiztosítás tervezése és végrehajtása során különösen a gyakorlati munkában adjunk nagyobb hangsúlyt a következtetések kapcsán jelentkező feladataink megoldásának.

Az első ilyen kérdés amiről mindenképpen célszerű szólni az a hadtápbiztosítás és eszközeinek védelmét érinti. A hadtápbiztosítás és eszközeinek védelme, megóvása szempontjából döntő fontosságú a hadtápbiztosítási, települési körleteinek műszaki berendezése. Ez minden helyzetben, de különösen az első hadművelet megkezdése előtt, a megindulási helyzetben fontos, mert annak megfelelő és időbeni műszaki berendezése a személyi állomány, az anyagi és technikai eszközök részére szükséges fedezékek kiépítése biztosítja azok megóvását, biztosítja az első tömeges atomcsapás következményeinek „túlélését”; kedvező feltételeket teremt a tömeges atomcsapás következményeinek felszámolásához a csapatok harc-képességének helyreállításához, valamint a harc-képességüket megőrzött és a harc-tervékenységet folytató csapatok hadtápbiztosításához. Nincs ez a kérdés jelenleg a kívánt mértékben a figyelem középpontjában sem az elméleti, sem a gyakorlati munka tekintetében, ezért nagyon időszerű és szükség-szerű feladatnak tekinthetjük a helyzet megváltoztatását, a különböző hadtáptagozatok, -egységek, és -al-egységek elhelyezési körletei műszaki berendezésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések kimunkálását, felújítását, pontosítását.

A *tömegpusztító fegyverek elleni* védelem szempontjából ugyancsak követendő tendenciaként figyelhető meg az anyagi készletek közelítése a csapatokhoz (újralépcsőzés, kiegészítő készletek felhalmozása) és azok egyidejű széttagolása. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az első hadművelet közvetlen előkészítésének időszakában a seregtest részére a hadműveletre kiutalt anyagi készletek jelentős részét célszerű kiadni a központi és állami raktárakból a seregtest részére, biztosítva azok széttagolt és védett elhelyezését.

E probléma megoldásának jelentősége nagyon kézzelfogható, csupán abból a helyzetből kell kiindulni, ami kialakulhat a felek által mérendő első tömeges atomcsapás következményeként. A vasutak, utánszállítási útvonalak nagy kiterjedésben rombolttá válhatnak, ami az utánszállítást nehezíti és bonyolulttá teszi, a nagyobb központi és állami raktárakban tárolt anyagok egyidejűleg megsemmisülhetnek, míg a seregtest részére kiadott decentralizáltan és védetten elhelyezett anyagok jelentős része az első tömeges atomcsapás után is megmarad és közvetlen bázisát képezi a harctevékenységet folytató csapatok hadtápbiztosításának.

Még e témát érintve, napjainkban időszerű kérdésként vetődik fel az anyagi veszteségek mértékének előzetes meghatározása és annak tervezése a hadtápbiztosítás tervezése során. A VSZ tagországainak csapatai és szervei által lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai – mint ahogy az a különböző országok, elsősorban a szovjet katonai irodalomban napvilágot látott – arra utalnak, hogy az anyagi veszteségeket az összefegyvernemi (hk) hadsereg és front méretben a hadtápbiztosítási terv kidolgozása során tervezni kell, mégpedig a tömegpusztító eszközök alkalmazásával folyó támadó hadműveletre a várható fogyasztási normák 25%-át mind a hadsereg, mind a front tagozatban célszerű, mint várható veszteséget betervezni és a hadsereg részére történő kiutalás során a fogyasztási normát + annak 25%-át együttesen meghatározni. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a készletek a hadművelet megkezdése előtt a hadsereg részére kiadásra is kerülnek. E készletek a hadtápbiztosítási terv szerint folyamatosan kerülnek pótlásra, utánszállításra, a hadművelet megvívása folyamán.

Az így betervezett várható veszteség biztosítja azt is, hogy a csapatok anyagi szükségleteit arra az esetre is kitudjuk elégíteni, ha a támadó hadművelet kezdetben csak hagyományos eszközökkel folyik. A tervezésnél változatlanul érvényes az az elv, mely szerint a tervet egy változatban mindig a legnehezebb feladatok megoldására kell készíteni.

A hadműveleti művészet elvei az ellenség sikeres megsemmisítése érdekében mind hagyományos, mind tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén, mint újszerű hadműveleti elemként feltételezi a hadműveleti manőver-csoportok széles körű alkalmazását.

A hadsereg hadműveleti manővercsoport rendeltetése az ellenség védelmének mélységében levő fontos objektumok és célok, hadműveleti vezetési pontok, atomeszközök, repülőterek, mozgósítási csomópontok megsemmisítése, hadtáp és utánpótlási területek dezorganizálása, széles folyóakadályokon levő átkelőhelyek birtokbavétele, az ellenség tartalékainak megsemmisítése önállóan, vagy a légideszant csapatokkal együttműködve.

A hadműveleti manővercsoport ereje gl. (hk.) e.-től hadosztályig. A hadműveleti manővercsoport a támadó hadművelet második, harmadik napján kerülhet ütközetbevetésre az ellenség hadműveleti felépítésében kialakuló résekbe. A hadműveleti manővercsoport az ellenség főerőivel nem bocsátkozik harcba, azokat kikerülve a saját csapatoktól elszakadva folytatja a portyázó jellegű harctevékenységet, melynek napi üteme elérheti a 80–100 km-t.

Az önálló tevékenység néhány naptól egészen a hadsereg hadműveleti feladatainak teljesítéséig tarthat. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy 6–7 napos hadművelet esetén a manővercsoport tevékenysége 2–3 napig folyik.

A hadműveleti manővercsoport tehát az ellenség hátában, annak hadműveleti mélységében a saját főerőktől jelentős távolságra elszakadva oldja meg a

feladatát. Ez a körülmény sajátos követelményeket támaszt mind a harctevékeny-
ség megszervezésével, megvívásával, mind pedig a manővercsoport hadtápbizto-
sításával szemben.

A manővercsoport hadtápbiztosításának megszervezésénél alapvető követel-
ménynek kell tekinteni azt, hogy a hadtápbiztosítás rendje maximális időre tegye
lehetővé a harctevékenység önálló folytatását, az autonómiát. A hadtápbiztosítás
megtervezésénél kiindulási alpnak kell tekinteni a szükségletek reális megállapítá-
sát, valamint azok utánpótlási lehetőségeit. Kiindulási alapként, mint ahogy
már erre utaltam azt kell tekinteni, hogy a hadművelati manővercsoport 2-3,
vagy esetleg több napig ténykedhet önállóan. Erre tekintettel a hadtápbiztosítás
rendje lehetővé kell tegye a hadművelati manővercsoport önálló tevékeny-
ségét, minimum 3 napra úgy, hogy a hadművelati manővercsoport állományába
tartozó erők a front felzárkózásának időszakában, vagyis az önálló tevékenység
befejezése után rendelkezzenek még legalább a mozgókészlet 50%-ával.

A szükséglet másik eleme a fogyasztás várható alakulása. A jelenlegi tapasztalatok szerint a hadművelati manővercsoport naponkénti anyagfogyasztása átlagosan elérheti: lőszerből: 04-08 ja-t; üzemanyagból: 03-04, gázolajból: 06-08 ja-t; élelemből: 1,0 ja-t; egyes anyagból az előző három anyagfajta összmenyiségének 10-15%-át.

A szükséges anyagok utánpótlásának lehetőségeit ugyancsak nagy körültekintéssel kell számba venni. Ennek lehetséges módjai a jelenlegi felfogás szerint a következők: (1. sz. vázlat)

- a hadművelati manővercsoport harctevékenységének megszervezése során a legalapvetőbb anyagokból kiegészítő készleteket célszerű létrehozni a csapatoknál, egyrészt a nem szükséges anyagok terhére, másrészt pedig meg kell erősíteni a csapathadtápotkat szállítóeszközökkel is;

- az ütközetbevetés előtt biztosítani kell a meghatározott készletek teljes feltöltését;

- az ütközetbevetés napján a főerők támadásának üteme elérheti a 40-50 km-t, a hadművelati manővercsoport tevékenységének üteme 80-100 km-t. Ez lehetővé teszi, hogy az ütközetbevetés napján a manővercsoport részére gépkocsi-szállítással valóítsuk meg az anyagok pótlását, természetesen az utánszállítás kijelölt erők fedezete mellett kell, hogy történjen;

- a hadsereg II. lépcsőjében levő hadosztály ütközetbevetésére sor kerülhet a 2.-3. napon, mely ugyancsak lehetővé teszi az anyagok utánpótlását gépkocsi-szállítással az ütközetbe vetett erők fedezete alatt;

- amennyiben a szárazföldön nincs mód és lehetőség az anyagok utánszállítására, úgy annak megoldására sor kerülhet légi úton is. Ebben az esetben fontos jelentőséggel bírhat az ellenség repülőterének birtokbavétele és üzemeltetésének biztosítása;

- a hadművelati manővercsoport készleteinek feltöltése megtörténhet a főerők felzárkózása után közvetlenül a HDS MB-ról a HDS szállítóeszközeivel;

- végezetül a hadművelati manővercsoport hadtápbiztosítása szempontjából döntő jelentőségűnek kell tekinteni a helyszíni és az ellenségtől zsákmányolt anyagi készletek tömeges igénybevételét.

Ebben a cikkben alapvetően a hadművelati manővercsoport hadtápbiztosításával kapcsolatos előljárói feladatokkal foglalkoztam, nem kisebb jelentőségű és nem kisebb érdeklődésre tarthat azonban számot a hadművelati manővercsoport

közvetlen „belső” hadtápbiztosításának megszervezésével és a hadtáp manőverével kapcsolatos kérdések kimunkálása sem. Ugyancsak fontos feladatnak tekintjük azon sajátosságok feltárását, amelyek a hadműveleti manővercsoport harctevékenységét és hadtápbiztosítását jellemzik az erdős-hegyes terepen történő alkalmazásuk esetén.

A csapatok folyamatos és megbízható hadtápbiztosítása szempontjából alapvető jelentőséget kell tulajdonítanunk a hadtápvezetés követelményének megfelelő megvalósítására. Napjainkban a korszerű és nagytömegű technikai eszközökkel felszerelt csapatok hadtápbiztosítása nagytömegű anyagfelhasználással jár, melynek végrehajtására a hadtáp minden tagozatban jelentős erővel és eszközökkel rendelkezik. Ezen erők és eszközök hatékony felhasználása egyéb tényezők mellett döntően azon múlik, hogy milyen a vezetés, mennyiben képes a vezetés arra, hogy ezen erők és eszközök összehangolt hatékony és a kialakult helyzetnek legjobban megfelelő igénybevételét biztosítsa. Ebből a szempontból fontos jelentősége van a vezetés célszerű megszervezésének. Ezért elengedhetetlen feladatnak kell tekinteni azt, hogy a hadtápbiztosítás megtervezése során meghatározzuk: az egész és az egyes fő feladatok végrehajtása érdekében a vezetés részéről mikor, mit, milyen erővel és milyen módon kell tervezni, vagyis azt meghatározni, hogy a rendelkezésre álló „szellemi energiát” milyen módon célszerű igénybe venni.

A vezetés megszervezése során egyik alapvető feladat az együttműködés rendjének meghatározása, melynek többféle módja lehetséges. A különböző hadtápszervek közötti együttműködés fenntartására egyik legjobb módszer az összekötő tisztek és operatív csoportok kölcsönös kirendelése. Különösen megnő ennek a jelentősége a koalíciós összetételű front esetében, mert ez a közvetlen érintkezés kapcsán a nyelvi nehézségek szerepét csökkenti. A koalíciós front állományába tartozó HDS esetében célszerű kiküldeni operatív csoportokat, összekötő tiszteket a következő módon. (2. sz. vázlat)

– A magasabbegység átalárendelése esetén összekötő tiszteket célszerű kiküldeni kölcsönösen a HDS és a ho. HVP-ra.

– A HDS frontállományába történő átalárendelése esetén: összekötő tisztek cseréje válik szükségessé a HDS HVP és FR HVP között.

– A HDS HVP és a „frontszintű” nemzeti erők parancsnokságának vezetési pontjai között. Az FR HVP és a „frontszintű” nemzeti erők parancsnoksága között (legcélszerűbb ha a parancsnokság az FR HVP-n, annak részeként települ).

Operatív csoportok cseréjét kell biztosítani kölcsönösen a Front HVP és az adott ország honvédelmi minisztériuma között (ez esetben a hadtáp operatív csoport része lehet az összfégyvernemi operatív csoportnak).

Amennyiben az adott hadszíntéren Hadszíntér Főparancsnokság is tevékenykedik, úgy mindenképpen szükségeltetik operatív csoportok cseréje a Hadszíntér Főparancsnokság és az adott ország honvédelmi minisztériuma között.

A vezetés megszervezése szempontjából újszerű feladatként jelentkezik a technikai biztosítás vezetésének megszervezése. Napjainkban a technikai biztosításban résztvevő szervek integrálása kapcsán a HVP-on egyre inkább követelményként jelentkezik a két, a hadtáp és technikai vezetés központi kialakítása és a két párhuzamos vezetési rendszer működési feltételének megteremtése. Természetesen ez nem jelenti a PK HTPH azon köteletségének csökkentését, mely a

vezetés alapvető objektumát képező HVP munkájának megszervezésére irányul, sőt ezt a jogát és kötelességét erőteljesebben kell érvényesíteni és megvalósítani.

Befejezésként annak a gondolatnak szeretnék hangsúlyt adni, hogy a csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos elvek, módszerek és eljárások tökéletesítését állandó napirenden levő feladatnak kell tekinteni. Ennek részeként kívánom ráirányítani a figyelmet néhány olyan időszerű kérdésre, amely a jövőben mind elméleti, mind gyakorlati vonatkozásban még sok tennivalót ad számunkra.

(Mellékletek a folyóirat végén található)

A cikk a szerző doktori dolgozatához kapcsolódó kérdéseket érint, a kutatómunka részét képezi.

A szerkesztőség

A hadtáptechnikáról

*Dr. Deák Péter alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

A korszerű harc nem csupán a közvetlen harci eszközök területén igényli a legkorszerűbb technikát, hanem a felderítés, vezetés, a minden oldalú biztosítás valamennyi ágazatában, szervezetében is.

Napjainkban tehát a hadtápbiztosítás valamennyi területe, ágazata egyaránt igen eszközigényes. Amióta a csapatok anyagi, egészségügyi biztosítása, ellátása szervezett keretek között folyik, az adott kor termelőerőinek megfelelő színvonalon mindig megvoltak azok a járművek, szerszámok, főzőeszközök, edényzetek, később műszerek, amelyek nélkül a szervezett hadtápbiztosítás nem, vagy csak rendkívül alacsony hatékonysággal mehetett végbe. Kétségtelen azonban, hogy a korunkban zajló hadügyi forradalom következtében a hadtáp technikai eszközeinek száma és fajtája jelentősen megnövekedett.

Időszerűnek tűnik megvizsgálni, jellemezni, csoportosítani a fegyveres erők anyagi-technikai bázisának ezt a fontos kategóriáját már csak azért is, mert teljesítményük, kezelő és karbantartó állományuk, gépegységeik száma, valamint energia igényük egyre nagyobb hányadot foglal le a korszerű hadsereg teljes technikai parkjában.

A hadtáptechnika körének, sajátosságainak, fejlődésének, helyzetének, a vele szemben támasztott követelményeknek, az ezzel párosuló lehetőségeknek szélesebb körű elemzése – úgy vélem – lehetőséget ad arra, hogy megállapítsuk további eredményes fejlesztésének útjait, takarékos üzemeltetésének, technikai kiszolgálásának módjait.

1. A hadtáptechnika fogalma

A hadtáp csapatok, intézetek szervezetén belül a technika sajátos helyet foglal el. Mint tudjuk, minden szervezet az ember és a technika szabályozott, bizonyos célirányított együttese. Hasonlóan – de csak hasonlóan, mint erre később részletesebben kitérek – a termelőszervezetekhez, a hadtáp technikai eszközök, legyenek azok kezdetlegesek, vagy automatizáltak, bonyolultak, egyaránt a munkaeszköz szerepét töltik be. Ugyanakkor az ellátásba, szolgáltatásba vont anyag, termék, építő- és helyreállító anyagok, bizonyos értelemben a tevékenység tárgyának felel meg.

Ebből az tűnik ki, hogy a Marx és Engels által megformált termelőerő struktúráján belül az eszköz és az anyag a munkaeszköz–munkatárgy viszonyát veszi fel

és ebben az együttesben a mozgékonyabb jellegű munkaeszköz dialektikus elsődlegessége érvényesül.

A valóságban azonban ez túlzottan egyszerűsített következtetésnek tűnik, az összefüggések ennél bonyolultabban jelentkeznek. A hadtáptechnikai eszközök ugyanis a fegyveres erők eszköztárában belül sajátos és származékos, másodlagos szerepet töltenek be.

A „termelőeszköz”, az elsődleges munkaeszközök szerepét a hadseregben az alaprendeltetéssel legközvetlenebbül összefüggő, egyben legmagasabb színvonalú, legbonyolultabb eszközök, a fegyverzet, fegyverrendszerek töltik be. Ebből eredően az anyagi-technikai bázis jellegét, összetételét, konstrukcióját és mennyiségi tényezőit ők determinálják, a követelmények ezekből származnak.

A fegyverzet – mint tudjuk – nagy étvágyú fogyasztó. Az elsőrendű haditechnikai eszközök energián, hajtóanyagokon kívül úgynevezett „alkalmazási” anyagokat, nevezetesen rakétát, lőszert, gázt, keveréket, akadály- és pirotechnikai anyagokat, egyéb vegyi anyagokat fogyasztanak, amelyek köre, fajtája, természetesen meghatározott. A harci és hadtáptechnika találkozása éppen akkor jön létre, amikor a hadtápbiztosítás folyamatában ezek az anyagok a hadtápeszközök révén egyesülnek a fegyverzettel, illetve elhasználódnak a harc folyamatában, a biztosítás, szakcsapati tevékenység során.

Ezért ebben az együttesben a harci technika által követelt anyag, tehát „munkatárgy”, annak formája, jellege, minősége, feldolgozási, átalakítási és szállítási igénye határozza meg a hadtáptechnika paramétereit, tulajdonságait. A dialektikus egységben levő anyag és eszköz között természetesen kölcsön-, illetve visszahatás is jelentkezik, sokszor a hadtáp korszerű, újonnan rendszerbe állított egyes technikai eszközeinek képességei adnak lehetőséget az anyagok nagyobb volumenű, vagy jobban feldolgozott átadására, esetleg sokrétűségének növelésére.

Mind ezek után megpróbálkozom – az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka 011. számú parancsa értelmében felfogott – hadtáptechnika fogalmának, vagy talán inkább körének meghatározásával, mely szerint hadtáptechnikai eszközöknek a *katonai szervezetekhez tartozó személyi állomány, barceszközök és hadfelszerelés fenntartásához, illetve rendeltetésének megfelelő folyamatos üzemeltetéséhez, üzemeltetéséhez szükséges* gépeket, műszereket, berendezéseket, járműveket, áramforrásokat nevezem.

2. A hadtáptechnika sajátosságai és eszközeinek csoportosítása

A hadtápbiztosítási rendszer sajátosságaiból ered, hogy a hadtáp alapvető technikai eszközei az anyagmozgató, ezen belül és pontosabban a szállítóeszközök. Szállítóeszközökön áramlik a sérült, az anyag, a javításra váró technika egyaránt, még akkor is, ha e szállítóeszközök nem egyszerű, hagyományos, általános rendeltetésű tehergépkocsi formájában jelennek meg. Éppen ez a sajátosság az, ami objektíve, a szervezési szándéktól függetlenül cleve integrálja az anyagi biztosítás ellátási, illetve a hadtáp más biztosítási ágait. Tudjuk mindannyian, hogy a szállítás, illetve a szállítóeszközök – egyedül racionális – szervezeti központosítása az, ami miatt szüntelen felvetődik és önmagától megvalósul korszerű harcban a hadtápbiztosítás állandó egysége. Így a hadtáptechnika teljességén belül a szállító, illetve a más képességekkel is felruházott szállító-feldolgozó eszköz alkotja a döntő, de nem a kizárólagos elemet.

A technika, az ipar, a haditechnika, a szélesebb értelemben vett hadtáptechnika fejlődésének legutóbbi szakaszát figyelembe véve, jellegzetességeit vizsgálva a következő tendenciákat figyelhetjük meg:

- nőtt az eszközök specializációja, egyedisége, a technikai eszközfajták skálája, tehát többféle berendezés rendszeresítésére kerül sor; de a jelenség ellen-súlyozására egyre nagyobb mértékben kerülnek kifejlesztésre több célú technikai eszközök;

- a hadtáptechnikára több szempontból jellemző a heterogenitás, részben ágazatonként – és jogosan – elkülönülnek, részben teljesen eltér műszaki konstrukciójuk, természettudományos alapjuk (egészségügyi eszközökre az elektronika és műszerjelleg, üzemanyag-eszközökre a mechanika, másokra a hidraulikai alap, vegyi folyamatok jellemzőek);

- mind rendeltetésben, mind konstrukcióban élesen elválik egymástól a béke és tábori eszközök jellege;

- a legnagyobb részük általános felépítésben, energia ellátottságban, mások minden tekintetben közelednek a polgári életben használatos szolgáltató berendezésekhez, munkagépekhez, szágépkocsikhoz;

- az egységesedés kifejeződik a fegyveres erőkön belül is, azonos technikák, alvázak és felépítmények alkalmazhatók a harcvezetés, felderítés, illetve a hadtápbiztosítás területén, illetve a hadtáp ágazatai között is;

- megfigyelhető a fejlődés az egyes eszközökben a csapatok által helyileg „barkácsolt” felépítménytől a rendszeresített járművön keresztül a cserélhető konténer (mint legmodernebb fejlesztési irányzat) felé; a járműtől független szállított, málházott berendezéstől a vontatmányon keresztül az önjárárságig;

- a járművek és önjáró eszközök a közúti változatot követő nagy terepjáróképesség után a nagyteljesítményű, de ismét közúti formákban jelentkeznek a fejlett hadszíntéri úthálózat és a költségnövekedés miatt;

- és végül az eszközök értéke (nem csak ára) folyamatosan növekszik.

E fejlődési tendenciákat a következő táblázat főbb típusonként és a végén általánosságban is szemlélteti. Az egyes generációk nem – és főleg nem egységesen – köthetők pontos időtényezőkhöz, azonban nagyjából állíthatjuk, hogy az első generáció az ötvenes, a második a hatvanas és a harmadik a hetvenes és jelenlegi évek főtípusa annak fenntartásával, hogy az MN vegyes technikai arculatának megfelelően az eggyel megelőző generáció tömegesen, a kettővel megelőző esetlegesen még mindig előfordul. (Ezek a generációk egyébként világosan felismerhetők az alapvető harci technikai eszközöknél is.)

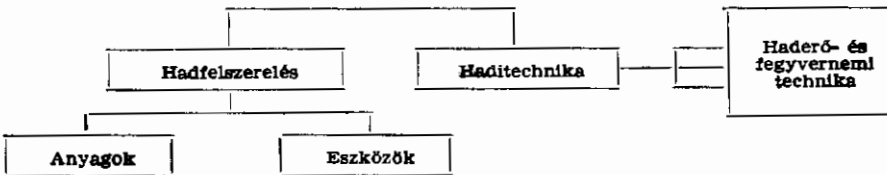
**A legfontosabb hadtáp technikai eszközök egyes generációinak fejlődését
tükröző főbb adatok**

Eszköz		1. generáció	2. generáció	3. generáció
Fajta	Tulajdonságok			
Általános rendelgetésű szállító gímű.	Fő típus	Cs-350	Cs-344	Cs-566 + URAL
	Mozgékonyság	közúti	terepjáró	terepjáró
	Forrás	népgazd.-i	katonai és népgazd.	katonai import
	Energia	vegyes	gázolaj	benzin
	Költség eFt-ban	85 Ft (65)	301 (75)	1,308 696 (77) (78)
	Teherbírás	3 tonna	4 tonna	5 tonna
	Fejlesztés	polgári	közös	katonai
Űza.-töltő eszközök	Fő típus	Cs-350 AUSTROFIAT	Cs-346	URAL
	Mozgékonyság	közúti	terepjáró	terepjáró
	Forrás	öröklött + népgazd.	katonai	import
	Kapacitás	150 l/perc	250 l/perc	350 l/perc
	Utánfutó	tartály + hagyom. pótkocsi	utánfutó	tartály pótkocsi
	Teherbírás	3200 liter	4000 liter	5—5500 liter
Főző- eszköz	Típus	52 M	52 M	69 M
	Energia	fa	vegyes	gázolaj (vegyes)
	Forrás	öröklött	átalakított	saját gyártás
	Kapacitás (l)	220	220	240
Kenyér-, hús- stb. száll. gk.	Típus	Cs-355 GARANT	Cs-344	konténer
	Forrás	saját	egyedi gyártás	közös fejlesztés
	Áramforrás	Ø	saját gk.	egyedi

Eszköz		1. generáció	2. generáció	3. generáció
Fajta	Tulajdonságok			
Seb.-szállító egk.	Típus	Cs-350	GARANT	UAZ
	Kapacitás	14 fő	10 fő	4 fő
	Mozgékonyosság	közúti	terepjáró	terepjáró
Általános tendenciák	Konstrukció	szállított	vontatott	önjáró
	Gyártás	polgári	saját katonai	spec. import
	Felépítmény	átalakított	gyártott	konténer

A fejlesztés, a technikai biztosítás megszervezése és szabályozása szempontjából fontosnak tűnik az egyes hadtáptechnikai eszközfajták csoportosítása, a technika összességének bizonyos szempontok szerinti osztályozása.

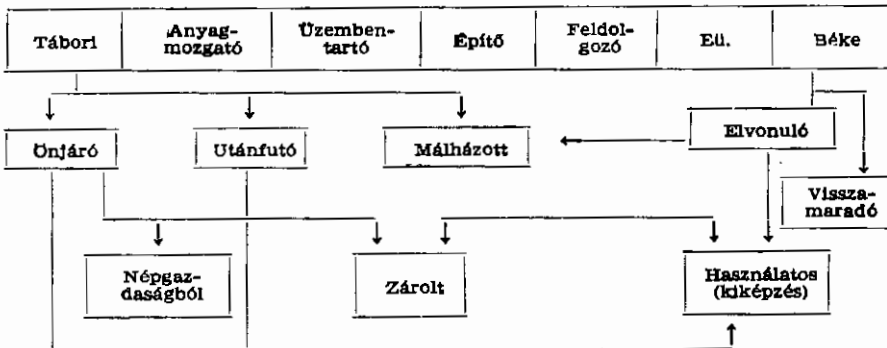
Elsőként vázoljuk fel, hogy a nemzetközi irodalom és a hazai szóhasználat általában hogy csoportosítja a fegyveres erők birtokába, vagy használatába tartozó dologi tényezőket, tárgyakat, anyagokat és eszközöket:

Ennek megfelelően tehát a hadtáptechnikai eszközök a szélesebb értelemben vett hadfelszerelések eszközcsoportjába tartoznak – más, például vegyivédelmi, tűzoltó, állásépítő, oktatástechnikai, térképészeti berendezésekkel, műszerekkel, gépekkel együtt.

A hadtáptechnikai eszközök rendeltetése, funkció, és használat szempontjából a következőképpen oszthatók fel:

Rendeltetés szerint

3. A hadtáptechnika fejlesztésével kapcsolatos harcászati-technikai követelmények

Mint bevezetőben, illetve az előző bizonyítás során már említésre került, a hadtáptechnikai eszközökkel szemben a követelményt elsődlegesen a harci technika, az azt magában foglaló harci szervezet támasztja. Ezekből kiindulva kell tehát megállapítanunk, hogy az egyes szolgálati ágak sajátos, illetve viszonylag egységesíthető eszközei milyen elvek alapján fejleszthetők.

a) Miután a hadtáp minden esetben készenléti fok és képességek tekintetében meg kell feleljen a biztosítandó csapat készenléti fokának és alapvető képességeinek, a hadtáptechnikai eszközök fejlesztésénél is ezt az elvet kell követni. Ez azt jelenti, hogy tagozatoktól függően, a hadtáp technikai felszereltségének bizonyos hányadban tükröznie kell a biztosított csapat jellemző haditechnikai eszközeit. A harcokosi, vagy gépesített lövészászlóalj hadtápjá nem lehet meg bizonyos mennyiségű páncélozott, tűzátható, úszóképes szállítóeszköz nélkül és járműveinek teljes egészében meg kell közelíteni a harci technika és vezetési eszközök terepjáró képességét. A sérültek harcrendből való kiürítése, különösen parancsnokok esetében, a sürgős robbanásveszélyes anyagszállítás megköveteli a zászlóalj hadtápjában az ilyen eszköz megjelenését, sőt megfelelő fegyverzetét is.

A felsőbb tagozatokban a közvetlen harceszközzel való megegyezés követelménye természetesen csökken, de el nem marad. Ezekben a hadtápszervezetekben is meg kell találni a terepjárás és a védettség bizonyos arányait, esetleg nem közvetlen, hanem más eszközök útján biztosított formában.

b) A korszerű harc, különösen a tömegpusztító eszközökkel vívott tevékenység és az újjáéledését bizonyító diverzáns – felderítő – kommandó hadviselés azt követeli úgyszólván valamennyi hadtáptechnikai – táborig – eszköztől, hogy a mozgékony követelményeit elégítse ki elsősorban. A mozgékonyasággal felruházó tulajdonságok egy része megegyezik az első pontban felsoroltakkal, hiszen ez a tulajdonság mindig a harcoló alegységeknél viszonylag a legmagasabb.

A technikai mozgékonyaság biztosítása érdekében a következő tulajdonságokat kell biztosítanunk:

- nagy közlekedési és műveleti sebesség;
- nagy teherbíróképesség és kapacitás annak érdekében, hogy a hadtápszervezetekben minél kisebb számban kerüljenek rendszeresítésre (elkerülve a nagy oszlopokat, a „kolonc”-ot);
- lehetséges mértékig önjáróság, vagy könnyű vontathatóság;
- megfelelő páncél- és sugárvédettség;
- komplex terepjáróképesség.

Szükségesnek tartom, hogy a végsőnek felsorolt, de korántsem utolsó követelményt kissé részletezzem. Egy adott jármű komplex értelemben akkor képes a terepen a csapatok nyomában ténykedni, működni, ha nem csupán a homokos, sáros, havas és jeges talajon halad viszonylag könnyedén, hanem rendelkezik víz-átható képességgel (vagy könnyen áthajózható), magas a gázlóképessége; alacsony égésű tüzeket gyorsan és veszélyeztettség nélkül tud áthajtani; képes önmagát, vagy más eszközöket akadályok közül, bombatöltéséből kivontatni; megfelelő és rendeltetésszerű, álcázható világítása van – illetve ezekhez szükséges kiegészítő berendezésekkel akár maga, akár az alegység rendelkezik. Ez utóbbit azért szükséges kihangsúlyozottan megjegyezni, mert a nagy számban népgazda-

ságból behívásra kerülő, gyakorta közúti gépkocsik, különleges járművek a szükséges vontatók, munkagépek beállítása mellett maximális követelményeknek is eleget tudnak tenni.

A szállítóeszközök minden időben és körzetben lehetséges mozgathatósága – szubjektív, szervezési tényezőkön kívül – alapvetően két műszaki feltételtől függ: *először* a jármű meghajtó és erőátviteli szerkezetének teljesítményétől, valamint rendszeresített, vagy beépített segédberendezéseitől; *másodszor* a tereptől, pontosabban az utak általános állapotán felül az épített utak sűrűségétől, az infrastruktúra állapotától. Az adott hadszíntér viszonylag gyenge, vagy fejlett közúthálózata, a magánutak nagy száma természetesen nem az egyes eszköz, hanem a hadtáptechnika egésze szempontjából javítja – relatíve – a mozgásképeséget.

A terepjárás követelményének abszolút érvényesítése egyre nagyobb gond a mozgósítással népgazdaságból bevonultatandó technika lebiztosítása területén is. A kéttengelymeghajtás, illetve a segédberendezések jelentősen emelik a vállalati állóeszközök értékét, a terepjáró gépkocsik több üzemanyagot, drágább autógumit használnak; a béke igénybevétel során ezek a képességek nem kerülnek kihasználásra, összességében tehát az ilyen járművek, különösen a speciális gépkocsik fenntartása mind a népgazdaságban, mind a hadseregben gazdaságatlanabb.

c) A hadtáptechnika fejlesztésében követendő elv, hogy annak során nyomon kell követni a harczi technika gépesítettségi és automatizáltsági fokát, el kell érni azt a műveleti sebességet, amelyet a harczi technika tűz-, manőver- vagy egyéb sebessége megkövetel. Erre a legjobb példa a legkorszerűbb nehézfegyverek lőszerfajtaival kapcsolatosan kialakult helyzet.

A rendszeresítés alatt álló közepes harcokosi, új láncfalpas páncélozott szállító harcjármű (lövészpáncélos) fegyverei, az automata aknavető mind új, osztott, illetve tározott lőszerkeket használnak. Ezzel csökkent a kezelőszemélyzet száma, nőtt az eszközök tűzgyorsasága. Nyilvánvaló, hogy a hagyományos, kézzel végrehajtott lőszerbemárházás, tározás és rakaszolás többé nem képes a kellő ütemben kiszolgálni ezt az eszközt.

Hasonló jelenségek mutatkoznak a legkorszerűbb repülőeszközök feltöltése területén. A hajtó- és kenőanyagokkal szemben megnövekedett követelmények zárt feltöltési technológiát igényelnek, ez együtt jár a nagy mennyiségű repülőüzemanyag viszonylag – a repülési időhöz viszonyított – gyors feltöltésének elvárásával. Mindezt szintén csak a nagyobb gépesítési és automatizálási fokú eszközökkel lehet kielégíteni.

Ezt a fejlesztési elvet, követelményt akkor lehet érvényesíteni, ha a hadtáptechnikai eszközöket a harczi technikai eszközzel közös programban fejlesztjük ki és együtt rendszeresítjük.

d) A fejlesztés igen fontos elve annak a szemmel tartása, hogy az integrált és több képességű harceszköz kiszolgálási folyamatában, technológiájában is érvényesíteni kell az integráció és a komplex ellátás elvét. Szinte magától értetődik, hogy ezt elsősorban a hadtápanyagok, termékek és szolgáltatások, illetve a hadtáptechnikai eszközök képességeinek integrálása útján lehet megoldani.

A harcitechnikának megfelelő integrált képességek a hadtáptechnikában általában:

- a komplexitás;
- az univerzális hatás és a
- több rendeltetés vonatkozásában jelentkeznek.

A *komplexitás* a hadtáptechnikai eszközöknél abban nyilvánul meg, hogy egy tevékenységi időben az adott berendezés a harceszközzel kapcsolatosan többféle részfeladatot képes elvégezni. Ennek legrealisabb példáit azok a rakodómunkagépek képezik, amelyek földmunkát, torlaszelhárítást, rakodást, daruzást – önrakódó gépkocsik esetében szállítást – is tudnak végezni.

Az *univerzális hatás* alatt azt értjük, amikor az adott eszköz egy munkafolyamattal több fajta tevékenységnek is eleget tesz. A vízszállító gépjármű egyaránt képes mentesíteni, tüzet oltani, vizutánpótlást végezni és a technika karbantartásában részt venni. Különösen sok az univerzális hatású eszköz az egészségügyi szolgálatban és a legnagyobb képességek a jövőben valószínűleg az általános rendeltetésű helikopterekben jelentkeznek, melyek képesek terheket és sebesülteket szállítani, eszközöket akadályon átemelni, sérült járművet kiemelni, „vontatni”, tüzet oltani, mentesíteni, forgalomszabályozást irányítani, csővezetékét felfektetni, híd-, út- és vasúti pályaelemeket beemelni stb.

A hadtáptechnika *többcélúsága* gazdaságossági igény is. A több célú eszköz azt jelenti, hogy az a népgazdaságban béke időben nem katonai célokra alkalmazható és használatos eszköz átalakítás nélkül, esetleg kiegészítő felszereléssel katonai feladatokra azonnal, teljes értékűen felhasználható, mint például autóbusz, rakodógépek, darus gépkocsik, tartálygépkocsik, kenyérszállítók, húszállítók, vasúti kocsik stb. Ez lehetőséget ad a katonalétszámmal való jó gazdálkodásra, a hadművelleti területen, a harc folyamán mindig az adott eszköz éppen igényelt képessége kerülhet kihasználásra.

Amint látjuk, a fejlesztéssel kapcsolatban e betűjelzések alatt kifejtett és elemzett követelmények gyakorlatilag egy alapelvnek tesznek eleget, ez pedig: *minél kisebbre csökkenteni a harci és hadtáptechnika; a fegyverzet és a kiszolgáló-szállítóeszköz közötti ellentmondást.*

4. A hadtáptechnika fejlesztésének útjai

A hadtáptechnikai eszközök fejlesztési irányának megállapításával, konkrét programjával kapcsolatos döntéseknél az elvek érvényesítése mellett a következő tényezőket célszerű figyelembe venni:

a) Miután a haditechnikai – fegyverzet eszközök fejlesztésében alapvetően a rendszerjelleg kell érvényesülnön, a harci eszközzel egy fázisban, egyszerre, lehetőleg azonos szállítótól, polgári vagy speciális importként *kell* biztosítani a közvetlen kiszolgáló technikát is – vagy még a rendszeresítés előtt el kell végezni a hazai kutatás-fejlesztést is.

b) Népgazdaságunk feladatai, szerkezete és mechanizmusa gyakorta teremtenek olyan belyzetet, különösen a járműipart figyelembe véve, hogy a kis széria és más tényezők miatt minden tekintetben kifizetődőbb a rubelviszonylatú importlehetőségek figyelembevétele. Felkiáltójeles péld erre a Cs-566 típusú és az URAL gyártmányú gépjárművek bekerülési költségének összehasonlítása, a hazai termék ugyanis több mint kétszeresébe kerül a külföldinek. Minden esetben a hazai fejlesztést célszerű azonban szorgalmazni olyan esetben, amikor a népgazdaságban is használható, tehát több célú eszközzel van szó, esetleg a jármű alváz import, a felépítmény hazai gyártású megoldásával.

b) A nem kifejezetten tábori használatú, vagy ismét több célú eszközöket a népgazdaságban már meglévő típusok bázisán célszerű fejleszteni. Az úgynevezett „civil” technikák mind szélesebb skálája erre lehetőséget is ad.

c) A hazai fejlesztés leggazdaságosabb útjának az úgynevezett „családok” kialakítása látszik. Tartósan bevált rendszernek bizonyult az egységesen Cs-344 (46) járműre épített hadtáptechnikai eszközcsalád, melynek úgyszólván valamennyi anyagi, technikai szolgálatban és az egészségügyben egyaránt megtalálhattuk a képviselőit. Azonos felfogásban célszerű uniformizálni az utánfutót, illetve pótkocsi jellegű gyártmányokat is, mint ennek is tanúi voltunk az üzemanyag és vízszállító utánfutók esetében. Úgy tűnik, az átemelhető-cserélhető felépítmények, tehát konténerek kifejlesztésénél is célszerű egységes, szabvány formák keresése, méghozzá nemcsak a hadseregen belül, hanem más anyagmozgatási rendszerekkel együttműködve.

d) Ezzel az utóbbi gondolattal tulajdonképpen elérkeztünk a nyolcvanas-kilencvenes évek hadtáptechnikai fejlesztésének alapvető irányához. A szállító és a speciális felépítményt alkotó konténerek most, ebben a fejlesztési szakaszban rendkívül sok szempontból értékelhetők. Ezek közül néhányat részletesebb kifejtés nélkül célszerű említeni:

- a konténerizáció országos, sőt KGST-szintű programjában ez a fejlesztés – szabványok szempontjából is – jól, olcsón illeszthető;

- a konténer, mint szállítótartály objektíve integrálja a szállítási ágazatokat, egyforma gyorsan mállázható uszályra, vasútra, gépkocsira és többféle formában, (közöttük függesztve) légi szállítóeszközre is, a csatlakozásokon célirányosan átrakható;

- a konténer egybekapcsolja, összevonja az utánszállítási tagozatokat, módfelett nagy lehetőséget ad a teljes átrakások kiküszöbölésére, ezzel eleve növeli az anyagáramlás ütemét;

- a konténeres szállítás következetesen megvalósítja a szállítás, tárolás, vegyi- és sugárvédelem, valamint elosztás egységét, ezek a funkciók szintén összefonódnak, egyszerűsödnek, a konténer földön viszonylag huzamosan (már békében is) tárolható, az egyes tagozatokban nem szükséges a mennyiségi és minőségi átvétel időigényes adminisztrációját végrehajtani;

- a konténer tipikusan kielégíti – méghozzá egyszerű módon – a többcélúság követelményét, részben kiegészítő berendezésekkel, de anélkül is; alkalmas tárolásra, személyek elhelyezésére, munkahelyként, öltözőnek, feldolgozó helyiség céljaira stb. – csupán az emberi leleményesség függvényében;

- gazdaságossága egyértelmű, harc alatt sem minden esetben köt le alvázat, de különösen nem békében, amikor a konténerben tárolt anyagok, illetve felépítmény miatt az alvázat nem kell erkölcsi avulásra kárhozható, azok jelentős számban a népgazdaságból lebiztosíthatók.

Ilyen értelemben a tömeges konténeres szállítás, átalakítja az anyagátadó-helyek hagyományos strukturáját, a feszebb irányításon és forgalomszabályozáson kívül daruzást irányító állomány, nagy mennyiségű rakodóeszköz, vagonmozgató berendezés, esetleg helikopterirányító tiszt, tiszthelyettes kell hozzá, fokozottabb az őrzés-védelem és az álcázás igénye.

A hadtáptechnika fejlesztésével azonos jelentőségű kérdés a rendeltetésszerű használat, valamint a fenntartás szabályozott rendjének kialakítása.

Az üzemeltetés, üzemeltetés szempontjából egyik legsúlyosabb kérdés a hadtáptechnikai eszközök komplex technikai kiszolgálásának problematikája.

Ennek megoldásában és szabályozásában először is a tábori és béketechnika különválasztásából kell kiindulni. Magától értetődően fakad e különválasztásból

- amit a tanulmány első oldalain mi is megtettünk -, hogy a két eszközcsoport szervizelése is eltérően valósul meg. Az egyértelműen békeeszközöket a területi polgári szolgáltatóhálózat útján kell javítani, míg a tábori technika javításánál abból a helyzetből kell kiindulni, mely szerint az az MN-ben kialakulás, sőt megvalósulás útján van - egyenlőre csapatjavítási szinten -, az egységes technikai szolgálat, mely minden tábori technika javításában illetékes kell legyen. A csapat-szinten felüli javításokat békében és részben háborúban is a gyártó, vagy forgalombahozó vállalat szerződésben lekötött javítókapacitásával célszerű kiszolgálni - hátraszállítás után.

A rendeltetésszerű használat szabályozásában elsősorban a takarékoság oldaláról kell kiindulni és a valóságos amortizáció és erkölcsi avulás ellentmondásának feloldására kell törekedni. Ennek érdekében általában a következő eljárásokat lehet alkalmazni:

- a nagyobb értékű, több területen, esetleg a népgazdaság érdekében is használható, viszonylag gyorsan avuló, esetleg egy harcscsoport tipushoz kötött, állásban is elhasználódó eszközöket „melegen” kell tartani (esetleg népgazdasági érdekből is alkalmazni);

- a tartós tárolás következtében nem romló, drága, de erkölcsileg lassabban avuló eszközöket, - például konyhákat, utánfutókat - egyértelműen zárolni kell a rendszertől kivont, korszerűtlen, de használható eszközök használatra és kiképzésre való kiadásával egy időben;

- takarékosági okokból! egyértelmű követelmény lesz, hogy a polgári életben is használatos eszközök mind nagyobb száma kerüljön „M” útján lebiztosításra, megfelelő garancia rendszer és gépi adatfeldolgozásra épített naprakész tervezési rend mellett;

- célszerű kutatni annak a lehetőségét, hogy lehet egyes eszközöket kiváltás után a népgazdaság bizonyos szerveinek intézményes rendszerben és sajátos szabályozások útján átadni.

Mindezen eljárások közül a végére maradt a leghatékonyabb, a már visszatérően többször említett KONTÉNER rendszerfejlesztés, amely tulajdonképpen az összes alkalmazható gazdálkodási rendszabály bevezetését önmagában is lehetővé teszi. Ezért cikkem zárkövetkeztetéseként még egyszer azt hangsúlyoznám ki, az MN hadtáptechnikai eszközrendszerének fejlesztésében az alapvető út, amelyre érdemes az erőforrások zömét összpontosítani, az a komplex értelemben vett KONTÉNERIZÁCIÓ.

I R O D A L O M

Cserednyicsenkó: A tudományos-technikai haladás, valamint a fegyverzet és haditechnika fejlődése.

Vojennaja Misl, 1972. évi 4. szám.

Ember-Tudomány-Technika: Kísérlet a tudományos technikai forradalom marxista-elemzésére.

Kossuth, 1977.

Marcatili, L.: A konténeres szállítás.

(Kézírási fordítás a Rivista Militarc 1975. évi 6. sz. - cf. 5997)

Nick, Harry: A tudományos technikai forradalom.

Kossuth

Sivicia: Néhány következtetés a „PAJZS-77” gyakorlat tapasztalatairól.

Honvédelem T. 1978. 2. szám.

Tubacsevszkij: Válogatott művei.

Zrínyi, 1975.

Vasziljev V.: Konténerszállítások Nyugat-Európa országaiban.

Honvédelem, 1978. 6. szám.

POLITIKAI MUNKA A HADTÁPSZOLGÁLATBAN

Előkészítjük és megkezdjük a XII. kongresszus határozatainak végrehajtását

Forgács András ezredes

A központhadtáp szerveinél – de a Magyar Néphadseregi Pártértekezlet megtartását követően összhadsereg vonatkozásában is – befejeztük a párt XII. kongresszusának előkészítésével, a kongresszusi felkészüléssel kapcsolatos jelentősebb rendezvényeinket. Az öt éves munka értékelését és az eddigi helyzetünk alapján történő feladatmeghatározást követően; a XII. kongresszus irányelveinek megvitatásán túl; ma már a lehetőségeinknek megfelelően kialakítottuk a feladatvégrehajtás személyi feltételeit is, azaz megválasztottuk azokat a párttestületeket, amelyek – minden valószínűség szerint – kellő biztosítékot jelentenek a XII. kongresszus határozatainak teljesítéséhez, a tagság és állomány aktivizálásának kiváltásához. Mindezek azonban csaknem kizárólagosan az elmúlt öt éves időszak értékelését, munkánk eredményeinek és fogyatékosságainak számbavételét s következként a jövő feladatainak – lehetőségeink szerinti – megalapozását eredményezhették. Ezekre alapozva és építve számtalan feladat hárul minden párt-szervezetünkre – parancsnokokra, KISZ- és szakszervezeti szervekre is – az 1981–1985. időszak feladatainak teljesítése érdekében.

Jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy az előző időszak minden szakaszában párttagságunk egyértelmű készségét fejezte ki a feladatok teljesítését illetően. Pártunk bevált és helyesnek bizonyult (elfogadott és támogatott) politikájának folytatását, magasabb követelményeknek megfelelő teljesítését igényelte tagságunk, s egyben kijelentette: az élet minden területén kész a határozatokból adódó helyi és személyi feladataik teljesítésére.

Párttagságunk ugyanakkor tudatában van annak is, hogy az elkövetkező években nehezebb belső és nemzetközi körülmények közepette kell a XII. pártkongresszus határozatait megvalósítani. Ezért is kiemelkedő jelentőségű, hogy a jelenlegi időszakban kellő gondossággal végezzük el az úgynevezett „előkészítő feladatainkat”. A jelenlegi időszak legfőbb feladatainak egyike, hogy megalapozza a kongresszus határozatainak teljesítését, s biztosítsa a teendők tervszerű, szervezett végrehajtásának indítását; felkészítsük minden vonatkozásban a munkabizottságokat, munkabizottsági tagokat, testületeket és funkcionáriusokat a megnövekedett követelmények szerinti feladataink teljesítésére.

Mint ahogy az a címből is kitűnik e rövid gondolatsor keretében nem a XII. kongresszus határozatainak általános és hosszútávú feladataival kívánok foglalkozni. Kizárólagosan az 1980. évi feladatainkat, s ezen belül az indulás meg-

alapozását, előkészítését szeretném taglalni s ezáltal a végzendő munkánkat, a szükséges – vagy talán pontosabban a lehetséges – mértékben egységesebbé tenni.

Pártszervezeteink a kongresszusi felkészüléssel azonos felelősséggel és sokoldalúan törekednek e feladatok teljesítésére. Kedvező hatása, hogy mindenhol felelevenítik a XI. kongresszust követő időszak tapasztalatait s azokat az új körülményekhez igazítva felhasználják.

A pártszervezeteinkre – ezen időszakban – háruló feladatok között legjelentősebbek azok, melyek a kongresszus dokumentumainak megismerésével, magyarázatával, elfogadtatásával, a kongresszus által kialakított és megfogalmazott állásfoglalások, célok és törekvések képviselésével kapcsolatosak, melyeket alapvetően ideológiai-politikai nevelő, felvilágosító munka területén szükséges elvégezni. Ebből adódóan minden pártszervezetünkben legfőbb feladatként a XII. kongresszus figyelemmel kísérésének szervezett és széles körű biztosítására, a kongresszus határozatainak, állásfoglalásainak ismertetésére, majd mély és sokoldalú feldolgozására törekednek. Az egyébként is széles érdeklődést igyekeznek szervezett és céltudatos pártpolitikai munkával minél maradéktalanabb mértékben kielégíteni. A párt megbízatások növelésével kívánják – már a kezdeti időszaktól – a politikai információ csatornáin összegyűjteni az elhangzott véleményeket, indoklást igénylő kérdéseket, az egyes állásfoglalásokkal kapcsolatos felvetéseket. Nem pusztán aktuális érdeklődés és pártszervezeteink munkájában. Tudatában vannak, hogy egy gondos véleményösszegző tevékenység alapozhatja meg későbbi munkánk céltudatosabb, hatékonyabb végzését, munkánk, témaválasztásaink és tagságunk, állományunk igényeinek összhangját.

A kongresszusi dokumentumok, állásfoglalások elsődleges megismerését és ismertetését követően ugyanis pártszervezeteink fontos feladatuknak tartják – s ezek végrehajtására is már most tudatosan készülnek –, hogy magyarázzák, indokolják a kongresszus főbb állásfoglalásait; s türelmes, sokoldalú politikai munkával biztosítsák azok elfogadását, majd a teljesítés során történő támogatását. Tevékenységünk skálája és módszerei ebben az időszakban lényegesen kibővülnek. Az elsődleges ismeret során szerzett tapasztalatokból tükröződő helyi igényeknek megfelelő differenciáltsággal, az élet minden – gazdasági, társadalmi, politikai, ideológiai, párt- és tömegszervezeti élet – területére kiterjedően s a pártpolitikai munka minden igényelt formáiban és módszereivel elő kell segítenünk, hogy pártunk törekvéseit környezetünkben helyesen értelmezzék, elfogadják és magukévá tegyék s ez végső célját tekintve cselekvő támogatást eredményezzen. Biztosítanunk kell, hogy az irányelvek vitája során fokozódó aktivitás a kongresszust követően folytatódjon, sőt a lehetséges mértékben bővüljön is.

A politikai oktatási év végén tartunk ugyan, mégis fontos feladatunk, hogy a hátralevő időszak témáinak feldolgozása során messzemenően dolgozzuk be a kongresszusi állásfoglalásokat. Nyújtsunk segítséget propagandistáink részére, hogy e feladataiknak minél maradéktalanabb mértékben eleget tudjanak tenni. Mindezekre alapozva nagy gonddal készülünk arra, hogy az új oktatási év előkészítése során és ennek következtében a következő év egészében is oktatásunk szerves részét képezzék a kongresszusi dokumentumok.

Az úgynevezett feldolgozó munkánkat ez évben azzal tervezzük zárni, hogy a kongresszusi anyag legfőbb részeire kiterjedően kialakítjuk feladatainkat s a központhadtáp pártalapszervezeti titkárainak összevonásán egységesen felkészülünk e feladatok teljesítésére. Figyelmünket itt már a következő kongresszusig elvégzendő teendőinkre fordítjuk, azaz ilyen időszakra kiterjedően rögzítjük munkánk tartalmi feladatait, hangoljuk össze, koordináljuk tevékenységünket.

A központhadtáp szerveinél – hagyományainkhoz hiven – készülünk a kongresszus dokumentumaiból adódó feladataink kidolgozására. Ezt több vonatkozásban is megkíséreljük közelíteni. Elsődlegesen a tevékenységünkre – a következő öt éves időszakban – kiható elveket, a tevékenységünket meghatározó főbb célkitűzéseket és lehetőségeket igyekszünk számba venni. Erre alapozva végezhetjük csak el, azok katonai életünkre történő értelmezését. Számunkra elengedhetetlen az is, hogy hadtápgazdálkodásunkra vonatkoztatva is biztosítsuk a kongresszusból adódó feladataink egységes értelmezését. Mindezek elvégzését a következő évek megnövekedett követelményei, nehezebb körülményei is kiemelten igénylik. Természetes, hogy e munkát az MN általános és felső vezetése által végzett feladatok részeként, azzal teljesen összhangban végezhetjük, de ez egyben felkészülés is e feladatokhoz történő szerves kapcsolódásra.

Ilyen főbb feladatokkal törekednek pártszervezeteink a következő időszak tevékenységének megalapozására, éves- és öt éves feladataink reális egységes szemléletben történő kialakításának elősegítésére. E munka eredményei várhatóan kedvezően éreztetik hatásukat az év szakmai-katonai feladatainak teljesítésében.

Kiemelkedően fontos feladatként jelentkezik minden szinten, hogy segítsék elő a kongresszuson kialakított elveknek, határozatoknak a szakmai munkában, a mindennapi tevékenységbe történő érvényesülését, illetve megvalósulását. Ez különösen jelentős fejlesztési, gazdasági vonatkozásban, hiszen ebben az időszakban kerülnek végleges kialakításra a VI. öt éves terveink s annak kezdetét jelentő 1980. évi tervek. A párt politikájának területünkön való érvényesülését meghatározóan befolyásolják azok az eredmények, amelyeket e tervek elkészítésekor érünk el. Minden párttag és pártszervezet ezért tekinti felelősségteljes feladatának a kongresszus határozatainak érvényesítését (beépítését) éves és öt éves terveikbe. Jelentőségük indokolja, hogy két feladatunkról külön is szóljunk. Így – elsősorban talán – arról, hogy az elkövetkező évek (1981–1985) jellegét alapvetően megszabja a nagy számú kádermozaik, kádercsere, mely a nyugdíjkorhatárt ebben az időben elérők magas számából következik. Pártszervezeteinknek már ebben az évben meg kell tenniük előkészítő lépéseiket e nagy feladat minél zökkenőmentesebb végrehajtása érdekében. Ösztönözniük kell minden olyan kezdeményezést, támogatniuk szükséges minden olyan lépést, mely e feladat sokoldalú megtervezését, céltudatos végzésének jó előkészítését célozza. A parancsnokokkal, egyszemélyi vezetőkkel együttesen olyan közhangulatot kell kialakítanunk és olyan gyakorlatot kell meghonosítanunk, amely egyrészt optimálisan biztosítja, hogy a becsületes munkában megfáradtak a nyugdíjtörvényben meghatározott szocialista, humánus elveinknek megfelelően mehessenek el jól kiérdemelt nyugdíjukba. Másrészt azonban – az MN igényeit és érdekeit szem előtt tartva bátrabban kell kezdeményezniük olyan esetben, amikor is az egyén egészségügyi helyzetével és szándékával összhangban lehetséges a nyugdíjkorhatáron túl történő szolgálat. Fontos (történelmi) kötelezettségünk a Magyar Néphadsereg megfelelő kádérosszetételének biztosítása a következő évtizedekre kiterjedően is. A másik – a kádermunkával csaknem azonos jelentőségű – feladatunk az egészségügyi szolgálat szociálpolitikai törekvéseinkkel összhangban álló fejlesztésének elősegítése. Tevékenységünk biztos háttérét szolgáltatja a Pol. Biz. 1979 szeptemberi határozata, a Katonai Tanács egészségügyi szolgálattal kapcsolatos döntése s mindezek után az MSZMP Néphadseregi Bizottságának 1980. I. félévében tervezett napirendje. A kezdeti kidolgozó munkát már végezzük. A további kidolgozó munkában a kongresszus állásfoglalásainak szellemében előre-

láthatólag szükségessé válnak bizonyos „pontositások”. A Néphadseregi Pártbizottság határozatát követően – a végrehajtás megszervezésének időszakában – minden vonatkozásban biztosítanunk kell, hogy végzendő évi, majd hosszabb távú feladataink is szervesen illeszkedjenek az 1980. év alapvető törekvéseihez és politikai munkájához, s egyben a későbbiekben részét képezzék a kongresszusi határozatok megvalósításának.

A kongresszusi feladatok teljesítésének sorában lényeges szerepet töltenek be azok az értekezletek, összevonások, melyek a megválasztott tisztségviselők, állandó bizottságok, reszortfelelősök felkészítését szolgálják. Területünkön az alapszervezeti titkárok több mint 50%-a cserélődött, az állandó bizottságok tagjai még ennél is nagyobb arányban változtak. Mind az újonnan választottak, mind az új körülmények és változott körülmények szükségessé teszik a segítségnyújtást. Az állandó bizottságok felkészítése, munkába állítása már megkezdődött. Most készülünk az alapszervezeti titkárok 1980. május 12–17. között megtartásra kerülő első összevonására. Ennek keretében az alapszervezeti munka módszertani követelményeit tárgyaljuk. Ezt követi majd a nőfelelősök, reszortfelelősök felkészítése, majd a II. félévben tervezzük megtartani a már előzőleg említett alapszervezeti titkári tanfolyamot (összevonást) mely a következő időszak tartalmi feladatait állítja tematikájába.

Ezek azok a legfőbb feladatok, melyek végrehajtásával pártszervezeteink az előkészítést, a feladat végrehajtását megkezdik. A tevékenység sajátossága egyben kedvező hatású tényezője, hogy egy időben történik az év kiemelkedő jelentőségű politikai eseményével. Egyrészt a szakszervezeti, az országgyűlési és tanácsválasztások, másrészt hazánk felszabadulásának 35., a VSZ megalakulásának 25. évfordulója tartalmilag, egy-egy fontos politikai kérdést érintően és módszertanilag, politikai munkaformák és eszközök alkalmazásában széles körű lehetőségeket biztosítanak kongresszusi feladataink végzéséhez. A központhadtáp szerveinél mindezekhez szervesen kapcsoljuk belső ünnepeinket. Ez évben – a kongresszusi és felszabadulási évfordulók jegyében – tovább bővítjük hagyományaink ápolását, tisztelettel köszöntjük elődeinket, veterán és nyugdíjas elvtársainkat, s széles körű munkával dolgozunk a hadtápszolgálat történetének megírásán, a hadtápmúzeum és szakkabinet felújításán. A felkészülés és a feladatvégrehajtás így – a XII. kongresszushoz méltóan – természetes egységbe kapcsolódik s az év (az V. ötéves terv záró évének) nagy jelentőségű feladatainak teljesítését, a következő időszak megnövekedett feladatainak megalapozását és indítását egyaránt biztosítja.

A kongresszusi felkészülés időszakában széles körű politikai-társadalmi aktivitás bontakozott ki s a kongresszusi verseny- és munkamozgalmak jelentős fellendülése következett be. Pártszervezeteink nagy figyelemmel kísérik és rendszeresen értékelik, segítik e mozgalmakat. Bizton reméljük, hogy e mozgalmakat eredményesen zárjuk s a megérdemelt munka eredményeit tükröző, méltó elismerésekkel is tanúsítani fogjuk a kongresszusi feladatok teljesítését.

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

„KUNSÁG-79” hadsereg hadtáp rendszergyakorlat tapasztalatai

E ö r i T i b o r ö r n a g y, B e r á r D é n e s s z á z a d o s

Az ötéves összekovácsolási tervünknek megfelelően 1979 február hónapban – jelentős számú tartalékos katona részvételével és népgazdasági anyagi-technikai eszköz igénybevételével – hajtottuk végre a „KUNSÁG-79” hadsereg hadtáp rendszergyakorlatot.

A gyakorlatvezetőség abból indult ki, hogy a hadsereg minőségi változása megköveteli a hadtápszervezetek teljesítőképességének növelését is. Az integrált hadtápszervezetek létrehozásával, a zömében tartalékos szervezetek kiképzési és összekovácsolási rendszerének tökéletesítésével, a parancsnoki és szakállomány harc alatti szakvezetői készségének fokozásával számottevően javult a hadsereg és a csapathadtáp tagozat mozgósítási és alkalmazási készsége, teljesítőképessége.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az egyre növekvő tartalékos hadtáp-állomány kiképzését a korábbinál is szervezettebbé, „gazdaságosabbá” kell tenni. A megváltozott körülmények között a korszerű integrált hadtápszervezeteknek jelentősen megszorodott, újszerű feladatokat kell megoldani. Az sem lényegtelen, hogy a jobbitó szándékkal integrált ellátószervezeteknek nemcsak a feladatok újszerűek és koalíciós jellegűek, hanem ezek megoldása is korszerű módszereket követel. Ezek az új feladatok új követelmények, új módszerek bevezetését és komplex begyakoroltatását teszik szükségessé „tömegméretekben”.

A felsorakoztatott érvek egymagukban is elegendőnek bizonyultak ahhoz, hogy az *ötéves összekovácsolási terv megvalósulásának utolsó előtti évében* a rendszergyakorlat keretében kiemelt figyelmet fordítsunk az újszerű, koalíciós jellegű biztosítási – ellátási feladatok átfogó – a hadsereg ellátási tagozattól, a katonáig, harci-technikai eszközökig – történő begyakoroltatására.

I.

A gyakorlat általános jellemzése

A gyakorlat méreteit, a részt vevő erők és eszközök nagyságát, a végrehajtás körülményeit tekintve a hadsereg hadtápszolgálat felkészítésének egy jelentős időszakát zártuk. Ezt tükrözi a *gyakorlat tárgya*, amelyet a koalíciós front első lépésében támadó hadsereg hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása képezett kezdetben hagyományos, majd tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között, erdős-hegyes terepen, télen.

A hazai és nemzetközi csapatgyakorlatok, más seregtettek rendszergyakorlatai összegezett tapasztalatai figyelembevételével, az előjárói követelményeknek megfelelően *a rendszergyakorlat elé a következő célkitűzéseket állítottuk:*

– *gyakorolni:* rejtett mozgósítás útján a hadiállományra való feltöltés, összekovácsoló kiképzés, előrevonás és a szakfeladatok végrehajtását;

– *felmérni:* a rejtett mozgósítással kapcsolatos tervek realitását, a végrehajtás vezetésének tervszerűségét, a hadtápcsapatok mozgósítási és alkalmazási készségét, szakmai felkészültségét, vezethetőségét és teljesítőképességét erdős-hegyes terepen, télen;

– *tapasztalatokat szerezni* a mozgósítás, az előrevonás, a szétbontakozás, a hadtápcsapatok alkalmazása, különböző ellátási tagozatok együttműködése megszervezése és vezetése az életképesség fenntartása, a működőképesség helyreállítása területén hagyományos és römegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között.

A gyakorlat módszerét képezte: rejtett mozgósítással hadiállományra feltöltött hadsereg közúti-, szállítózászlóaljok, raktárak és egészségügyi szakcsapatok részvételével gépesített lövészadosztály harcászati gyakorlatára épített egyoldalú, több fokozatú hadsereg hadtáp rendszergyakorlat levezetése terepen.

A gyakorlat a Dunántúlon alapvetően a Vértes és a Bakony térségében jelentős számú tartalékos katona és népgazdaságból előállított gépjármű igénybevételével, a hadsereg mozgókészletek jelentős részének elszállításával került végrehajtásra.

A gyakorlaton résztvettek közül hadiállományra feltöltve: MBF-ség közvetlen biztosító és kiszolgáló alegységei, közúti komendáns és gk. szállítózászlóaljok, hadsereg raktárak, önálló eu. osztagok, a hadsereg hadtápcsapatok közel 50⁰/₀-a. A mozgóbázis megerősítésre került egy ezred típusú gk. jav. századdal és az MB körletében működött egy hadiállományra feltöltött vízellátó század is.

A gyakorlat összefegyvernemi kereteit az 1978. évi hadseregparancsnoki és törzszvetési gyakorlat képezte. A gyakorlaton részt vevő *hadsereg hadtápcsapatok* – egy közel hadiállományra feltöltött gl. ho., egy tüzerdandár, több hadseregközvetlen csapat – „KUNSÁG-79” *harcászati gyakorlatára építve, valamennyi ellátási ágazat és tagozat működtetésével gyakorolták szakfeladataikat.* A feladatok elméleti és gyakorlati alapját a hadtáphelyzet és a PK HTPH elgondolása képezte.

A teljességre való törekvés igénye nélkül a *hadtáphelyzet és a PK HTPH elgondolásának lényege a következőkben összegeztető.*

A nemzetközi feszültség, a háborús veszélyeztetettség növekedése következtében: 1979 január első felében megtörtént a hadsereg hadtápcsapatok békében meglévő parancsnoki állományának összevont törzskiképzése; január végén, február elején három ütemben végrehajtásra került a hadtápcsapatok hadiállományra való feltöltése és a hadtáptörzsek részére 5 napos hadijáték került levezetésre.

A hadiállományra való feltöltést követően összekovácsoló kiképzés keretében a hadsereg mozgókészleteinek emelése, a hadtápcsapatok MB-ba, közúti és eu. tartalékba történő begyülekeztetése és a készenlét elérése a határbiztosítás és a támadó hadművelet hadtápbiztosításának végrehajtására.

A PK HTPH elgondolás alapján: a hadsereg támadó hadműveletének hadtápbiztosítása a csapatok mozgó- és kiegészítő készleteiből, a visszahagyott laktanyai készletekből, majd a hadművelet 2. napjától a hadsereg csapatai mögött

szétbontakozó Tábori Hadtáp és a FRONT hadtáp bázisairól történt a hadsereg és a csapatok szállítóeszközeinek bevonásával.

A hadsereg hadtáperők és -eszközök a hadművelet második napjától a fő-csapás irányába 60, a másik csapás irányába 40⁰/₀-os megosztásban kerültek alkalmazásra és 2–3 naponként áttelepítésre. A HDS HTP T a HVP manővereit követve települt át.

A közúti csapatok három HFGU-at és naponként 1–1 HHU-at rendeztek be és fejlesztettek tovább a támadás ütemének megfelelően.

A hadművelet során a feltételezések szerint mintegy 68 000 tonna anyag került utánszállításra, amely naponta 6–7000 tonna anyag utánszállítását tette szükségessé. Az utánszállításra váró anyagok 30⁰/₀-át a csapatok saját szállítóeszközökkel vételezték. A csapatok a közelebbi feladat teljesítése időszakában mozgó, a hadművelet végén a mozgó készletek 80⁰/₀-ával rendelkeztek.

A hadművelet folyamán a várható egészségügyi veszteség elérte a 20⁰/₀-ot, a kritikus napon 9⁰/₀-ot. A hadművelet során napi 3000–3500 fő várt kiürítésre. A sebesültek kiürítése a hadművelet 1–2 napján az alárendeltek szállítóeszközeivel a VKB-ba, majd az előljáró eszközeivel a KBR-be történt. Az első lépcsőben támadó ho.-ok 1–1 ö. euo. megerősítést kaptak.

A tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felszámolására az MB-ban és az MBR-ben 1–1 mentőosztag került megalakításra.

A hadsereg hadtápvezetés a HVP-ről valósult meg, sajátos esetekben operatív csoportok helyszínre történő kirendelésével. A HVP naponként a H tengelyben települt át.

Kiemelt figyelmet érdemel, hogy a felvázolt hadtáphelyzet, a *PK HTPH elgondolása alapját és egyben kiinduló pontját képezte a rendszergyakorlat tényleges végrehajtásának is.*

A rendszergyakorlat végrehajtását számos *sajátosság jellemezte.* Különösen vonatkozott ez a csapatok hadiállományra való feltöltésére. A gyorsan változó követelmények egyik jellegzetességét az adta, hogy az érintett hadtápcsapatok rejtett mozgósítása magasabb harckészültségi fokozat bevezetése nélkül, előre kézbesített behívó és előállítási paranccsal, három ütemben került végrehajtásra.

A laktanyákkal egyébként nem rendelkező hadtápcsapatok hadiállományra való feltöltése, összekovácsoló kiképzése téli időjárási viszonyok között laktanyai objektumokban történt.

A végrehajtás sajátosságait tovább növelte, hogy a béketörzsekkel nem rendelkező csapatok törzseit hivatásos szakállománnyal erősítettük meg. Így létrehoztuk azt a vezetőmagot, amelyre a feladatok végrehajtása során számítani lehetett.

Valójában összehasonlíthatatlanul többről volt szó, mint a korábbi gyakorlatokon, mivel a részt vevő közel 40 csapat és törzs személyi állományának, harci és gépjármű technikai eszközeinek tényleges ellátása feltételeit a tartalékos állományú hadtápcsapatok biztosították.

A rendszergyakorlat végrehajtása módot adott a hadsereg hadtápcsapatok összekovácsoló kiképzése központilag irányított, differenciált, átfogó végrehajtására, a szakcsapatok és tagozatok közötti együttműködés gyakoroltatására, a szakfeladatok végrehajtásának tökéletesítésére, a harc alatti hadtápvezetés korszerűsítésére, a rendszerben levő mobil adatfeldolgozó pontok több tagozatban történő működtetésére.

A kidolgozott terveknek megfelelően az alsóbb szintű ellátási tagozatok feladataival összhangban: a csapatmozgások és az utánszállítások végrehajtása érdekében a közúti komendáns zászlóalj berendezett 300 km útszakaszt, a hadsereg-raktárakból emelésre és szállításra került közel 1000 tonna anyag, amely több alkalommal lejutott az alsóbb ellátási tagozatokba; a berendezett vasúti kirakó körletben átvételre és utánszállításra került két katonavonat lőszer, üzemanyag és egyéb harci technikai anyag, amely az „előljáró” tagozatból érkezett.

A jóváhagyott terveknek megfelelően került sor naponta 100–120 gk. és 3–6 helikopter anyag utánszállítására, *amely valamennyi anyagból megközelítette az érintett első lépcsőben barcoló gl. bo. teljes napi anyagszükségletét.*

A tényleges ellátás érdekében első esztben működött a „*vasúti élelmiszer feldolgozó és ellátó pont*”, amely biztosította az alárendelt csapatok számára a szükséges konyhakész hús, hentesáru, zöldség, burgonya, tejtermékek *egységcsomagokban történő kiszolgáltatását*, a TÉR és Üzem által naponta elkészített 5000–5500 adag katonakenyér elosztását.

Az ö. eü.-ok nehéz és szokatlan körülmények között, a behavazott erdőshegyes terepen történő előrevonás és szétbontakozás során jelentős tapasztalatokat szereztek, a sebesültek ellátása, megóvása és hátraszállítása területén.

II.

A gyakorlat végrehajtásának tapasztalatai

A rejtett mozgósítással közel hadiállományra feltöltött *hadsereg hadtápegységek* az elgondolásnak megfelelően a megszabott feladatokat *bét mozzanatokban* *bajtották végre. Ezek főbb tapasztalatai:*

1. *A parancsnoki állomány bevonulásának, a törzsek felkészítésének, a PK HTPH-i és törzszvetési hadijáték végrehajtásának tapasztalatai*

Az MBF és a hadtápcsapatok parancsnokai a jóváhagyott törzskiképzési terveknek megfelelően *eredményesen készítették fel a tartalékos parancsnoki állományt beosztásának ellátására*, a küszöbön álló mozgósítási feladatok szakszerű irányítására.

Az MBF-ség és a hadtápcsapatok parancsnokai önállóan dolgozták ki a törzskiképzés követelményeit, amelyhez az alaphangot a hadsereg hadtáptörzs és az érintett szolgálat főnökök határozták meg. Ebben a helyzetben viszont megnőtt az MBF által a hadtápcsapatok parancsnokai számára levezetett 5 napos törzskiképzés fontossága, fokozódott a parancsnokok között a tapasztalat- és véleménycsere jelentősége, az együttműködés szükségessége. Ezzel megteremtődtek egy magasabb kiképzési feladatra a törzs hadijátékra való felkészülés elméleti és gyakorlati feltételei.

Fontos elméleti feladat volt számunkra annak alapos kimunkálása, hogy miként lehet megbízhatóan az egyszerűtől a bonyolult felé haladva a parancsnoki állományt megnyugtató módon felkészíteni a hadművelet sikeres végrehajtására. A korábbi hasonló méretű gyakorlat tapasztalatait felhasználva – a jóváhagyott elgondolásnak megfelelően – került sor 5 napos PK HTPH-i és törzszvetési hadijáték levezetésére, *melynek tárgyát képezte a hadsereg hadtápcsapatok, funkcionális csoportok alkalmazásának megtervezése, az együttműködés megszervezése a hadsereg első támadó hadműveletében.*

A hadijáték célja az volt, hogy a hadtápegységek törzsei bővített időnormákkal módszeresen felkészüljenek funkcionális feladataik végrehajtására, megismerkedjenek a szervezetek alkalmazásának módszerével, a törzsmunka végrehajtásának rendjével, a vezetési okmányok elkészítésének sajátosságaival, az információk gyűjtésének, továbbításának, a feladatok lejtuttatásának rendjével. A konkrét feladat úgy került összeállításra, hogy az több tekintetben megközelítse, egyes kérdésekben egybeessen a rendszergyakorlat elgondolásával.

A végrehajtás során bebizonyosodott, hogy a hadtáptörzsek célirányos, differenciált felkészítése hasznosnak bizonyult. A hadijáték levezetése biztosította a korábbi ismeretek elmélyítését, új ismeretek megszerzését és a különböző funkcionális csoportok összekovácsolását, a hadtápcapatok törzsei közötti hasznos együttműködés módszereinek kialakítását.

A rendszergyakorlat előkészítésének színvonalát is emelte, hogy a *hadijáték több fontos kérdésben formálta a gyakorlatvezetőség álláspontját, a gyakorló törzsek számára pedig biztos támpontot nyújtott az előttünk álló főfeladatok eredményes végrehajtásához.*

2. Az összekovácsoló kiképzés, a mozgó anyagi készletek málbázásának tapasztalatai

A mozgósítás előkészítése során a gyakorlat vezetőségére hárult az a feladat, hogy – a mozgósítási tervektől eltérő –, téli időjárási viszonyok között működésre alkalmas katonai objektumokat a hadtápcapatok számára előkészítse. Tetjük ezt a körülmények kényszerítő hatására, mert a békében nem élő hadsereg hadtápcapatok béke körülmények közötti működéshez szükséges feltételekkel nem rendelkeznek. Ez adott esetben is gondokat jelentett.

A végrehajtás során tapasztaltuk, hogy *számottevően javult* – a célirányosan felkészített – *tartalékos parancsnoki állomány mozgósítást irányító, szakvezetői tevékenysége, a végrehajtás szervezettsége.* Emellett számtalan nehézséggel kellett megküzdeni a magasabb harcászati fokozat elrendelése nélkül, előre kézbesített behívó és előállítási paranccsal, téli időjárási viszonyok között előkészített objektumokban egy időben – első esetben végrehajtott – nagyszámú hadsereg hadtápcapat hadiállományra való feltöltése során.

A gyakorlat vezetősége a mozgósítás végrehajtásának ellenőrzése során arra a következtetésre jutott, hogy a bevonuló személyi állomány és technikai eszköz bevonulási helyére történő beérkezését nem célszerű valamennyi érintett hadtápegységnél egységesen egy adott időpontra meghatározni, mert a személyi állományt és technikai eszközök tömegét ilyen esetben egy időben kell fogadni és ez az átvévő helyen nehézségeket, kapkodást és zavart okozhat.

A szállítózászlóaljak megalakítása, a VOLÁN Vállalatoktól megszokott szervezett támogatás mellett gyors ütemben került végrehajtásra, ugyanakkor az előzetes pontosítások és korrekciók ellenére az állami gazdaságok és szövetkezetek által előállított gépjárművek egy része ponyva, oldalfalmagasító és szerszámzat nélkül vonultak be.

Gondjaink lényeg elsősorban abban jelölhető meg, hogy néhány kivételtől eltekintve csak közúti járművek kerültek előállításra, amelyek nagy része „billenő platós” és zöme nem rendelkezik ponyvával. A járművek ponyvával való felszerelése rendkívüli költséges, ezért a vállalatok – az érdekek egyeztetése alapján – szívesen vennék a honvédelmi támogatást.

A hadiállományra való feltöltést követően az összekovácsoló kiképzésre a szervezési intézkedésben előírt követelményeknek megfelelően került sor. A kiképzést a rendszergyakorlat elgondolásának alárendelve írtuk elő.

Hasznosnak bizonyult, hogy az állományt elsősorban a küszöbön álló szakfeladatok végrehajtására készítettük fel.

Az összekovácsoló kiképzés keretében került sor a hadsereg mozgó anyagi készletei egy részének málházására is. A szállítózászlóaljak a valóságos körülményeket közelítve – a módosított emelési terveknek megfelelően – megalakították és a PK HTPH „jelére” a raktárakhoz előrevonták a szállítókötelkeket. A mozgókészletek málházását, az összekovácsoló kiképzés folytatását a raktárparancsnokok vezetésével végezték és felkészültek az előrevonásra, az MB-ba, HTP T-ba történő begyülekeztetésre.

3. *A hadsereg hadtápcsapatok begyülekeztetésének és szétbontakoztatásának tapasztalatai*

A hadsereg hadtápcsapatok tervszerű, időben történő begyülekeztetése a küszöbön álló hadművelet hadtápbiztosítása előkészítésének a leglényegesebb mozzanata, egyben feltétele.

A hadsereg hadtápcsapatokat az 1. sz. vázlatnak megfelelően közel 60 000 km² területről több irányból egy időben kellett begyülekeztetni. A szervezés és megszervezés során kiemelt figyelmet kellett fordítani a kijelölt körletek előkészítésére, a menetbiztosítás megszervezésére.

A PK HTPH begyülekeztetésre vonatkozó intézkedése „feladat lejuttató” rendszerben került az alárendeltekhez. Az intézkedéseknek megfelelően az alárendelt hadtápcsapatok kidolgozták a menetszámvetést, felderítő előkészítő részlegeket szerveztek, amelyek az MBF-ség irányításával a követelményeknek megfelelően felderítették, berendezték a kijelölt körleteket, a körletekhez vezető utakat, a funkcionális feladatok végrehajtásához szükséges munkahelyeket és megteremtették a főerők szervezett beérkezésének, azonnali működésének, minden oldalú biztosításának alapvető feltételét.

Az MBF operatív csoporttal vezette a kijelölt körlet felderítését és a műszaki-technikai erők célirányos alkalmazásával biztosította az utak és objektumok műszaki berendezését, a hadtápcsapatok felderítő-előkészítő részlegei munkájának irányítását. Az MBF-ség kiemelt feladatát képezte, az MB határain, árvevő pontok telepítése a bevezető utakon, ahol a menetszámvetésnek megfelelő rendben „átvették” a beérkező hadtápcsapatokat.

A közúti komendáns erők az összekovácsoló kiképzés eredményeként a főerőket megelőzve előrevonást hajtottak végre, *menetből szétbontakoztak* és más műszaki, közúti erőkkel együttműködésben mintegy 100 km-es menetvonal szakaszon *végrehajtották az összfejgyvernemi csapatok előrevonásának közúti biztosítását.*

A hadsereg hadtápcsapatok előrevonása során jelentős tapasztalatokat szereztünk a felderítő-előkészítő részlegek, menetbiztosító erők alkalmazásában. A felderítő-előkészítő részlegek és a műszaki erők, a főerők előtt mintegy 5–10 órával történő beérkezéssel lehetővé tették a működéshez, az ellátáshoz szükséges feltételek megteremtését. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy téli időjárású viszonyok között az előkészítő részlegeknek és műszaki erőknek olyan működő „téli tábor”-t kell létrehozni, *amely lehetővé teszi, hogy a beérkező főerőket azonnal feltöltsék, meleg étellel lássák el, megteremtsék a szakfeladatok végrehajtása haladéktalan megkezdéséhez, a készenlét gyors eléréséhez szükséges feltételeket.*

Úgy gondoljuk, hogy különösen téli időjárási viszonyok között a hadtápcsapatok önálló menetvonal-szakaszán és a kijelölt körleteken belül a közúti csapatokkal együttműködésben egycs pontokon célszerű az anyagi-technikai segély-állomásokat, a bekötőutakon műszaki-technikai erőkből mozgásbiztosító osztagokat működtetni.

4. Az alkalmazás megtervezésének, a várható feladatok begyakorlásának tapasztalatai

A begyűlcckztetés végrehajtásával párhuzamosan a hadtápcsapatok törzseinek *kiemelt figyelmet kellett fordítani az elbatározás megbozatalára, az alkalmazási tervek elkészítésére, a szakfeladatok folyamatos begyakorlására.*

A tartalékos állományú hadtáptörzsek tervező munkája során nagy figyelmet fordítottunk a feladat vételekor annak megértetésére, a tervezés beindításának segítésére. A tapasztalatunk szerint a tervező munka helyes irányba való terelése érdekében célszerű segítséget nyújtani a helyes módszerek kiválasztásához és konkrétan meghatározni mely tervek kidolgozása szükséges a végrehajtás tervszerű vezetéséhez.

A tervező és szervező munkával párhuzamosan a feladatok begyakorlása során *tizennyolc tényleges feladat végrehajtása hárult a hadtápcsapatokra.* Ennek során a felgyorsult események ellenére az MBF-ség egyre szilárdabban vezette a csapatait és a raktárak, szállítózászlóaljok között javult a szakmai együttműködés. Az MBF-ség vezetésével jól működött a vasúti kirakó körlet, a vasúti élelmiszerfeldolgozó és elosztó pont. A kirakó állomásokon késedelem nélkül került átvételre mintegy 300 tonna vegyes anyag és kiszállításra került közel 150 tonna lőszer és 10 000 adagot meghaladó konyhakész élelem, s 5000 adag kenyér az alárendelt csapatok részére.

A közúti komendáns zászlóalj berendezte a 2. sz. HFGU-t mintegy 60 km-es szakaszon. A század diszpécserpontok megfelelően végezték feladataikat, sikeresen átfogták és irányították az utakon való mozgást.

Az egészségügyi osztagok átalárendelésre kerültek, melynek során közúti járműveikkel csak nagy nehézségek árán küzdöttek le a téli útviszonyokat.

A behavazott erdős-begyés terepen szinte „emberfeletti” munkával sikerült a funkcionális részlegeket telepíteni. Az egyik egészségügyi osztagnak, amely nem kapott műszaki-technikai megerősítést, jelentős időráfordításra volt szüksége ahhoz, hogy az előrevonás után *éjszaka elérje működési készenlétét.* Nem túlzás azt mondani, hogy ilyen esetben minden perc életek megmentését, vagy pusztulását okozhatja.

Alapvetően úgy ítéltető meg, hogy a törzsek képessé váltak az alkalmazási tervek elkészítésére, a támadó hadművelet előkészítéséből adódó jelentős számú szakfeladat eredményes megoldására. Emellett azt is meg kell említeni, hogy a mozgósított hadtápcsapatoknak jelentős időre van szüksége, a funkcionális feladataik begyakorlására. A hadművelet előkészítése során mindezt be kell mutatni, a lehetőségek szerint gyakorolni, amelynek végrehajtása előre látszik a küszöbön álló hadművelet során. Számolni kell azzal, hogy a feladatok lassúbb ütemben kerülnék végrehajtásra. Mi úgy gondoljuk, hogy a felkészülés és a következetes követelménytámasztás mellett hadtápcsapataink felkészültek a közúti biztosítás szervezett végrehajtására, kirakó állomások működtetésére, anyagi készletek vasúton, gépkocsin és légi úton történő elszállítására, a sebesültek ellátására és hátraszállítására.

5. A szakmai feladatok végrehajtásának, az MB megosztott áttelepítéseinek tapasztalatai

Már a hadművelet kezdetén kirajzolódott, miszerint a hadtápcapatoknak *egy időben több irányú, sokrétű feladatot kell megoldani*. A hadművelet első napján végre kellett hajtani: a HFGU-k továbbfejlesztését; a megtervezett szállítási feladatokat; a következő napi feladatok előkészítését; az egészségügyi osztagok előrevonását és telepítését, a sebesültek ellátását és hátraszállítását; a hadtápmánövereket; az MB megosztott áttelepítését és az MBR kikülönítését.

Annak ellenére, hogy a gyakorlat menetében ez volt a legösszetettebb, legfeszítettebb feladat a végrehajtás javuló szinten valósult meg. Hadtápcapataink ezen a napon 16 a hadtápcapatok zömét érintő és 40 az egyes csapatokat érintő feladatot hajtottak végre. Többek között vasúti kirakó állomáson átvettek mintegy 300 tonna lőszert, 100 tonna hajtóanyagot, 50 tonna vegyes anyagot. Az alárendeltek részére két egységshállítmány és légi úton több egységcsomag és rakomány került kiszállításra, esetenként több tagozat kihagyásával. Ezen a napon a hadsereg hadtáp közel 1000 tonna anyagforgalmat bonyolított le az „előjáró” tagozattól a zászlóalj tagozatig, mintegy 80 km-rel továbbfejlesztette a hadsereg utakat és ellátás után hátraszállított 280 fő imitált sérültet. *Az egységshállítmány – amelyben a mértékadó, a 37 db lőszerszállító gk. volt – szállítási távolsága elérte a 80 km-t, az anyagáramlási sebesség pedig – télen, eljegesedett utak – alig baladta meg a 13 km/óra sebességet.*

Az MBR kikülönítésének végrehajtására az MBF-ség még a megszervezés időszakában elhatározást hozott és a hadművelet megkezdése előtt *a raktárak körletein belül végrehajtotta a részlegek kikülönítését*. Ez jelentős mértékben megkönnyítette a megosztott átelepülést. Az átelepülést az elhatározásnak megfelelően az ellátási feladatoknak alárendelve, a 75 gk.-ból álló egységgrakomány útbaindítását követően került végrehajtásra. A felderítő-előkészítő részlegek a menet megkezdése előtt 9–10 órával korábban indultak útbá és időben elvégezték a működést biztosító feladatokat. *Az átelepülő lépcsők egy időben két menetvonalon több ütemben átlagosan 25 km/óra menetsebességet értek el. Az előkészítő részlegek a munkafeltételek megtervezésével biztosították, hogy a törzsek a beérkezés után azonnal, a teljes MB, MBR és HTP T 1,5–2 órán belül elérte a készenléletet.*

A végrehajtás során azt tapasztaltuk, hogy a szállítmányok megalakítása szigorú, következetes parancsnoki munkát, a szállítózászlóalj és raktárparancsnokok közötti jó együttműködést követel.

A szállítmányok „megszületéséhez” mégis szükségessé vált a HVP-ről operatív csoportot kiküldeni, amely szilárdan irányította és „kikövetelte” a szállítmányok időben történő megalakítását és indulását.

Megítélésünk szerint célszerű, ha a felderítő-előkészítő részlegeket az MBF operatív csoportja vezeti és a műszaki erők vele együtt átelepülnek és központi elgondolás szerint biztosítják a körletek műszaki berendezését. Az utakon a közúti csapatokkal együttműködve át kell manőverezni az anyagi-technikai segélyállományokat és centralizált vezetés alatt menetbiztosító és „közúti mentőosztagokat” kell szervezni és működtetni. Azzal is számolni kell, hogy az egészségügyi osztagok műszaki-technikai megerősítés nélkül a behavazott terepen nem lesznek képesek normaidőre települni. Ezért célszerű ezeket az átalárendelésekor műszaki-technikai erőkkel és eszközökkel, vontató járművekkel megerősíteni.

6. Az ellenség által tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményei felszámolásának néhány sajátossága

A tömegpusztító fegyverek alkalmazására történő áttérés időszakában az ellenség a hadsereg hadtápcsapatokra 40 KT értékben atom- és vegyicsapást mért, amelyből 1 db 20 KT földi csapás az MB-t érte.

A követelmény az volt, hogy mentőosztág működtetésével, egészségügyi osztag telepítésével, a hadsereg tartalékból beérkező vegyi-mentesítő századok alkalmazásával, az MB körletében működő vízellátó központ kihasználásával, a hadtápcsapatok csapáskörletből való kivonása után *hajtás végre a mentést és mentesítést, a működőképességüket megőrzött erők pedig haladéktalanul vegyenek részt a harcot tovább folytató csapatok ellátásában.*

A szervezett kivonást követően, az MBF-ség haladéktalanul megkezdte a szállítmányok kisorolását; a közúti csapatok kiségitő és megkerülő utak berendezését; az egészségügyi osztagok pedig a sebesültek hátraszállítását és ellátását. Mi úgy láttuk, hogy a legnagyobb figyelmet a mentés és mentesítés végrehajtásában az alárendeltek vezetése, vegyvédelmi tartalékok beérkezésének és telepítésének irányítása igényelte. Ennek érdekében *leglényegesebb feladat a vezetés minden tekintetben való helyreállítása.*

7. A menet és a leszerelés végrehajtásának tapasztalatai

A hetedik mozzanatban alapvető feladat volt a békehelyőrségbe való menet megszervezése és végrehajtása, a mozgó anyagi készletek lemálházása, a népgazdaságból igénybe vett technikai eszközök visszaadása és az állomány leszerelése.

A feladat végrehajtását a PK HTPH intézkedésében szabályozta, amelyet a hadtápcsapatok részletesen feldolgozták és jóváhagyott terveik alapján zökkenőmentesen, rendkívüli események nélkül végrehajtották.

A végrehajtás során kiemelt figyelmet fordítottunk a pártpolitikai munka fokozására, a menet szigorú menetrendszerinti végrehajtásának vezetésére, az anyagi-technikai eszközök karbahelyezésére. Elsőrendű kötelességünknek tartottuk a személyi állományról való messzemenő gondoskodást.

III.

Az MBF-ség vezetőtevékenysége a tapasztalatok tükrében

A gyakorlat végrehajtása során, a vezetés új, a korábbinál hatékonyabb módszereinek alkalmazásával számos elméleti kérdést sikerült átfogóan tisztázni. Így például *jelentős tapasztalatokat szerezhetünk az MBF-ség vezetőtevékenysége számos területén*, nevezetesen a szakvezetés hatékonyságának növelésében, a szakfeladatok megszervezésében és minden oldalú biztosításában. Úgy gondoljuk, hogy a felvetett gondolatok közreadása is hozzásegíti a hadsereg hadtápegységek parancsnokait és vezető állományát elméleti ismereteik gyarapításához.

A gyakorlat összegezett tapasztalatai alapján jól kirajzolódott, hogy az *MBF-ségnek az alárendeltek tevékenységét három alapvető területen kell szilárdan átfogni*: 1. az alárendelt hadtápcsapatok erő kifejtésének összpontosítása; 2. a szakfeladatok végrehajtásának vezetése; 3. a szervezet működésének minden oldalú biztosítása területein.

1. Az MBF-ség vezetőtevékenységének hatása az alárendeltek erő kifejtésére

A rendszergyakorlat végrehajtása során jól érzékelhetővé vált, hogy az MBF-ség a HDS htp. vezető szervek és a nagy számú végrehajtó egység között olyan összekötő kapocs – közbeeső szerv – amelynek alapvető funkciója az előjáró által megtervezett feladatok végrehajtásának megszervezése és vezetése, az ehhez szükséges feltételek időben történő biztosítása.

Az MB vezetése egycsatornás, emellett a különböző rendeltetésű szakcsoportok, raktárak szakirányítása a szakmai előjárók felelősségével valósul meg. Az MBF vezető tevékenysége elsősorban abban jut kifejezésre, hogy az előjárótól kapott feladatoknak megfelelően alkalmazza az alárendeltségébe tartozó erőket és eszközöket, a szakfeladatoknak alárendelve valósítja meg a hadtápcsoportok manővereit és egyéb irányú katonai vezetését. A gyakorlat során ismételten bizonyosodott, hogy az MBF-ség nem „elefántcsont toronyba zárkózott” tudományos hadműveleti tervező, hanem a kapott feladatok végrehajtásának rendjére, módszereinek megválasztására, a szükséges erők és eszközök alkalmazására hoz elbátorozást.

Az MB csapatai erő kifejtésének a mindenkori főfeladatokra történő összpontosítása területén az MBF-ség legfontosabb feladatai közé: esetenként a mozgósítás vezetésében való részvétel, az MB-be történő begyülekeztetés és a várható feladatoknak megfelelő csoportosítás felvételének irányítása; a raktárak és szállítózászlóaljok erő kifejtésének a fő feladatokra való koncentrálása tartozik.

Előre kell bocsátanunk, hogy a hadsereg hadtápcsoportok mozgósításának vezetése egységes rendszerben történik, és általában nem az MBF-ség vezeti. Mégis adódnak olyan kedvező körülmények – ez a gyakorlat során bizonyítást nyert – amikor a veszélyeztetettség időszakában, a hadiállomnyra való feltöltés, magasabb barckészültségbe helyezés nélkül az MBF-ség vezetésének részvételével valósul meg.

Ilyen esetben a hadsereg hadtápcsoportok több ütemben „születnek meg”, differenciált, több változat szerinti összekovácsoló kiképzést folytatnak, élnek, működnek. Fokozatosan, egyre több területen kapcsolódnak be, az állandóan növekvő állományú hadsereg ellátási-szállítási feladataiba. Ezeket a feladatokat a hadseregparancsnokság követelményei szerint az MBF-ség vezeti.

Az MBF-ség vezető tevékenységének másik fontos részét az MB csapatai begyülekeztetésének irányítása, átvétele és településének vezetése képezi.

Kialakulhatnak olyan körülmények is, amikor a hadsereg hadtápcsoportok mozgósítását, hadműveleti szétbontakoztatását a hadsereg vezetési csoportjai közvetlenül végzik. Ilyen körülmények között az MBF-ség az előrevonást követően a tervezett MB körlet határain „átvevő pontokat” (ÁP) telepít, amelyen a vezető beosztású tisztjei „átveszik” és a továbbiakban az MBF-ség minden tekintetben vezeti a beérkező alárendelt hadtápcsoportok begyülekeztetését, a várható feladatoknak megfelelő funkcionális csoportosítás felvételét.

Az MBF-ség ilyen körülmények között első esetben „találkozik” az alárendelt csapatokkal. Az ÁP-on az MBF-ség vezető beosztású tisztjei és az alárendelt csapatok parancsnokai között személyes kapcsolat jön létre. Ezt az alkalmat kell az MBF-ségnek jól kihasználni, a beérkező csapatok helyzetének felmérésére, a legfontosabb követelmények meghatározására.

Kétségtelen, a parancsnokok számára is jelentős ez a „találkozás”, mert személyesen jelentik a saját helyzetüket, a helyszínen értelmezik az írásban kapott, szóban is kiegészíthető feladatokat.

A beérkező alárendelt hadtápcsapatok átvétele fontos vezetési aktus, mivel a parancsnokok számára ezen a ponton kerül meghatározásra az erők és eszközök célirányos csoportosítása, tagolt telepítése, az őrzés és védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a küszöbön álló szakfeladatok követelményei. *Ez egyben az alapja és kiinduló pontja a vezetés, az „irányító hatalom” teljes körű át-vételének.*

A csapatok hadművelati csoportosításának egy adott időszakában az MB főerőkifejtése összpontosításának további területe a *raktárak és szállítózászlóaljok tevékenységének egységes elgondolás alapján történő összefogása*. Célja, hogy a szükséges anyagi eszközöket a raktárak és szállítózászlóaljok időben és megfelelő mértékben eljuttassák a harcoló csapatokhoz. Az MB főerőkifejtése mindenképp előtti az erők és eszközök zömének a főcsapás irányába történő alkalmazásával, az MBR kikülönítésével, átcsoportosításával érhető el.

Ennek kapcsán sok, nagyon lényeges szakmai kérdés merül fel – amelyről a későbbiek során még szót ejtünk – többek között: az előljáratól érkező nagytömegű anyag átvétele, a hadsereg eszközeivel történő vételezése, az alárendelt részére meghatározott szállítási feladatok teljesítése, az MB megosztott áttelepítése, az ellenség által tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolása érdekében egységes elhatározás alapján történő erőikifejtés. Következésképpen az MBF-nek jelentős erőfeszítéseket kell tenni, hogy *az alárendelt csapatok képesek legyenek erdős-hegyes terepen, magas hegyi körzetekben, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között, koalíciós hadtáperőkkel együttműködve a főerőkifejtést a főcsapás irányában összpontosítva szakfeladataik szervezett végrehajtására, működőképességük állandó fenntartására.*

2. A szakfeladatok végrehajtásának vezetése

A szakfeladatok végrehajtásának vezetése, az MB megosztott áttelepítése, a következő napi feladatok végrehajtásának megtervezése *dialektikus egységet, egymástól elszakíthatatlan feladatkomplexumot képez*. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy ezt a feladatkomplexumot a hadműveletek során szinte napról-napra meg kell oldani. A rendszergyakorlat alkalmával bebizonyosodott, hogy ez a feladat megoldható, csak meg kell találni a megoldás útját és hozzáértéssel kell kiválasztani a megoldáshoz vezető módszereket.

Célszerűnek látszik, ha első lépésként azt tisztázzuk, melyek azok az alapvető feladatok, amelyek szerint az MBF-ség funkcionálisan csoportosítható. Tapasztalataink szerint ezek az *együtt jelentkező több irányú feladatok a következők lehetnek:*

- a következő napi szakfeladatokra vonatkozó elhatározás meghozatala, formába öntése, a feladatok lejuttatása, az alkalmazási terv kidolgozása;
- az MB megosztott áttelepítésének, az – MBR kikülönítésének – tervezése, vagy az áttelepítés vezetése;
- a napi szállítási, rakodási feladatok szervezése, a szállítókötelékek tevékenységének vezetése;
- a hadtápcsapatok minden oldalú biztosítása különös tekintettel az élet- és működőképesség fenntartására, az anyagi-technikai és egészségügyi biztosítás végrehajtásának vezetésére;
- az általános és az anyagi-technikai helyzet nyilvántartására.

A rendszergyakorlat során beigazolódott, hogy az *MBF törzsét ezekhez a funkcionális feladatokhoz kell csoportosítani és átcsoportosítani, mely kedvező munkamegosztás szerint végezheti az egy időben jelentkező több irányú feladatokat:*

- a *tervezési és szervezési osztály* funkcionális feladata a helyzet folyamatos nyilvántartása; a parancsok, intézkedések elkészítése és lejuttatása; az alkalmazási terv kidolgozása; az egyes időszakokban jelentkező speciális feladatok megtervezése; a minden oldalú biztosítás rendjének meghatározása, jelentések felterjesztése;

- a *szállítási osztály* feladatai lehetnek, elsősorban a szállítás és rakodás tervezése, szervezése, a szállítmányok vezetése; kirakóállomások, kirakókörletek működésének szakirányítása; a szállítókapacitás és a hadseregraktárak anyagi készleteinek operatív nyilvántartása;

- az *ellátóosztály* funkcionális feladata az alárendelt hadtápcsoportok és megerősítő erők anyagi-technikai és egészségügyi biztosításának tervezése, szervezése, a végrehajtás szakirányítása.

Az elmondottakból az is kirajzolódik, hogy az *MBRF-séget is hasonló funkcionális csoportosítás szerint célszerű megszervezni*. A vezetés szempontjából az *MBF-ség* erőinek és eszközeinek megosztását lényeges kérdésként kell kezelni, mert az *MBRF-ség* kikülönítése kedvezőtlenül befolyásolja lehetőségeit.

Mi mégis azt valljuk, hogy ennek a *szervező munkának az alapját már az állandó harcészültség időszakában célszerű megkezdemi*, a kikülönítés rendjét és módszereit pedig be kell gyakorolni, ezzel megteremthető a zökkenőmentes szétválás feltétele. *Meg kell teremteni már a hadműveleti szétbontakozás kezdetére a kikülönítés állandó készenlétének feltételeit!* A hadseregszintű hadtápgyakorlatok szervezésében szerzett közel egy évtizedes tapasztalataink alapján úgy ítéljük meg, hogy az *MBRF önálló funkció*. A megalakított - még nem kikülönült - csoportjával párhuzamosan tervezi a feladatok végrehajtását, mindenfajta vezetési okmánnal rendelkezik és készen áll a megosztott áttelepítésre, szakfeladatok „elkülönült” irányban történő végrehajtására.

Az *MB erőinek és eszközeinek* áttelepítését egy ismétlődő feladatnak, egy tevékenységi folyamatnak tekinthetjük. Olyan helyzet általában nem adódik, hogy az *MB (MBR)* egy lépcsőben települjön át. Bonyolultabb szervezet annál, mintsem egy adott jelre áttelepíthető legyen. *Az áttelepítés mindig a szakfeladatnak alárendelve, pontosabban annak érdekében történik, bisz a kettő dialektikus kapcsolatban áll egymással*. Ha valójában az ellátásnak átgondoltan alárendeltük az *MB (MBR)* áttelepítését, az *áttelepítés ütemei a következők lehetnek:*

- felderítő-előkészítő részleg, amely az ütemenként érkező lépcsők vezetését képes ideiglenesen magára venni;

- azok a szállító lépcsők, amelyeknek szakfeladataik teljesítése után szükségtelen a régi körletbe visszatérni;

- az *MBF-ség* vezetési lépcsője, amely az új körletben a főerők települését vezeti;

- azok a részlegek, amelyek az új körletben a csapatok ellátásában elsőként vesznek részt;

- a régi körletben az ellátás további menetében már alkalmazásra nem tervezett erők;

- a régi körletben a szakfeladatok befejezése miatt visszamaradt erők (pl. TS.);
- a korábban földrerakott készletekért visszatérő erők és az áttelepítés irányító operatív csoport.

Végül is a rendszergyakorlatok végrehajtása során jól kialakult, hogy az MB erőinek és eszközeinek áttelepítésére, és megosztására az érintett szolgálat főnökök javaslatára a PK HTPH intézkedik. *Az MBF a saját közvetlen egységei és alegységei megosztásában dönt és ellenőrzi a raktárak és szállítózászlóaljak követelmények szerinti megosztását.*

Az áttelepítés végrehajtását irányító parancsnokok felelősségét az MBF követelményei határozzák meg. Azt érdemesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy az MBR kikülönítésének végrehajtása alapján az MBF intézkedése alapján az MBF szállítózászlóalj és a raktárparancsnokok jól elhatárolható felelőssége mellett valósul meg. *Az MBR megalakítását követően az áttelepítés az MBRF felelősségével valósul meg.*

A tapasztalatok alapján az MBRF az erőket és eszközöket – a megalakítást követően – az MBF-től jegyzőkönyv alapján veszi át. A szervezetileg kikülönült MBR az áttelepülés kezdetétől *önálló hadsereg hadtáp hadműveleti elem, amelynek vezetése közvetlenül a HDS HVP, vagy közbeeső vezetési tagozat, esetleg a HDS KVP útján valósul meg.*

Az MBF-ség vezető tevékenysége mint láttuk sokrétű. Jelentős vezetési tevékenységet fejt ki a szakfeladatok kapcsán a raktárak működtetése, a szállítmányok képzése érdekében.

Az MBF-ség vezető tevékenységében gyökeres fordulat következett be, *mivel a szállítózászlóalj MB-be történő szervezése tovább integrálta a hadsereg hadtápcsoportok szervezetét, komplexitását és jelentősen növelte az MBF egyszemélyi parancsnoki felelősségét, a szállítóosztály helyét és szerepét a vezetésben.*

A *szállítások végrehajtása* megszervezésének és irányításának alapvető szervei az MBF-ség szállítási osztálya, a szállítózászlóalj és raktárparancsnokok és tőrzseik. Az irányítás során állandó kapcsolat valósul meg a HDS közlekedési szolgálattal, a végrehajtás egyes elemeinek folyamatos pontosítása érdekében. Az MBF-ség szállítási osztálya alapvető feladatai közé tartozik a szállítózászlóaljak közötti együttműködés fenntartása, az előljárótól kiutalt készletek átvételét irányító csoport munkájának vezetése, a szállításban érintett többi hadápcsoporttal (például a közúti komendáns csapatokkal) való együttműködés fenntartása. Az MBF-ség működési rendjében *célszerű rögzíteni a szállítási folyamat egyes elemeinek végrehajtásáért való felelősség meghatározását*, elsősorban a raktárak, a szállítózászlóaljak, a szállítókötélékek parancsnokai tevékenységében.

A gondolatorsor befejezéséeként arra szeretnénk a figyelmet ráirányítani, hogy az állománytábla szervezeti kerete nem áthághatatlan akadály a szervezés útjában. A rendelkezésre álló szervezetet mindenkor a funkcionális feladatnak megfelelően célszerű szervezni és átszervezni. Következésképpen *az MBF-ség szakfeladatai végrehajtásának vezetése az alapvető osztályok funkcionális csoportosításával, erőkifejtésük főfeladataira történő összefogásával*, a többi vezető szervekkel szoros együttműködésben, a jó munkaszervezéssel, a feladatok *állandó koordinálásával, a rendelkezésre álló erők és eszközök szilárd szakirányításával érhető el.*

3. A szervezetek működésének minden oldalú biztosítása

A minden oldalú biztosítás célja, megteremteni annak a lehetőségét, hogy a hadsereg hadtápcsoportok idejében és szervezeten *meneteljenek, szétbontakozza-*

nak és sikeresen teljesítsék meghatározott szakfeladataikat. Következésképpen olyan rendszabályok összessége az „... amelyek megvalósításával megakadályozható az ellenség meglepetésszerű földi és légi támadása, nagymértékben csökkenthető a tömegpusztító fegyverek hatása...”¹

Ebben a tekintetben az MBF-ségnek jelentős erőfeszítéseket kellett tenni, hogy csapatai képesek maradjanak hófedte erdős-hegyes terepen, eljegesedett utakon tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között, koalíciós erőkkel együttműködésben vívott támadó hadművelet anyagi biztosítása szervezett végrehajtására az ellenség behatása elleni védelemre, a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolására, működőképességük folyamatos fenntartására. Tapasztalataink szerint az MBF-ségnek a következőket célszerű megszervezni:

- az elrendelt készletek folyamatos fenntartását, a hadtáptechnikai eszközök folyamatos üzemeltetését;
- az objektumok őrzését és védelmét, valamint tömegpusztító fegyverek elleni védelmét; az életképesség fenntartását;
- az ellenség által hagyományos és tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolását, a működőképesség helyreállítását;
- a vezetés állandó folyamatos és szilárd fenntartását, a vezetési pontok rendszerének működőképességét.

Az MB jelentős létszámú katonai szervezet, amely több ezer szállítógépkocsival és egyéb hadtá- és más szaktechnikai eszközökkel rendelkezik. Az ilyen nagyságrendű katonai szervezet anyagi-technikai biztosítását az összfejvernemű magasabbegység hadtápbiztosításához hasonlóan célszerű megszervezni és végrehajtani. Úgy ítéljük meg, hogy e feladat megvalósításához további kutatást igényel egy erre a célra korszerű vezetőszerivel rendelkező ellátószervezet kialakítása, erre a javaslat megtétele.

Az anyagi-technikai és egészségügyi biztosítás felelős tervezője és szervezője az MBF-ség ellátó alosztálya. A gyakorlat során kialakult egy olyan nézetünk, hogy célszerű, ha az ellátóalosztály EÜSZF-el történő megerősítés után a tervezési-szervezési alosztállyal együttműködésben komplex módon tervezi és szervezi az MB minden oldalú hadtápbiztosítását. Ehhez kétségtelen végrehajtó erőkkel és eszközökkel kell az MB-t megerősíteni és az ellátóalosztálynak szakmailag alárendelni. Megítélésünk szerint a kiszolgáló zászlóalj kisebb megerősítéssel képes az anyagi biztosítási feladatok megoldására, emellett az MB-t már a begyülekeztetés időszakában meg kell erősíteni, hadsereg gk. javítóműhellyel és önálló egészségügyi osztaggal. Megítélésünk szerint ezen erők megléte nélkül már a hadművelet első napján is gondot okozna a személyi állomány ellátása, a technikai eszközök állandó hadrafogható állapotban tartása.

Emellett az MBF-ség legfontosabb feladatai közé lehet sorolni az őrzés-védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezését.

Az őrzés és védelem szilárd megszervezésével a komendáns szolgálat folyamatos biztosításával érhető el, hogy az MB csapatai, telepített objektumai zavartalanul működjenek. A gyakorlat során bebizonyosodott, hogy a rendelkezésre álló erők időben történő riasztásával, szétbontakoztatásával eredményesen lehet harcolni a visszamaradt ellenséges erő, diverziós csoportok ellen.

¹ Katonai Értelmező Szótár, Zrínyi Katonai Kiadó 1972. 163. oldal.

Az MB tömegpusztító fegyverek elleni védelmének fontos elemévé vált az időben történő riasztás, a műszaki álcázás, a műszaki építmények létrehozása, a személyi állomány felkészítése, a tűzoltó, mentőosztagok megszervezése és a vegyi-védelmi alegységek készenlétének fenntartása.

Az ellenség tömegpusztító fegyvereivel mért csapás következményeinek felszámolása az élet- és működőképesség megőrzésének, vagy helyreállításának legfontosabb kritériuma. Az élet igazolta, hogy nem elegendő jó elhatározást hozni, meg is kell szervezni és személyesen irányítani az elhatározás végrehajtását. Ennek érdekében az ellenség által tömegpusztító fegyverekkel mért csapás felszámolásához az MBF törzsét a funkcionális feladatnak megfelelően kell átszervezni és a helyszínre „leszállva” kell kikövetelni az elhatározás végrehajtását. *Következésképpen célszerű létrehozni: (1) a vezetést helyreállító, (2) a működésüket megőrzött erők alkalmazását vezető, (3) a csapás szenvedett körletekben a mentést és mentesítést irányító csoportot.* Mi úgy gondoljuk, az MBF-nek „rendkívüli állapotban” rendkívüli rendszabályokat kell foganatosítani és a vezetésben rendkívüli módszereket kell alkalmazni.

Összességében: az MBF-ségnek megbízhatóan kell biztosítani a vezetés állandó készenlétét. Állandóan biztosítani kell a vezetés életképességét, az információrendszer tökéletesítését. Biztosítani kell a vezetési pontok rendszerének működése mellett a feladatoknak megfelelő munkarendet és munkamódszerek alkalmazását, a vezetési pontok minden oldalú biztosítását.

A „KUNSÁG-79” hadsereg hadtáp rendszergyakorlat következtetéseként megállapítható:

1. Tekintettel, hogy az MBF-ség vezető beosztású tisztjei, első esetben az átvevőpontokon találkoznak a hadtápcapatok parancsnokaival, ennek az átvetelnek röviden, de mégis átfogóan gazdag tartalommal kell megvalósulni.

2. Az MB megosztott áttelepítését mindenkor a szakfeladatnak alárendelve, annak érdekében megtervezett ütemek szerint kell megvalósítani.

3. Az MB életképességén olyan lehetőségeket kell érteni, amely alkalmassá teszi őket erdős-hegyes terepen, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között koalíciós erőkkel együttműködve szakfeladataik végrehajtására, az ellenség behatása elleni védelemre, a csapások következményeinek felszámolására.

4. Az MBF-ség végrehajtást szervező és irányító törzs, amely a kapott feladatok végrehajtásának rendjére, a módszerek megválasztására hoz elhatározást és alapvető feladatát képezi az erőkifejtés összpontosítása, a szakfeladatok végrehajtásának vezetése, a szervezet minden oldalú biztosítása.

Végkövetkeztetésként vonható le, hogy a Mozgó Bázist az MBF csakis törzsére támaszkodva tudja eredményesen vezetni és megoldani az alárendelt hadtápcapatok előtt álló bonyolult feladatok széles körét.

Összhangolt, alkotó szellemű munka szükséges ahhoz, hogy a térképre rajzolt ábrák megelevenedjenek, az alárendeltek irányításával a megszabott feladatok a meghatározott időben végrehajtásra kerüljenek.

(A melléklet a folyóirat végén található.)

A „PAJZS-79” hadtápbiztosítása vezetésének tapasztalatai a koalíciós összetételű hadosztály hadtáptörzsnél

Skrabán László alezredes

1. A koalíciós állományú hadosztály hadtáptevékenységét illetően, a teljesség igénye nélkül

Az 1979 május elején végrehajtott hadgyakorlat hadtápbiztosítása jelentőségének és tapasztalatainak méltatására nem vállalkozhatom. E cikk keretében azonban össze kívánom foglalni a koalíciós összetételű hadsereg első támadó hadművelete első lépcsőjében főirányban ütközetbevetett – csehszlovák gépesített lövészrezzel megerősített – magyar gl. hadosztály hadtápbiztosítása vezetésének főbb tapasztalatait.

A hadosztály hadtáp az előljáró hadtáptörzstől még a hadműveleti szétbontkozás előtt megkapott előzetes intézkedésnek megfelelően megkezdte az előrevonás, VÁK és a határbiztosítás feladatai hadtápbiztosítása kérdéseinek megszervezését. Ezen belül pontosították, kiegészítették és elkezdték feldolgozni a meglevő adatokat; előkészületeket tettek a PK-i és hadtápelhatározáshoz szükséges döntések érdekében; tájékoztatták az alárendelt hadtápegységeket és hadtáptörzseket; egyszóval megkezdtek a végrehajtás irányítását, ellenőrzését és segítését.

A hadosztály hadtáptörzs feladatvételére – a feltételezett hdm-i szétbontkozás után – készenlétét a meghatározott időre elérte. A HVP munkáját megszervezték, a feladatokat személyre menően leszabályozták.

A feladat vételéhez a PK HTPH jól felkészült operatív csoporttal a HOPK vezetési pontján részt vett a parancsnok harcászati tájékoztatóján, ahol már előzőleg megismerték az előljáró hadtápbiztosítást. A feladatbiztosítást követően intézkedett a halasztást nem tűrő feladatok alárendeltek részére történő megszabására és a HVP tájékoztatására. Röviden jelentett a HOPK-nak, melyben kiemelte a batárbiztosítás és az áttörés lőszerbiztosítását. Ez a két alapvető szempont kifejezésre jutott a HOPK elhatározásában is. Ezzel párhuzamosan a HVP-n – HTP TÖF irányításával – irányították a folyamatban levő hadtápfeladatok végrehajtását a szolgálati ág-főnökök pontosították a számvetéseket, a tervező-szervező tiszt a tervtérképen rögzítette az előljáró hadtápbiztosítást stb. A htp. operatív csoport a feladatbiztosítás során fő figyelmét a harc feladat céljának, jellegének és tartalmának megértésére, a megerősítő, határbiztosítást végrehajtó csehszlovák gl. e. helyzetének tisztázására összpontosította.

Miután a HOPK H-ján – a PK-nak – megszabta az alárendelt csapatok harcadatait, a PK HTPH röviden ismertette a feladatok hadtápbiztosítására hozott elhatározás vonatkozó kérdéseit. A hadosztály H-ról a HVP-re történő visszaérkezéskor – a TÖF jelentésének meghallgatása után – ismertette elhatározását, majd röviden megszervezte a hadtápbiztosítás feladatai végrehajtása rendjét, módszerét, határidőket, valamint a végrehajtás feltételeit. A hadtápbiztosítás formába öntését személyesen hajtotta végre, majd a TÖF-nek meghatározta a ki- vonatok híradóeszközökön történő azonnali továbbítását. A hadtápbiztosítás vezetése- nek kiemelkedő része az volt, amikor a PK HTPH segítőkkel kiszállt a cseh- szlovák gl. e. HVP-re és minden segítséget megadott a határbiztosító gl. e. mara- déktalan hadtápbiztosításához.

A feladat végzésekor több elvi és gyakorlati kérdést pontosítottak, értelmez- tek, mint pl.:

- a HO HTP I. lépcsőjének működése;
- a sebesültek hátraszállítása;
- az emelt szintű, nagytömegű lőszerkészletek szállítása;
- az EVO-k egészségügyi biztosítása stb.

Ez alkalommal is volt lehetőség a személyes baráti-emberi kapcsolatok fej- lesztésére, egymással való kölcsönös ismerkedésre, az orosz nyelvkészség fokoza- sára. Ezzel tovább erősödött a szövetséges csapatok hadtápjával való szoros és baráti együttműködés, az egymás kölcsönös segítése feltételeinek megteremtése.

Ezalatt az idő alatt a HVP-n szervezetteren végezték a tervező-szervező érdemi munkát. A tervező munka során az áttörést végrehajtó egységek részére helyesen, magasabb fogyasztási normákat határoztak meg. Az anyag utánszállításokat ennek megfelelően a fontossági sorrendben tervezték meg. Biztosították, hogy a TEK lőszerükséglete a TASK-be időre kiszállításra kerüljön, melynek érdekében a saját és előjáró szállítóeszközeivel tervszerűen, jól manővereztek. Az egészség- ügyi biztosítást az EVO-k, majd az áttörésben résztvevőkre összpontosítva szer- vezték meg. A ho. htp. a technikai és egyéb fegyvernemi törzsekkel, a hadtápbiz- tosítás fő feladatainak időre és szervezetteren történő megvalósítása érdekében, köl- csönösen jó együttműködést valósítottak meg.

A jól szervezett, párhuzamosan folytatott tervező munka biztosította a htp. készenlétének elérését, a ho. egységei meghatározott anyagi készletekkel való fel- töltését, a harc hadtápbiztosítása vezetéséhez jó színvonalú okmányok kidolgo- zását.

A hadtápbiztosítás megszervezése és végrehajtása folyamán nagy figyelmet for- dítottak az időelosztásra, illetve annak tervszerű felhasználására. Az információ- gyűjtést, továbbítást és feldolgozását folyamatosan végezték. Pl. az információ- gyűjtést a hadtáptörzs szintjén és szolgálati áganként centralizáltan végezték. A helyzetre vonatkozó adatok gyűjtését, rögzítését és tanulmányozását a harctevé- kenység megkezdése előtt, s annak egész időszakában a HTP TÖF közvetlen irá- nyításával megszakítás nélkül végezték. A helyzetben bekövetkezett változásokra gyorsan reagáltak, operatív intézkedéseket fogantatosítottak, elsősorban a saját hadtápalagységeik tevékenységét szervezték, irányították.

A feladatok megfogalmazásában, a végrehajtás irányításában ellenőrzésében és segítségnyújtásban a hadtáptörzs szinte minden beosztottja – szakterületének megfelelően – nagyfokú szervezetterességről, jó felkészültségről és a hadtápbiztosításban kialakult jó módszerekről tett tanúbizonyságot.

A gyakorlat egyik jelentős és kiemelkedő mozzanata a seregtest szinten szervezett htp. együttműködés végrehajtása volt.

A HDS PK HTPH együttműködési utasításának megfelelően a magasabbegység-hadtáptörzs az együttműködés megszervezése és végrehajtása során fő figyelmét a megerősítésként átalárendelt csehszlovák gl. ezredre összpontosította, melynek keretében pontosították:

- az előjáró hadtáptintézkedés értelmezését;
- a hadtápegységek, -alagységek elhelyezkedését, csoportosítását;
- az után- és hátraszállítási útvonalakat;
- az egészségügyi biztosítás területén a sebesültek kiürítésének rendjét;
- a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait, a következmények htp. felszámolását stb., majd kölcsönösen tájékoztatták egymást a kialakult helyzetről és pontosították az anyagi készleteket. Ezzel egy időben a HTP TÖF tisztázta a szomszéd összefegyvernemi magasabbegységek PK HTPH-ivel az együttműködés kérdéseit. A saját összefegyvernemi törzsszel, a PK TECHN és az FVSZF-el az együttműködés problémáit is folyamatosan végrehajtották.

A gondosan előkészített és folyamatosan biztosított együttműködés biztosította a hadosztály hadtáp részére a feladatok szervezett idő végrehajtását.

A jól szervezett, párhuzamosan folytatott tervező-szervező munka biztosította a magasabbegység hadtáp készenlétének – meghatározott időre történő – elérését, az egységek előírt szintű anyagi készletekkel való feltöltését, a harc hadtápbiztosítása vezetéséhez megfelelő színvonalú okmányok kidolgozását.

Összegezve a tapasztalatokat az alábbi gondolatokat lehet kiemelni:

- a magasabbegység-hadtáptörzs fő figyelmét a kialakult helyzetről való tájékozódásra, az előjárói intézkedésekre, valamint a megerősítők helyzetére, az ellátásban és kiürítésben részt vevő eszközök előkészítésére a fő feladatot végrehajtó egységekre összpontosította; olyan kérdésekre, mint az anyagi eszközök utánszállítása, a tömeges anyagkiadás és rakodás, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a következmények felszámolásának leghatékonyabb módszere, őrzés-védelem stb.;

- felkészültek a csapások nyomán sikeresen tért nyercő csapatok azonnali követésére és maximális biztosítására, az ellenséges csapatok következményeinek gyors felszámolására, a következmények felszámolásának vezetésére, a hadtápbiztosítás rendjének pontosítására, valamint a hadtápbiztosítás újjászervezésére;

- megkülönböztetett figyelmet fordítottak a csehszlovák gl. ezred, a határbiztosítás, az áttörés, valamint a széles víziakadály leküzdése hadtápbiztosítása tervező-szervező munkájára.

A magasabbegység hadtáptörzsének igen erős oldala volt a feladatok lehető legjobb színvonalon történő megoldása érdekében kifejtett nagy aktivitása és érdemi munkára való törekvése, a szervezettsége. Nagy figyelmet fordítottak a szövetséges csapatok képviselőivel való jó együttműködésre, a korábbi tapasztalatok hasznosítására.

A fegyelmezett, pontos, szigorú, de jó légkörben végrehajtott munka tovább növelte a magasabbegység hadtáptörzsének jártasságát a harc hadtápbiztosítása megszervezésében és vezetésében.

2. Nébány általánosítható tapasztalatról

A harctevékenység hadtápbiztosítását illetően:

E vonatkozásban a kitűzött cél az volt, hogy növekedjen a részt vevő PK HTPH-ek és hadtáptörzsek felkészültsége a koalíciós összetételű hadosztály és alárendelt egységek hadtápbiztosítása vezetésében és végrehajtásában.

Megállapítható, hogy a „PAJZS-79” gyakorlat hadtápfeladatainak teljesítésével tovább nőtt a hadosztály- és ezredtörzsek felkészültsége és készsége a koalíciós állományú harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezésében és vezetésében, fokozódott a hadtápalgységek tábori kiképzettsége és szakmai feladatai gyakorlati megoldásában való jártassága.

A hadosztály hadtáptörzsére jellemző volt, hogy az egyes kérdések feldolgozásán túl nagy figyelmet fordítottak a törzs munkájának megszervezésére, a koalíciós összetételű hadosztály hadtápvezetésével kapcsolatos gyakorlati problémák, kiemelten az együttműködés kérdéseinek tisztázására, az áttörésben részt vevő gl. ezred hadtápbiztosításának megszervezésére.

A hadosztály és ezred hadtáptörzsek tevékenységében a tudatosság, operatívítás és az a törekvés volt jellemző, hogy a szövetséges hadosztály és ezred hadtáptörzsekkel jó együttműködést valósítanak meg és a gyakorlaton biztosítják: bonyolult körülmények között is az egységek folyamatos és megbízható ellátását.

A tapasztalatok azt bizonyították, hogy a hadtáptörzsek képesek a koalíciós összetételű csapatok hadtápjával való szoros és baráti együttműködésre, egymás kölcsönös segítésére.

Különösen jellemző volt a hadosztályparancsnok hadtáphelyettesek (magyar és csehszlovák) tevékenységében a HDS PK HTPH együttműködési intézkedésének feldolgozása során az egyes kérdések részletes tisztázása, az áttörésben részt vevő csapatok hadtápbiztosításának megszervezésére. A koalíciós partnerek közötti együttműködés során a legkedvezőbb tapasztalatokat az a módszer eredményezte, amikor a hadosztályparancsnok hadtáphelyettese valamennyi érintett koalíciós partner részvételével személyesen a helyszínen pontosította az együttműködés kérdéseit, ahol biztosítási feladatonként és szolgálati áganként egyeztettek az egymáshoz kapcsolódó feladatokat.

Úgy gondolom, hogy itt és ezen a helyen, meg kell említeni a szövetséges törzsekhez és csapatokhoz beosztott összekötő tisztek tevékenységét. A különböző szövetséges törzsekhez és alakulatokhoz kijelölt összekötő tisztek felkészítésére a gyakorlatvezetőség hadtáptörzse kiemelt figyelmet fordított. Az MN hadtáppálmányából a szövetségesekhez vezényelt összekötő tisztek fontos szerepet töltek be a tényleges ellátás megszervezésének és végrehajtásának elősegítésében azáltal, hogy kellő helyismerettel rendelkeztek. Figyelemre méltó munkát végeztek – a nyelvi nehézségek áthidalásán túl – az előjáró hadtáptétekezések értelmezésében és feldolgozásában. Az előjáró törzsek közötti összeköttetés és a nemzeti sajátosságokból adódó esetleges különbségek értelmezésében, egyeztetésében. Tevékenységükkel jól szolgálták a szövetséges csapatok és törzsek személyi állománya tájékoztatását, esetenként a helyi szervekkel, a lakossággal való kapcsolattartást, illetve együttműködést.

Eredményes munkájukkal hozzájárultak az MN hadtáp tekintélyének erősítéséhez, a Varsói Szerződés tagállamai hadtápjai közötti barátság és együttműködés elmélyítéséhez.

44

CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS

Takarékoskodjunk! De hogyan és mivel?

Dr. Várhelyi István alezredes

A címben szereplő felszólítást napjainkban egyre többet lehet hallani, mert a takarékos gazdálkodás komoly társadalmi-gazdasági-politikai kérdés. Szinte minden nap olvashatunk, hallhatunk róla, hogy különböző szinteken mit tettek és mit szándékoznak tenni a takarékosabb gazdálkodás érdekében.

Az elmúlt időszakban pártunk Központi Bizottságának határozatai, a XII. kongresszus Irányelvei, országgyűlési felszólalások, kormányintézkedések, miniszteri utasítások, továbbá a Hadtápbiztosítás 1980. 1. számának szerzői és a legkülönbözőbb szintű tanácskozások résztvevői foglalkoztak a hatékonyabb, de ugyanakkor takarékosabb gazdálkodás feladataival, problémáival. Ez is bizonyítja, hogy ez a kérdés közügy, jelenleg a fejlett szocializmust építő társadalmunk egyik kiemelt feladata. Alátámasztásul az MSZMP KB-nak a XII. kongresszusi Irányelveiből idézem a következőket:

„A társadalmi tevékenység minden területén az eddigieknél is fontosabb feladattá vált a belső tartalékok mozgósítása. Gazdasági helyzetünk megköveteli, hogy a munka termelékenysége gyorsan növekedjék. Kölcsönösen fontos az önköltségnek, az energia- és anyaghiányadnak a csökkentése. Nagy tartalék rejlik az üzem- és munkaszervezés, a kooperáció javításában, a szerződéses fegyelem erősítésében, a munkaidő teljesebb kihasználásában, a fegyelmezettebb munkában. A takarékosság váljék a gazdálkodás állandó elemévé, jusson érvényre a termelési folyamatokban, mutatkozzék meg a társadalmi szervezettség magasabb fokában és minden téren a feladatok célszerűbb megoldásában.”

Takarékoskodni sokféleképpen lehet, mint az előző idézetből is kitűnik. Meg kell jegyezni, hogy a „hogyan?” és a „mivel?” kérdésekre számtalan választ kaphatott mindazon érdeklődő aki figyelemmel kísérte a Magyar Néphadsereg vezetői és a különböző szintű parancsnokok – a témába illő – intézkedéseit, parancsait. Ezek tartalmában találkozhatunk elméleti és konkrét gyakorlati jellegű megfogalmazásokkal egyaránt. Ugyanakkor szeretném azon véleményemet is kifejezésre juttatni, hogy a takarékos szemlélet állandó szem előtt tartása mellett feltétlenül vigyázni kell a takarékoság mértékére. Ezt a nagyon lényeges kérdést hangsúlyozta Kádár János elvtárs is, az emlékezetes csepeli pártaktíva értekezleten elhangzott beszéde során. Vagyis takarékoskodni ésszerűen kell; nem ajánlatos, hanem kell.

Az előzőekből szinte természetesen következik, hogy az a vezető aki takarékosági túlzásokba esik, hosszabb idő függvényében inkább károkat okoz. Kiváló példa lehet erre, hogy ott ahol több éven keresztül indokolatlanul elhanyagolják

egy épület állagának fentartását, megóvását, azt az épületet idővel csak komoly anyagi-pénzügyi ráfordításokkal lehet rendeltetésszerűen használni, szükségessé válik a nagy összegeket felemészítő rekonstrukció, illetőleg végső soron az épület lebontása és új épület felépítése. Ez a példa is, úgy vélem egyértelműen bizonyítja a tervszerű és ésszerű takarékoság szükségességét. De ilyen példát számtalant lehetne felsorolni, nyilván az olvasó is ismer hasonló konkrét eseteket.

Ezek után joggal vetődik fel a kérdés újólag; akkor hogyan és mivel takarékoskodjunk?

Költségvetési előirányzatunk szerkezetét ismerve a takarékos gazdálkodás eredménye közvetlen módon nehezen mérhető az illetmények, bérek és az egyéb személyi kiadások körében. Azonban csak közvetlenül mérhető nehezen, mert állítom, hogy ezen a területen is lehetne komoly eredményeket elérni. Mivel? Mindenekelőtt a szolgálati fegyelem, a munkafegyelem maradéktalan megtartásával. Vagyis a szolgálati előírásokat pontosan kell ismerni, a szakmai és jogszabályi ismereteket állandóan fejleszteni szükséges, a munkaidőt mindenütt ki kell dolgozni, az időt hasznos munkatevékenységre kell fordítani. Több esetben talákoztam olyan indoklással, hogy így is sokszor kell túlórázni, akkor mit várnak még tőlem? Igen, vannak olyan időszakok, munkacsúcok – szinte minden területen –, amikor a munkarend szerinti időnél többet kell valóban munkavégzéssel tölteni. De ezek nem jelentkezhetnek állandóan. Ahol állandóan jelentkezik, ott mindenk előtt meg kell vizsgálni a szervezeti elemen belüli munkaszervezést, a feladatok egyenletes elosztását. Ebbe a munkába, megítélesem szerint a szakmai előjárónak is ajánlatos részt venni. De az is lehet, hogy egyes szolgálati ágak szervezete lehetővé teszi a kényelmes (esetleg túlzottan kényelmes) időbeosztást, míg a másik oldalon a feladatokhoz kevesen vannak és állandóan feszített a munkatempó. Ugyanakkor kevés olyan helyi kezdeményezésű javaslattal találkoztam, mely az adott szervezet létszámkeretének olyan átcsoportosítását célozta, amelyik az előbbi ellentmondást kívánta volna feloldani.

Káros szemlélet és még károsabb gyakorlat az ahol panaszkodtak a túlzott leterhelésre, melyet elsősorban a polgári munkakörök feltöltetlenségével indokoltak. Ugyanakkor nem tettek meg mindent a feltöltés érdekében. Vagyis sokmindent megtettek, kerestek, kutattak, de „azért a bérért”, amit erre a célra „félre tettek” nem lehet munkavállalót találni. Amikor ellenőrzéseink során megvizsgáltuk a helyzetet, valóban kevés az ún. leköötött bér, de azért, mert az éves bérfejlesztés szétosztásánál ezekre a helyekre nem gondoltak, nem növelték a „félre tett” összeget. Szerencsére ilyen problémákkal már nagyon ritkán találkozunk, de az elmúlt évek ilyen irányú hibáit nehéz rövid idő alatt helyrehozni. Ezeket a helyeken a meglévő dolgozókat részesítették – valamikor – egyértelműen előnyben, a feltöltetlen helyekkel szemben. Ugyanakkor a túlzottan leterhelt dolgozókat belső helyettesítési díj kifizetésével igyekeztek anyagilag elismerni. Ez a példa is azt mutatja, hogy a hibás gyakorlat, vagy úgy is fogalmazható, hogy a túlzott „takarékoság” visszáságokat szült.

Úgy érzem, az előzőekben leírt példák bizonyítják, hogy az illetmények, bérek területén – bár közvetlenül tényleg nehezen mérhető a takarékoság – valóban fokozni lehetne az ésszerű takarékoságot, ha az sokoldalúan megfontolt, tervszerű gyakorlattal párosulna. És akkor még nem is foglalkoztunk a munkavégzésben, a feladatok végrehajtásában jelentkező, szükségtelen párhuzamosságok megszüntetésének gondolatával, mint ahogy azzal sem, hogy a feladatát, munkájának fogásait és szabályait jól ismerő személyeket szükségtelen lenne a végrehajtás

kisebb-nagyobb teendőire, részleteire több ízben is felszólítani, figyelmeztetni. Nem véletlen, hogy a polgári alkalmazottak munkaköreire ún. alkalmazási feltételek vannak előírva. A nagyobb szakismeretet megkívánó esetekben szakmai jellegű középiskolai, főiskolai vagy egyetemi végzettség a megkövetelt. Ennek betartása kötelező, ami természetes is. Véleményem szerint az elméletileg jobban felkészült egyénnek kevesebb idő kell a betanulásra, ezáltal válik alkalmazása takarékos megoldásnak is.

Ezekből is látható, hogy az ilyen irányú takarékoság nagyon összetett, komoly feladat, de – és az a lényeg – nem megvalósíthatatlan.

Az ún. dologi kiadások körében is számtalan lehetősége van a takarékosági intézkedések betartásának. Ezen a területen elérhető eredmények már jobban mérhetőek, áttekintésük egyszerűbb.

A legközérthetőbb példaként említhető meg az esetleges párhuzamos beszerzések megszüntetése. Ez azt jelenti, hogy az olyan – főleg javító és karbantartó – anyagoknál, melyeket több szolgálati ág is hasznosítani képes, célszerű és gazdaságos az igények felmérése és a szükségletek koordinált beszerzés útján történő kielégítése.

Az előző példánál sokkal összetettebb terület a vállalati számlák gyakori vizsgálata, mely elsősorban a javítások, valamint az egyedi jellegű szolgáltatások, ipari termékek esetében feltétlenül szükséges. Tapasztalataink azt bizonyítják, hogy az említett számlák megfelelő szakértelemmel, lelkiismeretességgel történő felülvizsgálata jelentős megtakarításokat eredményezhet, persze csak akkor ha nem hűnyunk szemet ezek felett. Konkrét tapasztalataink vannak például arra, hogy a MÁV egyes fuvarok esetében olyan kocsitípusok (pl. négytengelyes) igénybevételét számlázza le, melyek a rakomány jellegét figyelembe véve nem indokoltak. Függetlenül attól, hogy a fuvarozás pl. milyen teherbírású eszközzel történt, annak díját a küldemény, rakomány jellege, tömege stb. határozza meg és nem az, hogy a valóságban igénybe vett vasúti kocsi teherbírása mekkora. Az utóbbi a fuvarozó vállalat belső ügye. Nyilván a nagyobb teherbírású eszköz indokolatlan igénybevétele népgazdasági szinten nem takarékos megoldás, de ennek vizsgálata a fuvarozó vállalat feladata. Ahogy a MÁV – jogosan – követeli a hibáinkból eredő kocsiálláspénzt, ugyanolyan joggal kifogásolható részünkről is a számlázás pontatlansága.

Ugyancsak gyakorlati tapasztalataink bizonyítják, hogy nem mindig érvényesítjük a minőségi kifogásokat, a késedelmes szállítások büntető kamatait. Esetenként még akkor sem, amikor valójában nem mindegy, hogy kifogástalan terméket kapunk vagy sem, illetőleg időben történik-e a szállítás vagy késve. Pedig az ilyen esetekben ezt meg kellene tenni. Ugyanakkor a vállalatok a megrendelők által előidézett szerződésszegésért nem lehetnek elnézőek, mert őket a gazdasági szabályozók a következetes szigorúságra rákényszerítik. Természetesen más a helyzet, ha a minőség csökkenését elfogadtuk, a számlázás annak megfelelően történt, illetve a szállítás határidejének eltolódását a szállítási szerződés módosításával tudomásul vesszük. Az ilyen esetek elsősorban az ún. központi költségvetési gazdálkodást folytató intézeteknél fordulhatnak elő.

Egyik tipikus, ugyanakkor klasszikus területe a takarékos gazdálkodásnak a luxus igények visszaszorítása. Ez így önmagában nagyon általánosan hangzik, de néhány példával konkrétabbá tehető. Voltam – igaz néhány évvel ezelőtt – olyan irodában, ahol sztereó rádiót és magnót láttam Nem vitatom szükségessé, eseten-

ként kötelezővé is válhat a rádió hallgatása, de azt semmi sem indokolja, hogy ez sztereó rádióval történjék. Ugyancsak vitatom azoknak a televíziós készülékeknek a szükségességét, melyek nem gyakorlati praktikumot, hanem státusz-szimbólumot töltenek be. A TV-készülékeket hónapokig be sem kapcsolják. Különben is mikor tennék ezt? Munkaidőben?

Szintén nem a takarékosági szempontokat szolgálták a múltban az olyan igények, melyek az egyes irodák bútorainak és berendezési tárgyainak a normáktól eltérő, költséges berendezésére, kicserélésére irányultak.

Természetesen több példa is említhető lenne, de úgy gondolom, a takarékosabb gazdálkodásnak ez az egyik olyan területe mely a legkézenfekvőbb, egyúttal a legközismertebb is, ezért nem szükséges tovább részletezni.

A következő nagy területe a témának magából a költségvetési gazdálkodás lényegéből adódik. Nevezetesen arról van szó, hogy az előljárók által jóváhagyott költségvetési előirányzatokat azon feladatok megvalósítására kell felhasználni, amire megtervezték és jóváhagyták. Természetesen a gazdálkodási jogkörök gyakorlásának csökkentése nélkül. Mire is gondolok? Alapvetően arra, hogy a bizonyos feladatok elmaradása – például egyes gyakorlatok, bemutatók – esetében az azokra tervezett és jóváhagyott költségvetési előirányzatokat más feladatok végrehajtására előirányzott felhasználói jogkörben – még költségvetési tételen belül sem – átcsoportosítani nem lehet. Vagyis a feladatelmaradás miatti megtakarítás összegét vissza kell adni, esetleg az év végén ezen a címen kimutatni. Persze, ha a szükség úgy kívánja a feladatelmaradásból eredő megtakarítás – az év során bármikor – felhasználható, de ehhez az előljáró parancsnokok engedélye feltétlenül szükséges. Joggal felmerült a kérdés, miért vetem fel egyáltalában ezt a magától értetődő problémát? Azért mert az alárendelt pénzügyi szolgálatok évről-évre beszámoló jelentéseinek rendszeres tanulmányozása, valamint az ellenőrzések tapasztalatai a felvetést indokolják. Bár őszintén meg kell állapítani, hogy ezen a téren évről-évre kedvezőbbek tapasztalataink, de egyes esetek mégis előfordulnak, szerencsére az összegek sem magasak.

Végezetül egy olyan területtel szeretnék foglalkozni, melynek hatása közvetlenül szintén nem mérhető. Ez pedig a hatékony gazdasági belső ellenőrzés. Az köztudott, hogy a belső ellenőrzés a vezetés egyik alapvető eszköze. Persze csak akkor, ha a végrehajtás alaposan, szakértelemmel, lényegretörően történik. A belső ellenőrzésnek napjainkban nemcsak arra kell irányulnia, hogy a gazdálkodó szolgálati ágak munkatársai minden tekintetben figyelembe vették-e a jogszabályi előírásokat, hanem arra is, hogy a takarékos gazdálkodással foglalkozó központi és helyi kezdeményezésű intézkedések előírásai maradéktalanul megvalósultak-e. Mindezekre az elnagyolt, szinte formálisan végrehajtott ellenőrzések nem adnak választ. Felügyeleti szakellenőrzésünk során több esetben talákoztunk olyan gyakorlattal, ahol a belső ellenőrzés végrehajtására kötelezettek az ilyen irányú feladatukat kifogásolható módon hajtották végre. Ott kezdődött, hogy kapcsolatos tervvel sem rendelkeztek, az okmányok nem tanúsították, hogy azokat a belső ellenőrzés során valaki vizsgálta, kézbe vette volna. Ilyen módon „végrehajtott” ellenőrzés nem szolgálja a célt, megállapítása egyértelműen semmitmondó, abból az ellenőrzöttek nem szerezhetnek tapasztalatokat, hibájukat nem képesek kijavítani. Megítélésem szerint nagyon fontos lenne, hogy a parancsnokok legalább negyedévenként rendszeresen beszámoltatnák azokat a helyetteseiket, fegyvernemi, szolgálati-ág-vezetőket a belső ellenőrzési tevékenységükről, akiknek a gazdálkodás területén ilyen irányú feladatuk és kötelezettségük van.

Úgy vélem mindannyiunknak, akik a Magyar Néphadsereg költségvetési gazdálkodásának sikereiért munkálkodunk tudomásul kell vennünk a népgazdaság teherbíró képességét, valamint azt a tényt, hogy a takarékos gazdálkodás megvalósítása közös feladatunk. Nem lehet ebben a helyzetben csak arra hivatkozni, hogy ez vagy az volt a parancs; a parancs végrehajtása során meg kell keresnünk a gazdasági lehetőségek által diktált legtakarékosabb megoldási módot. Le kell vonnunk mindannyiunknak a szükséges következtetéseket, melyeknek az alakulatok éves gazdálkodási parancsaiban és terveiben már realizálódnia kell, ha szükséges azok módosítása is kötelezettségünk.

Az üzemi demokrácia érvényesülésének tapasztalatai az MN Textiltisztító és Javitó Üzemben

MN Rubázati Szolgálat Főnökség Munkakollektívája

A közelmúltban számos folyóirat – közöttük elsősorban a Pártélet és a Társadalmi Szemle – foglalkozott az üzemi, munkahelyi demokrácia elméleti és gyakorlati kérdéseivel. E figyelem felkeltő megmozdulást elsősorban az motiválta, hogy egyfelől a fejlett szocialista társadalom építése során mindinkább nélkülözhetetlen a dolgozók aktív részvételének kibontakoztatása az őket foglalkoztató vállalatok, intézmények vezetésében, másfelől – bár az eredmények e területen figyelemreméltóak – egy sor elméleti kérdés még nem kellően tisztázott, s a teljesség eléréséig még sok a tennivaló.

Igy van ez a néphadseregben és nem különben a központ hadtáp szerveinél is, ahol az üzemi, munkahelyi demokrácia ugyancsak magán viseli a kezdetiség általános jellemvonásait. Az MSZMP MNHF-i Bizottsága megvitatta a kialakult helyzetet és határozatot hozott a további feladatokra, többek között arra is, hogy az ügyet szolgáló munka segítése céljából egy társadalmi aktivistákból álló munkacsoport dolgozza fel és publikálja az MN Textiltisztító és Javitó Üzem ez irányú tapasztalatait. A pártbizottság az információ forrásául éppen azért jelölte meg ezt az üzemet, mert itt a Minisztertanács vonatkozó határozata és a miniszteri irányelv nagy létszámú polgári dolgozót érint, a működési rend többé-kevésbé hasonlít a népgazdaság termelő vállalataiéhoz és miután az állomány többsége női dolgozó, az üzemi demokrácia olyan sarkalatos kérdésekkel együtt jelenik meg, mint a nők vezető funkcióba állítása és közéleti tevékenysége. Talán azt a körülményt sem felesleges megemlíteni, hogy a szerveink állományának körében nagy a fluktuáció és az újonnan munkába lépők többnyire első munkavállaló fiatalok, akiknek egy része faluról, a háztartásból – kerül ki. Ennek a rétegnek öntudatos munkássá érlelése, társadalmi aktivizálása az üzem vezetőinek és kollektívájának meg-megújuló feladata.

A társadalmi aktivitás szempontjából ugyancsak eltérő sajátosság, hogy az üzem költségvetési gazdálkodást folytat és a dolgozók jövedelme nagymértékben függ a termelési eredményektől. Éppen ezért az állomány anyagilag is érdekelt abban, hogy termelési tapasztalatait közreadja és kihasználva a munkahelyi demokrácia lehetőségeit, beleszóljon az üzem irányításába.

Mindez tovább színeződik azzal is, hogy azonos technológiai berendezések és termelési feltételek mellett üzemegységenként eltérőek a munka és szociális körülmények, mert az üzemépületek egy része elavult és a szociális helyiségek szempontjából nem felel meg az állami normáknak. Természetes, hogy itt a dolgozókat és a vezetőket ezek a problémák nap-mint nap foglalkoztatják.

A téma érdemi kérdéseire térve mindenekelőtt azt mondhatjuk, hogy az üzemnél a demokratikus fórumok egyes elemei már a vállalati gazdálkodás bevezetése előtt, az 1960-as évek közepén kialakultak. Létrejöttüket azonban nem elsősorban a tudatos ráhatás, hanem inkább a belső szükségyszerűség motiválta. Esetlegességüket jól mutatja, hogy még a vezetők körében sem volt kellőképpen tisztázva, hogy melyek azok a kérdések, amelyekket az üzem kollektívájának részvételével kell megvitatni és hol vannak a folyamatokban azok a pontok, ahol szükséges a testületi állásfoglalás. Ebben az időszakban a tanácskozások többnyire tájékoztató jellegűek. A hangulat felmérésén túl ezek az összejövetelek csupán a már meghozott döntések bejelentésére, a feladatoknak a dolgozókhoz való eljuttatására és egységes értelmezésére korlátozódtak.

Az 1970-es évek elején hozott felső szintű párt- és állami határozatok viszont mindenki számára egyértelművé és jól áttekinthetővé tették az üzemi, munkahelyi demokrácia kibontakoztatásának és továbbfejlesztésének feladatait. Lényegében ezeknek a határozatoknak a szellemében és a miniszteri irányelv útmutatásai alapján kezdődött el az a széles körű szervező munka, mely első lépésként az üzemi demokrácia szervezeti kereteinek kialakítását, majd a dolgozók mind szélesebb körű aktivizálását tűzte ki célul. A szabályozás során a vezetők abból indultak ki, hogy az üzemi demokrácia gyakorlatának az üzem szervezeti és működési rendszerére kell épülnie és fórumként kell kezelni minden olyan lehetőséget, ahol a dolgozók, vagy választott képviselőik a célkitűzésekről tájékoztatást kapnak, a célok elérésének módja, alternatívái között választhatnak, az üzem tevékenységéről véleményt alkothatnak és nyilváníthatnak, kollektív elhatározásokat hozhatnak, valamint a korábbi döntések végrehajtását számon kérhetik.

Ennek a rendező elvnek az alapján alakult ki az üzemnél a tanácskozó testületek rendszere, amely nem csak a miniszteri irányelvben felsorolt fórumokat foglalja magában, hanem a demokratikus vezetés modelljével is harmónikusan ötvöződik.

Ez az intézmény igazgatóságból és tíz, egymástól távoleső, önállóan termelő üzemegeységből áll. Ily módon a dolgozók részvételi lehetősége a vezetésben kétlépcsős. Üzemegezési méretekben a szervezeti egység egészére kiható kérdéseket dolgozzák fel – mint pl. az éves termelési terv – és igazgatósági méretekben, ahol is a küldött értekezlet a jellemző forma. Üzemegezés szinten, a tanácskozásokat a dolgozók teljes részvételével tartják és az ide tartozó kérdéseket részletesen megvitatják. Ilyenek többek között a bérezés, a nyereség felosztás, a munkakörülmények, a munka- és balesetvédelmi kérdések, a versenymozgalom helyzete, feladatai, az erkölcsi elismerés, valamint a termelési terv végrehajtásával kapcsolatos helyi tennivalók és még számos más kérdés.

A demokratikus fórumok rendszere ennek megfelelően a következők szerint épül fel:

Brigádvezetők értekezlete. A szocialista, vagy szocialista címért versengő brigádok vezetői évente kétszer értekezleten kapnak tájékoztatást az üzem helyzetéről, feladatairól. Elmondhatják az általuk képviselt brigádok javaslatait, észrevételeit a termeléssel, minőséggel, mozgalmi-politikai élettel kapcsolatban, döntenek a „Kiváló Vállalat” pályázaton való részvételtől stb.

Ifjúsági parlament. Küldöttértekezlet keretében kétévenként az üzem vezetőinek részvételével áttekinthetik az ifjúsági törvény végrehajtásának állását, a fiatalok szakmai, politikai és szociális helyzetét és javaslatokat tesznek a további tennivalókra.

Termelési tanácskozás. Az üzemegységeknél háromhavonta megtartott tanácskozáson ismertetik, megvitatják, értelmezik az üzemegység életével a dolgozók élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos kérdéseket, áttekintik a szocialista munkaverseny, a brigádmozgalom állását, döntenek a kiváló dolgozó cím odaítéléséről stb.

Az üzemegység brigádvezetőinek értekezlete. A brigádvezetők a helyi vezetőkkel együtt negyedévenként megvitatják az üzemegység előtt álló feladatokat, azok végrehajtásának módját, áttekintik a szocialista munkaverseny és a brigádmozgalom helyzetét, az ezzel kapcsolatos tennivalókat.

Ifjúsági fórum. A 30 éven aluli fiatalok a vezetők részvételével 2 évenként megvitatják és véleményezik az ifjúsági törvény megvalósítására tett, vagy tervezett intézkedéseket, a fiatalok helyzetét.

Kiváló dolgozók fóruma. Az üzemegység kiváló dolgozói alkalmanként megvitatják és véleményezik a termelési, technológiai kérdéseket, az üzemegység előtt álló feladatok végrehajtására tervezett intézkedéseket.

Az üzemi demokrácia szervezeti kereteinek kialakítására hozott intézkedést először a párt- és a KISZ-tagság ismerte meg, majd a szocialista brigádvezetők tanácskozása tűzte napirendjére annak feldolgozását. Az üzemegységeknél azt követően tartották meg azokat a termelési tanácskozásokat, ahol az egész kollektíva tájékoztatást kapott a rendszer felépítéséről és működéséről. A tudatosításnak ez a módja eredményes volt, mert a fokozatosság révén a dolgozók legfelvilágosultabb, legöntudatosabb rétegét – és ily módon jelentős erőket – mozgósítani lehetett a kitűzött cél érdekében.

Az üzemi demokrácia megnyilvánulási formáinak kialakítása lényegesen kevesebb erőfeszítést igényelt a vezetőktől, mint annak működésbe hozása, tartalommal való megtöltése. Ez a tevékenység-komplexum, vagy más szóval felkészítő, nevelő munka – amely napjainkban is tart és szükségképpen meg-megújul – arra irányult, hogy a dolgozók megismerjék az üzemi demokrácia lényegét, elvi és gyakorlati kérdéseit, az üzem rendeltetését, feladatait és a vele szemben támasztott követelményeket; megérték munkájuk szakmai-politikai tartalmát, egyaránt tisztában legyenek jogaikkal és kötelezettségeikkel. A tudatformálás ezen általános kérdései mellett nagy súlyt kellett helyezni minden egyes tanácskozás előkészítésére, nevezetesen a dolgozók tájékoztatására a napirendről és annak lényegéről, aktivitásuk, vitázó kedvük felkeltésére.

A helyes szemlélet elterjedését segítette az üzemnél meghirdetett közművelődési program – amelyet célszerűen össze lehetett hangolni az üzemi demokrácia kibontakoztatásáért folyó kampánnyal –, az ágazat korszerűsítése, e feladat nagyságrendjének és jelentőségének lelkesítő ereje, az ennek nyomán javuló munkahelyi körülmények, a környezet nevelő hatása.

A miniszteri irányelv megjelenésétől eltelt időszak tapasztalatai alapján úgy ítéltető meg, hogy az üzemnél a szervezeti keretek és formák összességében beváltak, a felsőszintű párt- és állami határozatok szelleme megfelelően érvényesül. A dolgozók oly módon vesznek részt a vezetésben, hogy a többség – és ehhez megnyerik őket – azonosul a célkitűzésekkel, a kollektívák észrevételeikkel, javaslataikkal segítik a munka jobb megszervezését, alkotó jellegének kibontakoztatását, részesei a döntések előkészítésének és együttesen jutnak elhatározásra az üzem működését, termelését és gazdálkodását érintő kérdésekben.

A dolgozók körében ma már általános az érdeklődés az üzem ügyei iránt és mind jellemzőbb ezekben a kérdésekben az alulról jövő kezdeményezés, az őszinte, felelősségteljes, bátor vélemény-nyilvánítás.

A tanácskozások napirendjén gyakran szerepel az adott kollektíva (üzemegység, műhely stb.) előtt álló feladat, illetve a végrehajtás részletkérdéseinek, hogyanjának megvitatása. Ez két szempontból is előnyös a cél elérése érdekében, mert a vélemények ütköztetése és szintetizálása nagyobb biztonságot ad a vezetői döntés számára, ugyanakkor az elhatározást a dolgozók a sajátjuknak tekintik és ez serkenti a hozzáállásukat a munkához. Különös jelentősége van e tekintetben a brigádmozgalomnak, amely az üzemnél sokéves múltra tekint vissza. A dolgozóknak mintegy 75%-a brigádba szervezeten végzi munkáját. A brigádok részvétele a vezetés gyakorlásában meghatározó tényező és lényegében ez az az erő, amelyre a vezetés egyaránt számíthat, a rendkívüli feladatok teljesítése során és a munka hétköznapijainak időszakában is. Hogy az eredmény a fórumok működését illetően még csak kezdeti, ez abban is tükröződik, hogy a tájékoztatás és a vita időben nem mindig különül el egymástól, holott ezek különválasztása – vagy még fejlettebb fokon a tanácskozás anyagának írásban történő kiadása, célra orientált kérdésekkel is megtűzdelve, – lehetőséget ad a jobb felkészülésre és ezúton a hatékonyság növelésére. További probléma, hogy a beszámolók, tájékoztatók nem elég konkrétak, testreszabottak és nem keltik fel kellőképpen a résztvevők vitázó kedvét.

Az üzemi demokrácia egyik leghatékonyabb fóruma a termelési tanácskozás. Itt gyakoriak a munka- és termelési feltételek javításával kapcsolatos napirendek. Mindenekelőtt ki kell emelni a munka tárgyi- és szervezési feltételeinek megteremtésére irányuló gondolatokat. A tárgyi feltételek vizsgálata során sok javaslat hangzik el az eszközök és berendezések beállítására, kihasználására, míg a szervezési feltételek vonatkozásában a rugalmas munkaerő-átcsoportosítással kapcsolatos javaslatok dominálnak. A dolgozók hozzászólásai közül példaként említhetjük a marcali üzemegység szellőzésével kapcsolatos problémákat, melyeket a tanácskozáson elhangzottak alapján rendeztek.

Jelentős részt képvisel – valamennyi termelési tanácskozás napirendjén szerepel – az adott kollektíva (üzemegység, műhely, osztály) előtt álló feladatok ismertetése, illetve az ezzel kapcsolatos operatív intézkedések megvitatása. Megfelelő időközönként a termelési tanácskozás dönt arról, hogy az üzemegységi, üzemi kollektívák értékelése milyen módon történjen, mely brigádok kapják meg a „Kiváló munkabrigád” vagy a „Szocialista brigád” címet, annak alapján, hogy mennyiben tettek eleget vállalásaiknak, milyen eredményekkel járultak hozzá az üzemegység és az üzem előtt álló feladatok teljesítéséhez.

Bevált gyakorlat, hogy az üzem vezetése rendszeresen részt vesz a termelési tanácskozásokon, megteremtve a legközvetlenebb információcsere lehetőségét. A mindkét részről egyaránt igényelt találkozások során az üzemegységek dolgozói közvetlenül, minden áttétel nélkül értesülnek az egész üzem és ezen belül saját üzemegységük eredményeiről, a jövő feladatairól, valamint arról, hogy a felső vezetés miként értékeli az adott egység helyét és szerepét a konkrét időszakban. Ezek a találkozások módot adnak arra is, hogy a vezetők benyomásokat szerezzenek az állomány hangulatáról, munkahelyi közérzetéről és mérni tudják, hogy a dolgozók körében milyen hatásokat váltanak ki a vezetés különböző döntései.

Összefoglalásként megállapítható, hogy szerveinknél az üzemi demokrácia szervezeti keretei kialakultak, a fórumok téma és hatáskör szerint elhatároltak,

összefüggő rendszert alkotnak és működési rendjük megfelel a felső szintű határozatok előírásainak.

Korábban ezeken a fórumokon elsősorban a bér, a jövedelmi és az egyént, illetve a kollektívát érintő szociális kérdésekre fektették a nagyobb súlyt. Az üzemi demokrácia érvényesülése is csupán ebben jutott kifejezésre. Ma már a dolgozók részvétele a vezetésben ennél sokkal gazdagabban és sokszínűbben valósul meg, ami annak köszönhető, hogy a vezetők egyrészt az általános politikai nevelő munka mellett gondot fordítanak tanácskozások előkészítésére, másrészt felismerték, hogy az üzemi demokrácia az üzem mindennapjait át- meg átszövő folyamat, amelyeket ezek a sajátos fórumok, a vezetés, valamint a párt- a KISZ- és a szakszervezet belső demokratizmusa együttesen foglal egységes keretbe. A tapasztalatok azt igazolják, hogy ezek az elemek nem választhatók el egymástól, de ez nem is szükséges. Ahol a dolgozók részt vesznek a vezetésben, erősödik a tulajdonosi szemlélet és másodlagos szempont, hogy ez milyen úton megy végbe.

Eredményként kell megemlíteni, hogy a vezetők szemlélete az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének szükségességét illetően egységes, ezzel kapcsolatban nincs eltérő vélemény és fenntartás nélkül hívei a dolgozók vezetésbe történő bevonásának.

Az üzemi demokrácia természetesen nem azonos színvonalon valósul meg minden üzemegységénél. Az átlagosnál jobbak az eredmények, ahol jó a kollektív szellem és a vezetők egy emberként fel tudják sorakoztatni maguk mögé az állományt. Mindez azt mutatja, ha a dolgozók részesei az őket érintő döntéseknek, azt sajátjuknak tekintik, megnő a termelési kedvük és mindent elkövetnek annak végrehajtásáért. Az eredmény sikerélményt ad és ez újabb teljesítményekre ösztönöz. Ebből a szempontból kedvezőbb a helyzet a rekonstrukció során épült új üzemegységeknél, ahol többnyire képzett fiatal vezetők állnak az élen, az állomány többsége ugyancsak fiatal, eredményeik közösek, maguk alakították, vezetővé, illetve munkássá válásuk is ide kötődik.

A színvonalbeli eltérésekből adódik, hogy a további tennivalók sem egyformán jelentkeznek. Az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének területünkön egyik fő kérdése a nivellálás. A figyelmet azokra az üzemegységekre kell irányítani, ahol a dolgozók részvétele a vezetésben formális, a felvetett problémák, javaslatok megválaszolatlanul, illetve elintézetlenül maradnak.

Ugyancsak kiemelt feladat az egyes fórumok jobb előkészítése. Feltétlenül szükséges, hogy a tárgyalásra kerülő témákról a tanácskozás résztvevői időben tájékoztatást kapjanak, módjuk nyíljk arra, hogy egyes részletkérdésekben elmélyülhesenek, alakíthassák javaslataikat, a betérjesztett variációk fölött felkészülten vitázhassanak és dönthessenek. Célszerű, ha egyes fórumok előkészítése során kis csoportokban megbeszéléseket folytatnak az érintettek, ahol a napirendre kerülő kérdéseket sokoldalúan megvitatják.

Nagy gondot kell fordítani a téma megválasztására is, vagyis arra, hogy mi kerüljön a tanácskozás elé. E tekintetben az eddigieknél jobban szem előtt kell tartani a résztvevők felkészültségét, érdeklődési körét. Alacsonyabb szinten a kevésbé átfogó, egyszerűbb kérdésekre kell helyezni a súlyt, hogy a dolgozóknak rálátása legyen.

Az előkészítéshez tartozik az is, hogy a mozgalmi szervek sajátos, belső információ rendszere hozzá tudjon járulni a sokoldalú elemzéshez, új körülményeket tudjon feltárni a döntés előtt, továbbá egyeztetni tudják az általuk képviselt álláspontot megbízóikkal, s ezáltal egyenrangú vitapartnerekké váljanak.

Tulmutat a tájékoztatás és felkészítés problémakörén a választott képviselők rátermettségének kérdése. Ez elsősorban káderkiválasztási téma, de nagyon jelentős erőfeszítéseket követel azoktól a dolgozóktól is, akik szakértői a fórumokon megvitatásra kerülő kérdéseknek. A megoldás útja csak az lehet, hogy az előzetesen közölt napirendek szellemében olyan lényegfeltáró – és tegyük hozzá, a fórum szintjének megfelelően érthető – tényanyagot adjunk a résztvevők kezébe, ami módot nyújthat érdemi következtetések levonására.

Ezen túlmenően folyamatosan fejleszteni kell a teljes személyi állomány és a már megválasztott képviselők szakmai és általános politikai felkészültségét. E probléma megoldása (lényegét tekintve) elválaszthatatlan a párt-politikai nevelő munkával és a közművelődéssel kapcsolatos határozatok végrehajtásától.

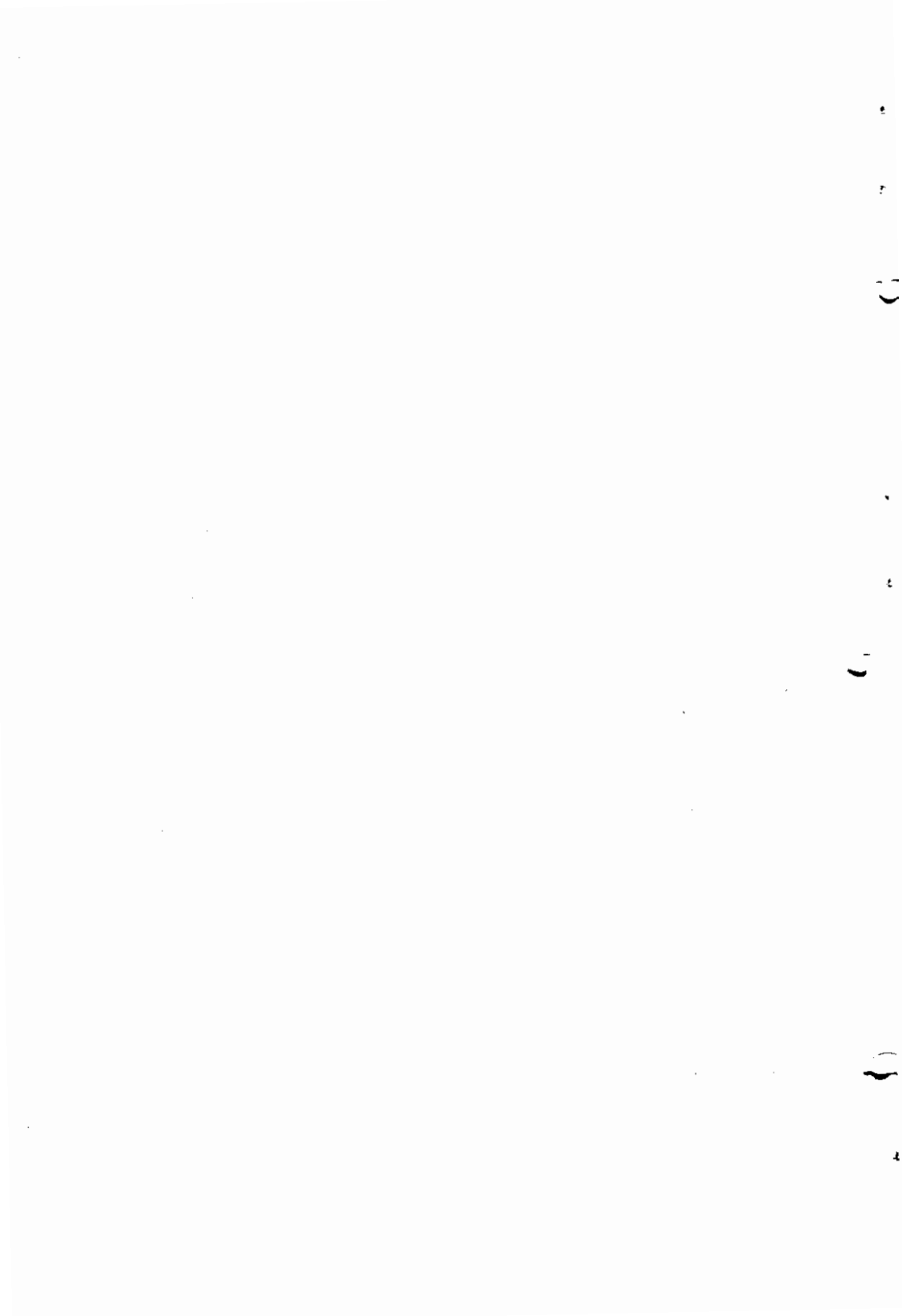
Utoljára maradt, de az üzemi demokrácia kiszélesítésének elengedhetetlen feltétele a folyamatos és a legszélesebb körre kiterjedő állandó információforrás létrehozása. Mint ahogy korábban már említettük az üzemegységek földrajzilag is távol esnek egymástól. Gyakran előfordul, hogy az állomány egy részét, vagy néhány üzemegységet feszítő probléma más szervezeti egységnél már megnyugtató módon megoldott, csupán a jó tapasztalatok közreadása várat magára. E hiányosság felszámolását egy rendszeresen megjelenő „üzemi híradó” biztosítaná, mely írásos anyagként folyamatosan belső tájékoztatást adna, s benne tág teret lehetne szentelni a munkatermelékenység fokozásának, a mozgalmi szervek tevékenységének, az üzemegységek belső életének, a különböző fórumokon feltárt gondoknak. E belső információhordozó nemcsak a tájékoztatás eszközeül szolgálna, hanem egyes nagy horderejű kérdések kapcsán módot nyújtaná a teljes személyi állomány felkészítésére, a későbbi viták megalapozására. Fontos feladat, hogy e rendszeres belső kiadvány minél hamarabb elkészüljön, folyamatosan kialakuljon olvasótáborra, s ily módon elősegítse az üzemi-munkahelyi demokrácia tartalmi elmélyítését.

Befejező gondolatként célszerű arról is említeni, hogy a munkahelyi demokrácia továbbfejlesztése feltételezi az üzemegységvezetők, de általában a középvezetők felhatalmazásának kiszélesítését is. Miután a termelés itt folyik, a dolgozók beleszólásának is elsősorban itt kell helyt adni. A kérdés másik oldala, hogy az üzemi demokrácia keretei, bár összhangban állnak, de formálisan mégis elkülönülnek az üzem szervezési és működési szabályzatától. A tapasztalatok azt igazolják, hogy az üzemi demokrácia irányítási rendszerét célszerű beépíteni ebbe az alapvető vezetési okmányba, megteremtve ezzel a szakmai-vezetési tevékenység és a demokrácia szoros kapcsolódását.

Írásunkban megkíséreltük összefoglalni az eredményeket és mindazokat a gondokat, nehézségeket, amelyek foglalkoztatják az üzem vezetőit. Kísérletet tettünk arra, hogy feltárjuk azokat a rejtett mozgatórugókat, lehetőségeket és megoldásokat, amelyek előbbre vitték az üzemnél a demokrácia fejlesztését.

Vizsgálódásunk természetesen vázlatos maradt, mivel az üzemi demokrácia olyan sokrétű probléma, melynek feltárására megfelelő társadalomtudományi előzmények nélkül nem vállalkozhattunk. Reméljük, hogy a papírra vetett gondolatok segítséget nyújtanak a problémakör elemző, kritikus és önkritikus áttekintésére, vitára készítenek és segítséget nyújtanak a még tisztázatlan kérdések megválaszolására is.

Bízunk benne, hogy a tapasztalatok összegzésével hozzájárultunk a problémák feltárásához, az üzemi demokrácia továbbfejlesztéséhez, az abban rejlő tartalékok feltárásához.

HADTÁPVEZETÉS, TECHNIKAI FEJLESZTÉS

A hadtáp vezetési pontok tömegpusztító fegyverek elleni védelme és őrzés-védelme megszervezésének néhány aktuális kérdése

Csabai György százados

Az elmúlt időszakokban, de különösen az V. ötéves terv folyamán az MN-ben – a tudományos-technikai forradalom hatására – az új harci technikai eszközök és fegyverrendszerek rendszerbeállítása, a végbement szervezeti változások, a harcjelzések továbbfejlesztése, a vezetés-technikai eszközök egyre szélesebb körű alkalmazása jelentős mértékben járult hozzá a sikeres hadművelet megvívása feltételeinek megteremtéséhez és a harcvezetés tökéletesítéséhez.

Az alárendelt csapatok és törzsek folyamatos, megbízható és szilárd vezetése érdekében a Nagy Honvédő Háború és azóta lefolytatott fontosabb gyakorlatok tapasztalataira alapozva a tábori körülmények között működő vezetési pontok rendszere folyamatosan fejlődik, bővül. Ezek közé az alábbiak tartoznak – természetesen az adott tagozatnak és harctevékenységnek megfelelően – *barcálláspontok, előretolt barcálláspontok, tartalék barcálláspontok, kiségitő vezetési pontok, légi vezetési pontok és hadtápvezetési pontok.*

A korszerű hadművelet (harc) megvívásának és annak eredményes hadtápbiztosításának egyik döntő feltételét képezi az alárendelt megszakítás nélküli vezetése. Ezért a hadtáp vezetése érdekében az ezredektől a HM-ig bezárólag hadtápvezetési pontok kerülnek magasabb harcckészültségi fokozat végrehajtása során létrehozásra. A HVP-k azonban csak akkor tudnak megfelelni rendeltetésüknek, ha a vezetés érdekében (minden oldalú biztosítás keretében) a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, az őrzés-védelem is megszervezésre kerül és azt a személyi állomány képes szervezeten végrebajtani.

E kérdés aktualitását a többi között három tényező is alátámasztja. *Az első:* a nyugati országok hadseregeiben, elsősorban a NATO hadseregekben, különösen fontos feladatok közé sorolják a szemben álló „potenciális” ellenség vezetési rendszerének dezorganizálását, a vezetési pontok megsemmisítését, működésüknek akárcsak ideiglenes bénítását is. *Második:* a vezetési pontok kikapcsolására számos lehetőség kínálkozik. Csak néhányat sorolnék fel. Ezek közé tartozik a diverziós csoportok alkalmazása, tűzérési tűzcsapások, légi csapások, tömegpusztító fegyverek hatásai, a légideszantok, a visszamaradt alegység kötelékek támadása. *Harmadik:* az elmúlt évben lefolytatott parancsnoki és törzsvezetési, harcászati és rendszergyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy e téren elért eredmények ellenére a hadtápvezetési pontok tömegpusztító fegyverek elleni védelmének, ör-

zés-védelmének megszervezése esetenként nem kellő átgondoltsággal került megvalósításra. Az ott tartózkodó állomány feladatát hiányosan ismerte és a feladatok végrehajtásának begyakoroltsága alacsony fokot ért el.

Írásomban azt a célt tűztem ki, hogy e kissé elhanyagolt kérdésnek, a HVP-k tömegpusztító fegyverek elleni védelmének, őrzés-védelmének néhány általános kérdését felelevenítsem – a teljességre való törekvés igénye nélkül –, felhívjam a hadtápszolgálat különböző szintű vezetőinek, a hadtáptörzsekbe beosztott állomány figyelmét e témában foglaltak művelésének, megvalósításának hasznosságára, nélkülözhetetlenségére.

A részletesebb taglalás előtt, azt hiszem a kérdések vizsgálatánál célszerűnek mutatkozik az egyes HVP-okra jellemző általános és specifikus szempontokat figyelembe venni. Ezek a szempontok a következők lehetnek:

- valamennyi HVP rendeltetése a hadtáp vezetésének biztosítása (Tábori Törzsszolgálati Utasítás 29. pont);

- a HVP-k (mint a többi vezetési pontok) funkcionális feladataiknak megfelelően három fő csoportra oszthatók: az elsőbe a vezetési csoport, a másodikba a híradó, a harmadikba pedig a biztosító csoport (állománya, technikai eszközei stb.) tartozik;

- az ezred, dandár és hadosztály hadtápvezetési pontok a hadtápalegységek, -egységek körleteikben települnek, ugyanakkor a hdt., HDS, THVP és MN HVP-k a hadtápcapatoktól távolabb kerülnek telepítésre (illetve elhelyezésre);

- alulról felfelé haladva egyre növekszik a HVP-n tartózkodó személyi állomány létszáma, a különböző típusú gépjárművek darabszáma és a területszükséglet is (például a HDS HVP-n 152 db harc- és gépjármű tartózkodik és a HDS HVP-nek 8–12 km² a területszüksége);

- ugyancsak növekszik a HVP-n az adatfeldolgozó gépek, a híradó, a légvédelmi, a műszaki és a kiszolgáló erők és eszközök mennyisége, minősége és kapacitása;

- valamennyi HVP-n a hadtápbiztosítás eredményes megvalósítására egységes elvek alapján, de más tartalommal és mélységgel hadtápbiztosítási terv és más okmányok kerülnek kidolgozásra;

- az összes HVP-n a parancsnok hadtáphelyettes (parancsnok) látja el a parancsnoki teendőket, természetesen a jogokkal és kötelezettségekkel együtt;

- a HDS HVP – egyik jellemzője – minden esetben készen kell, hogy álljon (ez a többitől gyökeresen különbözik) a csapatok vezetésének ideiglenes átvételére;

- a hadtestnél HVP csak akkor kerül létrehozásra, ha közvetlenül alárendelt hadtápalegységekkel, -egységekkel rendelkezik, más esetben a hadtápszolgálat a hadtestparancsnokság többi szerveivel együtt települ;

- a HDS HVP-ben, a THVP-n, az MN HVP-n a koalíciós összetétel sajátosságaiából fakadóan szövetséges összekötő csoportok tevékenykedhetnek, híradó-eszközökkel felszerelve;

- esetenként valamennyi HVP számára tartalék körletet kell kijelölni (helyzettől függően) és a HVP-n folyó tevékenységet, így a tőpfe. elleni védelmet, őrzés-védelmet és tűzvédelmet külön intézkedésben szükséges szabályozni.

Már utaltam rá, hogy a HVP-k tömegpusztító fegyverek elleni védelme szerves részét képezi azok működőképességének és minden oldalú biztosításának.

Megszervezésének alapját az alóljáró, illetve a saját törzs által kiadott intézkedés és a kialakult helyzetből levont következtetés képezi. Tartalmát az érvényben levő különböző utasítások, intézkedések írják elő. A megszervezésért minden esetben a PK HTPH felelős.

Elemeit a következő rendszabályok képezik:

- a HVP-k atom, vagyis és bakteriológiai fegyverek elleni védelme;
- a HVP-k földi és légi ellenség elleni védelme;
- és végül a tűzvédelmi rendszabályok.

A fentiek megvalósításához valamennyi (a helyszínen és tartalékban) rendelkezésre álló erőt és eszközt igénybe kell és lehet venni. *Az erők és eszközök közé a gyakorlatok tapasztalatai és a lehetőségek szerint a következők tartozhatnak:*

a) Ho. HVP-ig bezárólag:

- HVP-k teljes személyi állománya;
- az ellátó alegységek és egységek személyi állománya;
- a HVP őrzésére és védelmére a parancsnok által kijelölt alegységek;
- a vételező, anyagátadást végrehajtó szállítóosztatok állománya.

b) Hdt. HVP-től MN HVP-ig bezárólag:

- HVP teljes személyi állománya;
- a hadtáp őregységek, -alegységek HVP-n tartózkodó állománya;
- a HVP műszaki berendezését, oltalmazását, kiszolgálását stb. végrehajtó állomány.

A tömegpusztító fegyverek elleni védelmet valamennyi települési helyen és menetben is szükséges megszervezni azért, hogy minden esetben biztosítsa a vezetési tevékenységek végrehajtásának feltételeit.

Alapvető rendszabálynak a következők tekinthetők:

- a HVP-k helyének VSB felderítése, a vegyi és sugárszennyezett zónákról, rombolt terepszakaszokról, tüzekről, torlaszokról, előrejelzés (prognosztizálás) és értesítés eljuttatása;
- a HVP-k széttagolt elhelyezése, a körletek rendszeres váltása és folyamatos álcázása;
- a terep és a HVP-ken levő technikai eszközök védőképességének kihasználása, HVP-k műszaki berendezése;
- sugáradag ellenőrzés és nyilvántartás;
- fertőző betegségek, járványok keletkezésének megelőzése;
- a HVP-k személyi állományának ellátása védőeszközökkel;
- a tömegpusztító fegyverek következményeinek felszámolása.

A tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezése, az arra vonatkozó intézkedés kidolgozása, lejuttatása, a feladatok begyakorlása mind a három (vezetési, híradó és biztosító) csoport együttes, összehangolt munkáját követeli meg. A következőkben vizsgáljuk meg az egyes rendszabályok rövid tartalmát, a megvalósításuk lehetőségeit.

A HVP helyének VSB felderítése, a vegyi és sugárszennyezett zónákról, rombolt terepszakaszokról, tüzekről, torlaszokról előrejelzés (prognosztizálás) és értesítés eljuttatása.

A HVP helyének és menetvonalának felderítését, a szennyezettség mértékének megállapítását a szervezetszerű, illetve a nem szervezetszerű alegységekből ki-

képzett és kijelölt vegyi-, sugárfigyelő örök (örsök) járőrözéssel és méréssel állapítják meg. Különösen fontos, hogy a mérgező, illetve bakteriológiai anyagok jelenlétén túl, a szennyezettség mértékét is állapítsák meg, nem beszélve a szennyezett zónák határáról, a rádióaktív felhők haladási irányáról stb.

A bakteriológiai felderítést az egészségügyi szolgálat (epidemiológus) szervezi. A végrehajtásba bevonhatja az egészségügyi zászlóalj, a szakegészségügyi zászlóalj és más egészségügyi alegységektől kijelölt állományt is.

A felderítés eredményét minden esetben jelenteni kell a PK HTPH-nek, majd szolgálati és szakmai előjáróknak az alárendeltek egyidejű értesítésével.

Az összefegyvernemi (esetleg fegyvernemi) törzsnek nagy szerepe mutatkozik a vegyi és sugárszennyezett zónák, rombolt terepszakaszok, tüzek előrejelzésének (prognosztizálásának) elvégzésében és a megállapítások végrehajtóig történő eljuttatásában.

A HVP-k állománya részére – az értesítés rendszerén belül – jelek-jelzések kerülnek meghatározásra. Adott jelre a személyi állomány felveszi az összefegyvernemi védőkészletet és elfoglalja a részére meghatározott védelmi terepszakaszt vagy fedezékben folytatja tovább a munkát.

A HVP-k széttagolt elhelyezése, a körletek rendszeres váltása és folyamatos álcázása

A HVP-k működése és életképessége megőrzésének egyik hatásos rendszabályának tekinthető a széttagolt elhelyezés. A munkacsoportok és munkahelyek funkcionális csoportosításával, egymás közötti tér és távkok biztosításával lényegesen csökkenteni lehet a tömegpusztító és gyújtófegyverek hatását, fenn lehet tartani a folyamatos vezetés feltételeit. Az egyes csoportok olyan távolságra legyenek egymástól, hogy az ellenség hagyományos fegyverekkel (repülőgép) mért csapásától több csoportot ne érjen veszteség. A HVP-k védettsége növelésének lehetséges módszerei közé tartozik még a törzsbuszok beásása és a rendszeresített könnyű típusú óvóhelyek beépítése is.

A HVP-k helyének rendszeres és meghatározott időszakonkénti változásával elérhető az ellenséges felderítés megtévesztése, sőt tervszerű kitérésnek tekinthető a különböző csapások alól és ez jelentősen megnehezíti a HVP-k felfedezését. Az ilyen előre megtervezett manőver azonban megköveteli a tartalék HVP helyének előzetes felderítését, műszaki berendezését és az utak előkészítését. Az előjárókkal, az alárendeltekkel való folyamatos összeköttetés érdekében (a REL rendszabályok betartása miatt) a nagy teljesítményű híradóeszközökkel rendelkező híradóalegységek, -egységek a HVP-től megfelelő (3–5 km) távolságra helyezkedjenek el.

Az álcázás érdekében a terep sajátosságai kihasználása mellett használni kell a rendszeresített álcázóeszközöket. Éjjel be kell tartani a fényálcázás rendszabályait.

A terep és a HVP-ken levő technikai eszközök védőképességének kibasznlása, a HVP-k műszaki berendezése

A terep védőképességének hozzáértő kihasználása kedvező lehetőséget biztosít a személyi állományban, technikában és anyagi eszközkészletekben a veszteség mérvének csökkentésére és egyúttal megnehezíti a HVP felderítését is. Például a léglökési hullám hatása kétharmadára csökkenhet. Ugyancsak a terepviszonyok mesteri kihasználásával lényegesen kevesebb lehet az elvégzendő műszaki munka mennyisége és a ráfordítandó idő.

A tömegpusztító fegyverek hatásainak csökkentése érdekében a következő műszaki építményeket célszerű kiépíteni: óvóárok, fedett árokrész, fedezékek, óvóhelyek egyedi és csoportos gépkocsifedezékek.

A nyílt műszaki építmények a nyílt terephez viszonyítva 1,5–2-szeresére is csökkenthetik az áthatoló sugárzást és megfelelő védelmet nyújtanak az atomrobbanás fénysugárzása ellen. Természetesen a zárt műszaki építmények (egyszerű fedett és atombiztos óvóhelyek) felelnek meg legjobban a tömegpusztító fegyverek elleni védelem mai követelményeinek. A sugárzás gyengülési együtthatói nyitott közlekedőárokból és fedezékekből 3, fedett árokrészben 50, előtérrel ellátott fedezékekben és óvóhelyeken 500. A műszaki építmények elkészítésének sorrendje a következő: HVP vezetési csoport részére, majd a személyi állomány többi részére, ezután a technika stb. számára.

A terep, a műszaki építmények kihasználásán túl a technikai eszközök is jó védőtulajdonságokkal rendelkeznek, melyeket fel kell használni. Ez esetben abból célszerű kiindulni, hogy a gépkocsikban felére csökkenhet a sugáranyag a lég-lökési hullám hatásának gyengülése mellett. A sugárzás gyengülési együtthatói gépjárművekben a következők: gépkocsin: 2; PSZH-n: 4; harckocsin: 10.

A már említett sorrendben a műszaki munkák végzését a műszaki alegységekkel együtt a biztosító és kiszolgáló csapatok kijelölt állománya hajtja végre. Gyakorlati tapasztalat, hogy a támadó hadművelet (harc) megkezdésekor a műszaki munkálatokból csak a legfontosabbak, ugyanakkor a védelmi hadművelet (harc) előkészítése során már teljes mértékben megvalósításra kerülnek.

Az elvégzendő munka mennyiségét jól érzékelteti az a tény is, hogy például a THVP-n a műszaki munkálatokat (napi 10 órával számolva) kézi erővel 200 fő bevonásával három munkanap, gépi erővel (három munkagép üzemeltetésével) két nap alatt lehet elvégezni. Ezen munkálatok elvégzéséhez 8010 m³ lövész- és közlekedőárok, illetve fedezék és fedett árok kerül kiépítésre.

Sugáranyag ellenőrzés és nyilvántartás

A személyi állomány által elszennvedett sugáranyag folyamatos ellenőrzését a HVP-ken a szervezetszerű, illetve az ilyen célú feladatokra kiképzett katonák és alegységek végzik. A sugáranyag mennyiségének megállapításán túl egyik legfontosabb teendőnek tekinthető annak nyilvántartása, nyilvántartó lapokon.

Fertőző betegségek, járványok keletkezésének megelőzése

Az ilyen irányú rendszabályok foganatosításával a fertőző betegségek keletkezése és elterjedésének megakadályozása a cél. Különösen fontos akkor, ha az ellenség bakteriológiai fegyvert alkalmaz. Ezért időben be kell oltani a személyi állományt. Meg kell tiltani a zsákmányolt és egyéb anyagok engedély nélküli felhasználását. A vízlelőhelyeket őrzés alá szükséges vonni. A tisztálkodási, fürdési feltételek folyamatos biztosításával is e rendszabály betartását lehet biztosítani.

Ugyancsak e kérdéskomplexumhoz tartoznak az állat-járványvédelmi és állategészségügyi rendszabályok, melyek kiterjednek a fogasztásra szánt húspari és tejipari termékek ellenőrzésére is.

A HVP személyi állományának ellátása védőeszközökkel

Az ellátást az anyagi biztosítás rendszerében az érvényben levő normák alapján a vegyvédelmi, egészségügyi és a ruházati szolgálat végzi. Ezek közé

tartozik a gázálarc-készlet, összefegyvernemi védőkészlet, mérőműszerek, készülékek, mentesítő eszközök, fertőtlenítő anyagok, tömegvédelmi eszközök stb.

A tömegpusztító fegyverek következményeinek felszámolása

Az ellenség a HVP-kre és azzal egy időben a hadtápcsapatokra mért tőpfe. csapásokkal a hadtáp vezetőállományt a rendkívül bonyolult helyzetek egész sora elé állítja. Az elmúlt esztendőkből lefolytatott parancsnoki és törzszervezési gyakorlatok egész sora azt bizonyítja, hogy a helyzetre hozott elhatározás után a hadtáp előtt rendszerint kettős feladat áll.

Az első feladathoz a következők tartoznak:

- rendszabályok foganatosítása az ellenség által mért tömeges csapások következményeinek felszámolása a csapatok és a hadtáp harcképességének helyreállítása érdekében;
- az ideiglenesen megbomlott hadtápvezetés helyreállítása, a HVP és a hadtápcsapatok új körletbe való kivonása;
- a keletkezett sebesültek azonnali ellátása és kiürítése;
- után- és hátraszállítási utak helyreállítása, a megkerülő utak berendezése és őrzése;
- a keletkezett személyi, anyagi és technikai veszteségek azonnali pótlása.

A második feladathoz tartoznak:

- a harctevékenységet folytató csapatok hadtápbiztosításának folyamatos végrehajtása;
- a következő harcnap hadtápbiztosításának megtervezése és megszervezése.

Azt hiszem abban az esetben, ha a HVP is csapást szenved, akkor a legfontosabb teendő a HVP működőképességének helyreállítása. A feladatok határozott végrehajtása érdekében már a veszélyeztetett időszakban létre kell hozni az összevont mentőosztásokat, melyek feladatait az alábbiak képezhetik: a csapások körletének felderítése, tüzek oltása, elszigetelése, sérültek összegyűjtése, gépjárművek, eszközök kimentése, torlaszok megszüntetése, a megmaradt erők új körletbe való kivonása, anyagok összegyűjtése, sebesültek és felszerelési anyagok mentése, hátraszállítása.

Az összevont mentőosztások állományába a következők tartozhatnak: vegyi-védelmi alegység, műszaki alegység, gl. alegység, egészségügyi alegység, tűzvédelmi alegység, őr- és kiszolgálóalegység, vontatóeszközökkel is ellátva.

Szükség esetén részleges és teljes mentesítésre is sor kerülhet. A részleges mentesítést a PK HTPH szervezi és hajtja végre, míg a teljes mentesítés végrehajtására mentesítő állomáson vegyi-védelmi alegységek is bevonásra kerülnek.

Áttérek a HVP-k földi és légi ellenség elleni védelmére, valamint a tűzvédelemre.

A HVP-k őrzése és védelme (fedezőbiztosításként is szokták emlegetni) magába foglalja:

- a földi ellenség (gl. és hk. alegységek, felderítőcsoportok, részlegek, osztagok, diverziós csoportok) támadásának megghiúsítását, a nagyobb erők támadásának megállítását, az előljáró által küldött segítség beérkezéséig;
- a „viszonylag” alacsonyan támadó légi eszközök (repülőgépek, helikop-

terek stb.) észlelését, riasztás végrehajtását és a rendelkezésre álló tüzeszközökkel az ösztűz megszervezését. Néhány szakember a hadtáp légvédelmét önálló biztosítási ágként kezeli.

A HVP védelme érdekében közvetlen, belső és külső védelmi gyűrű kerül megszervezésre. A HVP *közvetlen védelmi* gyűrűt az ott települt szervek (alegységek) a körlet határán kijelölt védőállásokat az adott jelre megszállják, „aktivizálják”. A HVP *belső védelmi* gyűrűjét a HVP települési körlete körül 1–2 km-re telepített nyugvásbiztosító őrsökkel a biztosításért felelős alegység (egység) parancsnoka hozza létre. A HVP *külső védelmi* gyűrűjét annak körlete körül 3–5 km-re hozzák létre járőrözéssel (gyalog, gépkocsin, mkp.-on) figyelési és őrzés-védelmi feladatok ellátása céljából. A járőrök összetételét, a járőrözés idejét a HVP PK rendeli el. A végrehajtást a HTP TÖF (terv-szerv. tisz) naponta szabályozza. Ugyanakkor meghatározza az őrség összetételét, jelszót, a belépés engedélyezését, a munkahelyek közvetlen őrzésének rendjét, a tartalékok elhelyezését.

Gyakorlatok tapasztalatai szerint, esetenként előfordul, hogy a megtervezés után az állomány felkészítését, begyakoroltatását nagyvonalúan hajtják végre. Pedig elengedhetetlen, hogy a védelmi harccsoportokba beosztott állomány feladatait jól ismerje és adott jelre megszállja a védelmi körletét, a tartalék pedig készüljön fel az ellenség megsemmisítésében való részvételre. Az ellenséges támadás elhárításába célszerű bevonni az ideiglenesen ott tartózkodó állományt, sőt a javításban levő harcjárműveket is. A veszélyeztetett irányokba esetenként műszaki zárat, akadályokat kell létesíteni.

Az őrzés-védelem során a természetes akadályok felhasználása mellett lövészgödröket, harcárkokat kell előkészíteni.

Figyelembe véve, hogy a várható ellenség egyre többet tesz a légierő korszerűsítésére, mind komolyabban előtérbe kerül a HVP-k légvédelme. A HVP légvédelme magában foglalja a légtér figyelését, a személyi állomány felkészítését a repülőket, helikoptereket, légideszantok elleni harcot és rendszeresített légvédelmi alegységek (egységek) tűzkészségét. Amennyiben a HVP légvédelmi alegységet (egységet) az oltalmazás megvalósítására nem kap (vagy nem rendelkezik vele) abban az esetben az adott katonai szervezet légvédelmi főnöke felelős a HVP oltalmazásáért. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy különösen az ezred és hadosztály tagozatban jelent e kérdés problémát. Indokolt lenne az ello. szd.-oknál és az ellátószázalajknál kézi légvédelmi rakéták (SZTRELA-II) rendszerezése.

A HVP-n a tüzek keletkezése és oltása érdekében a tűzvédelmi előírások betartása mellett a tüzek oltása és a gyújtóeszközök elleni hatásos védelem érdekében tűzoltóalegységet célszerű szervezni, ellátni a szükséges tűzvédelmi eszközökkel. Természetesen a tűzoltóalegység nem azonos az összevont mentőosztagba szervezett tűzoltóalegységgel.

Az eddig leírtak a következetes megvalósítás érdekében az érvényben levő utasítások szerint tervbe kerülnek megfogalmazásra. Ez a terv a következő főbb fejezetekre oszlik:

- rádiójel, jelzések és a személyi állomány tevékenysége;
- a HVP harcértéke;
- az őrzés-védelem rendszabályai;
- a körlet elhagyás rendje;

- VSF rendje;
- a töpfe. és más csapások felszámolásának rendje;
- a műszaki munkák elvégzésének rendje;
- a vezetés rendje a csapások elhárításakor és a következmények felszámolásakor.

Napjainkban új és sajátos feladatként jelentkezik a neutronfegyver elleni védelemre való felkészülés. Az ezzel kapcsolatos kutatások megkezdődtek. Eredményük folytán rövidesen várható az ellenintézkedések – elméleti megalapozással – gyakorlati megvalósítása.

Ennyiben kívántam a címben megfogalmazottakra választ adni, melyek hozzájárulhatnak a HVP-k működőképességének fenntartásához. Úgy gondolom, hogy a téma további kimunkálást követel meg valamennyi hadtáptagozatban szereplő törzsek állományától.

Összefüggések és képletek a harcászati és hadműveleti-szintű lőszerellátás matematikai modelljének kialakításához

*Dr. Kazinczi István alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

E tanulmány – ha szerény keretek között is – segítséget nyújthat a harcászati és hadműveleti lőszerellátásban jelentkező összefüggések feltárásával és azoknak a matematika nyelvén egyértelműen megfogalmazott képletek formájában történő bemutatásával.

Továbbiakban a lőszerellátás számvetési egységeinek kialakításához fűzők néhány gondolatot és megkísérlem felvázolni a legfontosabb matematikai összefüggéseket, melyek egyértelművé teszik az olyan fogalmak, mint a „javadalmazás”, a „mozgókészlet” stb. értelmezését.

Az *egy javadalmazás lőszer* fogalmán olyan ellátási számvetési egységet értelmeknek, melynek keretében konkrétan (központi szabályozó előírásokban) megvannak határozva minden fajta fegyverzeti eszköz után az egy javadalmazás lőszer mennyiségének (ürméret, fajta és darab szerinti) összetevői.

Vagyis az egy fegyver után járó egy javadalmazás lőszer mennyiségét (db-ban) megkapjuk, ha az adott fegyverfajta (a mindenkor érvényben levő központi előírásból) kiírjuk az egy javadalmazást képező lőszer darabszámát fajtanként és összeadjuk azokat.

Áttekinthetőbben:

Egy adott (*i*) típusú fegyverfajta az 1,0 javadalmazás összetételét
1,0 javadalmazás lőszerének mennyisége = képező (*n*) lőszerfajta darabszámának összességével

Képletesen:

$$L_{(1,0 \text{ ja})}^i = L_1 + L_2 + \dots + L_n = \sum_{j=1}^n L_j \quad (1)$$

ahol:

i = az adott fegyverfajta

1,0 ja = egy javadalmazás

$L_{(1,0 \text{ ja})}^i$ = azon lőszerek összessége, amely az (*i*)-ik fajta fegyver után esedékes 1,0 javadalmazás esetében

n = a lőszerfajta száma

j = egy adott lőszerfajta.

A lőszer mennyiségének jelölésére általában két mértékegységet használnak. Az egységnyi lőszer jelölésére a darabot, a lőszer súlyának jelölésére pedig a súlymértékegységeket, általában a kg-ot és a tonnát használják. Következésképpen az egy javadalmazást alkotó löszerek összességét kifejezhetjük darabban (db) vagy súlyban (q) attól függően, hogy milyen adatra van szükségünk.

Ebben az esetben az alapképlet a következők szerint alakul:

$$L_{(1,0 \text{ ja}) \text{ db}}^1 = L_{1(\text{db})} + L_{2(\text{db})} + \dots + L_{n(\text{db})} = \sum_{j=1}^n L_{j(\text{db})} \quad (2)$$

illetve:

$$L_{(1,0 \text{ ja}) \text{ g}}^1 = L_{1(\text{q})} + L_{2(\text{q})} + \dots + L_{n(\text{q})} = \sum_{j=1}^n L_{j(\text{q})} \quad (3)$$

Következő lépésként az azonos fegyverfajta bármely (kívánt) mennyisége utáni egy javadalmazás löszereinek kiszámítási alapját képező összefüggést így vázolhatjuk fel:

$$bL_{(1,0 \text{ ja})}^1 = b \sum_{j=1}^n L_j^1 \quad (4)$$

ahol:

b = az azonos fajtájú fegyverek mennyisége.

Ezt követően a *kötélék javadalmazások* kiszámításának matematikai összefüggéseit tekintjük át. Ugyanis a kötelék javadalmazásba beletartozik az adott nagyságrendű (század, zászlóalj, ezred, hadosztály, hadtest, hadsereg stb.) kötelék valamennyi rendszeresített fegyverfajtájához (i) járó löszereifajta (j) összessége.

Ennek kiszámításához első lépésként célszerű három táblázat összeállítása, melyek közül:

- az „a” jelzésű táblázat az adott fegyverfajtaához tartozó 1,0 javadalmazás löszer összetevőit alkotó löszereifajtaikat rögzíti darabban;
- a „b” jelzésű táblázat azt tartalmazza, hogy az érintett fegyverfajtaból hány darab fegyverrel rendelkezik az adott kötelék;
- a „c” jelzésű táblázat pedig az egy darab löszer (löszereifajtankénti) „súlyozott” (ladasúlyllyal együtt számított) súlyát rögzíti.

Ezt követően matematikai eljárással:

- az „a” táblázat elemeit, ha felírjuk az $m \times n$ matrix elemeként, akkor a következő összefüggést nyerjük:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \cdot & & & \\ \cdot & & & \\ \cdot & & & \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{bmatrix} = [a_{ij}]_{m \times n} \quad \begin{array}{l} a_{ij} \geq 0 \\ i = 1, 2, \dots, m \\ j = 1, 2, \dots, n \end{array}$$

ahol:

m = az összes lehetséges fegyverfajta száma

i = egy fegyverfajta az m fajta fegyver közül

n = az összes lehetséges lőszerfajta száma

j = egy lőszerfajta az n fajta lőszer közül

- a „c” táblázat elemei felírhatók egy $n \times 1$ oszlop matrixként a következők szerint:

$$\begin{bmatrix} C_1 \\ C_2 \\ \vdots \\ C_n \end{bmatrix} = [C_j]_{n \times 1} \quad \begin{matrix} C_j > 0 \\ j = 1, 2, \dots, n \end{matrix}$$

ahol:

C_j = a (j) lőszerfajta súlya

- a „b” táblázat elemeiből pedig (mivel a fegyverfajta száma m) célszerű felírni egy $1 \times m$ sormatrixot:

$$\text{ahol: } (b_1^k, b_2^k, \dots, b_m^k) = [b_i]_{1 \times m}^k \quad b_i^k \geq 0 \quad i = 1, 2, \dots, m$$

b_i^k = az (i) fajta fegyver mennyisége (K) köteléknél (vagyis az adott fegyverfajtából hány darab van).

A következőkben - az előző összefüggéseket felhasználva - kiszámítható a kötelék egy adott fegyverfajtajához járó lőszerök összessége a következő képlet alkalmazásával:

$$L_{(1,0 \text{ ja})}^1 = \sum_{j=1}^n b_j a_{ij} \quad (5)$$

ahol:

$L_{(1,0 \text{ ja})}^1$ = egy kötelék készletébe tartozó (i) fajta fegyver (b_i) mennyisége mellett az 1,0 javadalmazás lőszer (a_{ij}) mennyisége.

Az előző (5) képlet továbbfejlesztésével egy fegyverfajta vonatkozóan kiszámítható az adott (K) kötelék bármilyen (X) nagyságrendű lőszerjavadalmazásának mennyisége, az alábbiak szerint

$$L_{(x \text{ ja})}^1 = X \sum_{j=1}^n b_j a_{ij} \quad (6) \quad i \in 1 : m$$

ahol:

$L_{(x \text{ ja})}^1$ = a keresett nagyságrendű (X) lőszerjavadalmazást alkotó (a_{ij}) lőszerök összessége az (i) fajta (b_i) mennyiségű fegyver után.

Az egy javadalmazás lőszer súlyadatait az adott kötelék egy bizonyos (i) fajtájú és meghatározott (b) mennyiségű fegyverére vonatkozóan, a következő matematikai eljárással számíthatjuk ki:

$$L_{(1,0 \text{ ja}) g}^i = \sum_{j=1}^n b_i a_{ij} c_j \quad (7) \quad i \in 1 : m$$

ahol:

$L_{(1,0 \text{ ja}) g}^i$ = az adott kötelék egy javadalmazás (a_{ij}) lőszerének (c_j) súlya (i) fajta fegyver (b_i) mennyisége esetén.

Ugyancsak az előző (7) összefüggés továbbfejlesztése adja egy kötelék kívánt nagyságú javadalmazásban kifejezett lőszerének a súlyát egy bizonyos fegyverfajtából bármilyen fegyvermennyiség esetén.

$$L_{(x \text{ ja}) g}^i = \sum_{j=1}^n b_i a_{ij} c_j \quad (8) \quad i \in 1 : m$$

ahol:

$L_{(x \text{ ja}) g}^i$ = az (X) javadalmazás lőszer (c_j) súlya (i) fajta (b_i) mennyiségű fegyver után.

Mivel egy adott (K) kötelék teljes fegyverzete után járó 1,0 javadalmazás lőszer súlyát csak úgy lehet számvetni, hogy először kiszámítjuk az egyes javadalmazás lőszer összetételét (mennyiségben vagyis darabban). Ezt a következő képlet segítségével végezhetjük el:

$$L_{(1,0 \text{ ja})}^k = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n b_i^k a_{ij} \quad (9) \quad i \in 1 : m$$

ahol:

$L_{(1,0 \text{ ja})}^k$ = az adott kötelék összes fajtájú és mennyiségű fegyvere után 1,0 javadalmazás lőszer darabszáma fajta és mennyiség szerint összegezve.

A (9) képletet továbbfejlesztve kifejezhető egy adott (K) kötelék kívánt nagyságrendű (X) lőszer javadalmazásának darabszáma a következő összefüggéssel:

$$L_{(x \text{ ja})}^k = X \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n b_i^k a_{ij} \quad (10)$$

ahol:

$L_{(x \text{ ja})}^k$ = a kívánt nagyságrendű (X) javadalmazás lőszer darabszáma a kötelék összes fegyvere után.

A javadalmazásban kifejezett lőszerkészletek fajták szerint összegezett darabszámait lehetővé teszik a javadalmazásban kifejezett lőszerkészlet súlyának kiszámítását is.

Egy adott (K) kötelék 1,0 javadalmazás lőszerének súlyát a következő képlet alapján számolják ki:

$$L_{(1,0\text{ ja})\text{ q}}^{\text{K}} = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n b_i^{\text{K}} a_{ij} c_j \quad (11)$$

ahol:

$L_{(1,0\text{ ja})\text{ q}}^{\text{K}}$ = egy javadalmazás lőszer súlya a kötelék összes fegyvere után.

Következésképpen kiszámítható hármely (K) kötelék tetszés szerinti (X) nagyságrendű lőszerjavadalmazásának súlya a következők alapján:

$$L_{(x\text{ ja})\text{ q}}^{\text{K}} = X \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n b_i^{\text{K}} a_{ij} c_j \quad (12)$$

ahol:

$L_{(x\text{ ja})\text{ q}}^{\text{K}}$ = (X) nagyságrendű javadalmazás lőszer súlya (K) kötelék összes fegyvere után.

A következőkben tekintsük át a lőszer mozgókészletek számításának összefüggéseit, melyet a következő alapképletek tükröznek.

A lőszer mozgókészlet (L_{MK}) kiszámítását a következő alapösszefüggés rögzíti:

$$L_{\text{MK}(x\text{ ja})} = xL_{(1,0\text{ ja})} \quad (13)$$

ahol:

X = a lőszer mozgókészlet kiszabat nagysága javadalmazásban,

$L_{(1,0\text{ ja})}$ = az 1,0 javadalmazás lőszer összetétele (mennyiség).

Ismeretes, hogy a lőszer mozgókészletnek egy adott köteléknél két összetevője van. Egyik része a mozgókészletnek az alárendelt kötelékeknél, másik rész pedig a lőszerellátó alegységnél (lőszerszállító gépkocsikon) van. Ennek megfelelően a lőszer mozgókészletek számvetését alegységtől seregstig bezárólag a következő alapképletek alapján lehet számvetni.

Század (üteg) lőszer mozgókészlete:

$$L_{\text{MK}}^{(\text{szd})} = L_{\text{fv}}^{(\text{szd})} + L_{\text{gk}}^{(\text{szd})} \quad (14)$$

ahol:

$L_{\text{MK}}^{(\text{szd})}$ = a század (üteg) mozgókészletének mennyisége (ja., db, súly).

$L_{\text{fv}}^{(\text{szd})}$ = a század (üteg) alegységeinél a fegyverek mellett, harckocsikban, harcjárműben, lövegvonaton stb. levő lőszer mozgókészletek mennyisége.

$L_{\text{gk}}^{(\text{szd})}$ = a század (üteg) lőszerszállító gépkocsijain szállítandó lőszer mozgókészlet kiszabat mennyisége. (Harckocsiszázadnál a század lőszer-szállító gépjárművein nincs mozgókészlet), tehát

Zászlóalj (osztály) lőszer mozgókészlete:

$$L_{MK}^{(z)} = \sum_{d=1}^D L_{MK_d} + L_{gk}^{(z)} \quad (15)$$

ahol:

$L_{MK}^{(z)}$ = a zászlóalj (osztály) nagyságrendű kötelék lőszer mozgókészletének összessége.

L_{MK_d} = a zászlóalj (osztály) (d) alárendelt alegységének lőszer mozgókészlete.

D = azon alegységek indexeinek halmaza, amelyek a zászlóaljat (osztályt) alkotják.

d = a zászlóalj d-edik alegysége.

$L_{gk}^{(z)}$ = a zászlóalj lőszerellátó szervénél levő keréken tárolt lőszer mozgókészlet kiszabata.

Megjegyzés: kötelékben levő tüzérosztálynak nincs lőszerellátó alegysége, tehát

$$L_{gk}^{(z)} = 0.$$

Egység lőszer mozgókészlete:

$$L_{MK}^{(e)} = \sum_{b=1}^B L_{MK_b} + L_{gk}^{(e)} \quad (16)$$

ahol:

e = egység (ezred, kötelékben levő dandár).

L_{MK_b} = az ezred b-edik alegységének lőszer mozgókészlete.

B = azon alegységek indexeinek halmaza, amelyek az egységet alkotják.

b = az egység b-edik alegysége.

Magasabbegység lőszer mozgókészlete:

$$L_{MK}^{(ho)} = \sum_{h=1}^H L_{MK_h} + L_{gk}^{(ho)} \quad (17)$$

ahol:

ho = magasabbegység (hadosztály, önálló dandár).

L_{MK_h} = a magasabbegység h-adik alárendelt egységének (önálló alegységének) mozgókészlete.

h = a magasabbegység h-adik alárendelt egysége (önálló alegysége).

H = azon alárendelt kötelékek indexeinek halmaza, amelyek a magasabbegységet alkotják.

Seregtest lőszer mozgókészlete:

$$L_{MK}^{(HDS)} = \sum_{s=1}^S L_{MK_s} + L_{gk}^{(HDS)} \quad (18)$$

ahol:

HDS = a seregtest (hadsereg, hadtest stb.).

L_{MK_s} = a seregtest s-edik alárendelt kötelékének (magasabbegység, seregtest-közvetlen önálló egység és önálló alegység) lőszer mozgókészlete.

s = seregtest s-edik közvetlenül alárendelt köteléke.

S = azon közvetlenül alárendelt kötelékek indexeinek halmaza, melyek a seregstestet alkotják.

Az előzőek során bemutatott matematikai összefüggések felhasználásával *felvázolhatjuk az ellátási modell egyik összetevőjét, a lőszerbelyzetet, vagyis egy adott (k) köteléknél a meglévő „van” lőszerkészletek számításának kiinduló (alap) modelljét, amely a következők szerint alakul:*

$$L_V^{(K)} = \sum_{e=1}^E L_{Ve} + L_{gk}^{(K)} \quad (19)$$

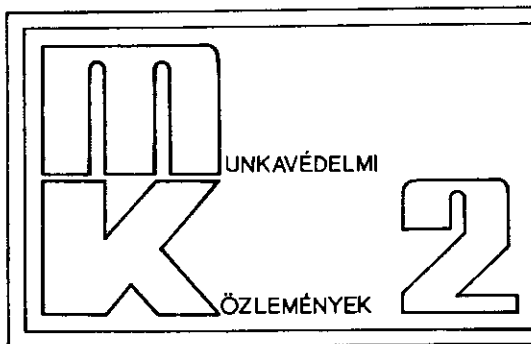
ahol:

$L_V^{(K)}$ = egy adott (K) kötelék meglévő (V = van lőszerkészletének összessége egy meghatározott időpontban.

$\sum_{e=1}^E L_{Ve}$ = az alárendelt kötelékek meglévő lőszerkészleteinek összessége ugyanabban az időpontban.

$L_{gk}^{(K)}$ = az adott (K) kötelék raktári lőszerkészlete, ugyanabban az időpontban.

A felvázolt 19 összefüggés csupán a kiinduló alapjait tartalmazza a harcászati és hadműveleti szintű lőszerbiztosítás matematikai leírásának, azonban elégségesnek tűnik az egységes értelmezés kialakításához. Ezen túlmenően segíthet a lőszerellátás tervezésében és szervezésében jelentkező adat és információ feldolgozási feladatok korszerűsítésében, kezdve a számvetések kiszámításától a középgepekre alkalmazott megoldásokon keresztül egészen a feladatok elektronikus számítógépekre történő egyértelmű megfogalmazásáig.

Összeállította: az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya

Tájékoztató az MN Munkavédelmi Bizottság üléséről

Miniszter elvtárs 84/1978. számú utasítása alapján 1979 októberében megalakult a Magyar Néphadsereg Munkavédelmi Bizottsága. A néphadsereg személyi állománya baleseti helyzetéről, az egészség és testi épség védelme érdekében végzett munkáról a bizottsági tagok számára készített tájékoztatót a következőkben teljes terjedelemben közöljük.

Az MSZMP XI. kongresszusának, valamint a kormány vonatkozó határozataival összhangban az elmúlt években a néphadseregben széles körű tevékenység bontakozott ki a személyi állomány testi épsége, egészsége fokozottabb megóvása, a balesetek és szolgálati eredetű megbetegedések megelőzése érdekében. A népgazdasági előírásokkal összhangban és a katonai sajátosságoknak megfelelően létrejött a néphadseregben is a munkavédelmi tevékenység rendszere, amely alapot teremt a baleseti belyzetben a kedvező irányú változások létrehozására.

Az eddig végzett munka, a munkavédelmi helyzet főbb jellemzői, valamint a továbbtanulás érdekében szükséges fontosabb tennivalók a következőkben foglalkozhatók össze:

I.

Az eddig végzett főbb feladatok

1. A központi szabályozás részeként a 2019/1971. (V. 25.) kormány számú határozat néphadseregi végrehajtása érdekében a Honvédelmi Minisztérium szerveivel, valamint az illetékes szakszervezeti szervekkel együttműködésben elkészült a 4/1974. (HK 6.) HM sz. utasítás, amely meghatározza a néphadseregben folyó munkavédelmi tevékenység követelményeit, főbb feladatait. Ennek alapján, a megszabott követelményeknek megfelelően jött létre a teljes személyi állományra kiterjedő, egységes munkavédelmi tevékenység szabályozott rendje, amely elveiben és módszereiben összhangban van a népgazdasági gyakorlattal.

1976 július 1-én hatályba lépett a Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat. A szabályzat összefoglalja a biztonságos és egészséges szolgálatteljesítés, munkavégzés néphadseregi előírásait, ezáltal segítséget nyújt a parancsnokoknak és munkahelyi vezetőknek az előírások megismerésében oktatásában, alkalmazásában, valamint betartásuk megkövetelésében. A kiképzési és a munkafeladatok biztonságos végrehajtásának szabályai a fegyvernemi-szakági előírásokban, óvórendszabályokban, illetve szabványokban található. A katonai szervezeteknél a helyileg indokolt biztonsági intézkedéseket, valamint a baleset-megelőző tevékenység konkrét rendjét a Parancsnoki Baleset-elhárítási Egészségvédelmi Utasítások tartalmazzák, melyek az erre vonatkozó irányelvek alapján 1977 december 31-ig készültek el.

A népgazdasági gyakorlattal egyezően szabályozott a három napot meghaladó szolgálat-, illetve munkaképtelenséget okozó balesetek, a szolgálati eredetű megbetegedések kivizsgálásának, jelentésének, nyilvántartásának, valamint azok szolgálattal, munkával való összefüggése elbírálásának és a minősítő tevékenység rendszeres felülvizsgálatának rendje. A kialakított rendszer a vezetés minden szintjén biztosítja a baleseti okok elemzéséhez az információ ellátottságot, a balesetekkel, szolgálati eredetű megbetegedésekkel kapcsolatos jogok érvényesítését.

A munkavédelmi helyzetre vonatkozó éves összefoglaló jelentések alapján – melynek tartalmi követelményeit külön intézkedés írja elő – lehetőség van a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alatt álló vállalatok és gazdaságok baleseti helyzetének értékelésére, a szükséges intézkedések megtételére.

Meghatározott a munkavédelmi előírások érvényre juttatásának rendje a néphadsereg beruházásainak használatbavételénél, melynek célja, hogy az új, illetve a felújított, átalakított régi létesítmények mindenben feleljenek meg a biztonságos és egészséges szolgálati körülményekre, munkafeltételekre vonatkozó követelményeknek.

Kidolgozott a kezelőkre, valamint a munkahelyi környezetre veszélyes technikai eszközök, anyagok munkavédelmi minősítésének rendszere. Ennek alapján biztosítható, hogy a néphadseregben munkavédelmi szempontból csak megfelelő eszközöket, anyagokat alkalmazzanak.

Kidolgoztak a munkavédelmi kiképzés és vizsgáztatás, a propaganda, az ellenőrző tevékenység, valamint azok végrehajtásának feladatai.

Kellően szabályozott a katonai szervezetek egészségügyi szolgálatainak munkavédelemmel kapcsolatos feladatai, egységesen rendezett, illetve jelenleg folyik a munkavédelmi rendeltetésű egyéni védőeszköz ellátás felülvizsgálata és a követelményeknek megfelelő módosítása.

A munkavédelem fejlesztésére hozott 2018/1978. (V. 21.) Mt. számú határozat néphadseregi végrehajtásának feladatait, a 84/1978. (HK 39.) HM számú utasítás tartalmazza.

A munkavédelmi tevékenység alapvető szabályainak kidolgozása befejeződött. A munkavédelmi rendelkezések gyűjtemény formájában az érintettek rendelkezésére állnak, így azok megismerése és alkalmazása széles körben biztosított.

2. A munkavédelmi feladatok néphadseregi szintű elvi irányításával miniszter elvtárs az MN pénzügyi szolgálat főnököt bízta meg, a tevékenység operatív irányításának központi szerve az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi Osztálya.

A Honvédelmi Minisztérium fegyvernemi, szolgálati főnökségeinek, csoportfőnökségeinek feladata megszervezni a szakirányítási területekre jellemző sajátos

veszélyek elhárítását, amíg a seregtest- és magasabbegység-parancsnokságok az alárendeltekénél folyó munkavédelmi tevékenység széles körű kibontakoztatásáért, segítéséért, a rendelkezések betartásának rendszeres ellenőrzéséért felelősek.

A személyi állomány egészsége, testi épsége védelmének szervezett megvalósítása, a biztonságos és egészséges feladatteljesítés feltételeinek minden oldalú biztosítása a katonai szervezetek feladata.

Az alárendelt személyi állomány testi épségének egészségének védelme alapvetően parancsnoki feladat. A parancsnokok szakszerű munkavédelmi tevékenység érdekében széles katonai és szakmai ismeretekkel rendelkező baleset-elhárítási, munkavédelmi megbízottakat jelöltek ki, akik eredeti beosztásuk mellett látják el jelentősen megnövekedett, esetenként önálló beosztást igénylő feladataikat. A Honvédelmi Minisztérium felügyelete alatt álló vállalatok és gazdaságok munkavédelmi feladatait függetlenített beosztású személyek látják el. A baleset-elhárítási megbízottak szoros kapcsolatot tartanak fenn a szolgálatiág-főnökökkel, munkahelyi vezetőkkel, valamint a szakszervezeti bizottságokkal. Munkájuk igen szerteágazó, széles körű, katonai, jogi, műszaki és egyéb ismereteket igényel, aktivitásuk alapvetően befolyásolja a baleseti helyzet alakulását.

A munkavédelem egyes feladatainak ellátására (balesetek kivizsgálására, munkavédelmi szemle) a parancsnokok a szolgálati személyekből esetenként szakértő bizottságot jelölnek ki.

3. A néphadseregben a baleset-elhárítás komplex tevékenység eredményeként valósul meg. A szervezett munkavédelmi tevékenység megindulása előtt, illetve azzal párhuzamosan jelenleg is, a rendkívüli események elleni harc részeként több irányú baleset-megelőző tevékenység folyt, illetve folyik.

Az HM vezetőszervei, köztük az MN Politikai Főcsoportfőnökség minden balesetre, az MN Általános Gépesített Lövész és Harckocsizó Kiképzési Csoportfőnökség, az MN Páncélos és Gépjármű Technikai Szolgálat Főnökség a közlekedési balesetekre, a többi HM-szerv szakterületet érintő balesetekre kiterjedően ha eltérő színvonalon is, figyelemmel kíséri a baleseti helyzet alakulását és esetenként intézkedik a balesetek megelőzésére. Különösen jelentősek az MN Politikai Főcsoportfőnökség Fegyelmi-elemző Osztályának a baleseti helyzet fegyelmi összefüggéseiről készített elemzései, az MN Általános Gépesített Lövész és Harckocsizó Kiképzési Csoportfőnökség és az MN Páncélos és Gépjármű Technikai Szolgálat Főnökség közlekedési balesetek megelőzésére irányuló tevékenysége. Az MNVK Mozgósítási és Hadkiegészítési Csoportfőnökség által kidolgozott, a kezelői kiválasztást elősegítő módszerek is jelentősek.

A munkavédelmi tevékenység keretében folyó baleset-megelőző munka főbb irányait az 1976–80 időszakra szóló munkavédelmi „Feladatterv” tartalmazza. Az ebben foglaltak végrehajtására irányuló munkából a következők emelhetők ki:

a) *Tárgyi-környezeti feltételek biztosítása*

A biztonságos és egészséges szolgálati körülmények, munkafeltételek kialakítása és fenntartása érdekében felmérés készült a néphadsereg munkaegészségügyi helyzetéről. A vizsgálat alapján a katonai szervezeteknél intézkedési tervekben határozták meg a legközvetlenebb baleseti veszélyek, egészségkárosító hatások felszámolásának feladatait.

Az új létesítményekkel kapcsolatos munkavédelmi előírások érvényesülését a néphadsereg munkavédelmi szervei figyelemmel kísérik. Az objektumok elhasználódása, új technikai eszközök, technológiák alkalmazása következtében kelet-

kező veszélyek feltárása, a Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzatban és más előírásokban elrendelt követelmények teljesítésének ellenőrzése, a bizottságilag lefolytatott baleset-elhárítási, munkavédelmi szemléken történik. A feltárt hiányosságok kijavítására intézkedési tervek készülnek.

Folyamatban van a néphadseregben használt, munkavédelmi minősítésre kötelezett berendezések, eszközök, anyagok minősítésének végrehajtása.

b) *Munkavédelmi kiképzés*

A személyi állomány általános baleset-elhárítási, munkavédelmi oktatása, a szakmai feladatok biztonságos ellátásához szükséges munkavédelmi szakkiképzés, a veszélyes feladatokhoz kapcsolódó eseti oktatások, valamint a munkavédelmi vizsgáztatás, a vonatkozó rendelkezések szerint folyik. Az oktatás hatékonyságának növelésére, a sor- és hallgatói állomány kiképzésének korszerűsítésére a legközelebbi időszakban kerül sor.

A katonai élettel, a szolgálattal, munkával összefüggő veszélyek természetének, azok elhárításának ismertetésére „Balesetek megelőzése a kiképzésben” címmel oktatási segédletként felhasználható könyv készült, megjelenése a közeljövőben várható.

c) *Munkavédelmi propaganda*

A propaganda munka fontosságának megfelelően, jelentős részét képezi a munkavédelmi tevékenységnek. A Szakszervezetek Országos Tanácsa által kiadott, a néphadseregben hasznosítható kiadványokat, plakátokat, a csapatoknál felhasználják.

A Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat előírásainak, valamint a szolgálati és munkafeladatok fontosabb rendszabályainak széles körű népszerűsítésére – egyenként 1600 példányban 25 féle plakát készült. Sor került plakát-pályázat kiírására is. A legjobb pályaművek díjazásban részesültek, ötleteik alapján, újabb 37 féle plakát készült 400–800 példányban.

A gépjárművezetők és parancsnokok részére több, a kötelezettségeikre emlékeztető címke készült és készül. Ugyancsak a veszélyekről, tilalmakról tájékoztató címkék készültek a technikai eszközök egy részére is. Tizenegy füzetből álló sorozat segítette kialakítani és általánossá tenni a gépjárművezetők körében a deffenzív vezetés készségét.

Az elmúlt években hat munkavédelmi propaganda és oktató film készült.

Ezek:

– „Röntgenfelvétel” a gépjárműparancsnok erélytelen, felelőtlen magartása az italozás és a gyorsajtás következtében megtörtént tömeges sérüléssel járó gépjármű-baleset körülményeit;

– „Nem játékszer” a robbanóanyagok helytelen kezelésével, a gyerekes kíváncsiságból, a veszély lebecsüléséből adódó baleseteket;

– „Két nap élet...” az eltávozás ideje alatt magáról megfélemedező katona tragédiáját;

– Az „Új környezetben I–II.” a katonai élet, a szolgálat és a munka, illetve a gyakorlatok során bekövetkező gyakoribb baleseti veszélyeket;

– „Ha megtörtént a baj...” a baleseteket követő teendőket, eljárási rendet mutatják be.

Még ez évben elkészül a néphadsereg leggyakoribb foglalkozási megbetegedés a zajártalommal összefüggő halláskárosodás megelőzését segítő propaganda film.

A filmek hatékony munkavédelmi propaganda segítésére megfelelő példány-számban rendelkezésre állnak.

A katonai szervezeteknél évente legalább egy alkalommal megrendezett munkavédelmi napok programjai; a vetélkedők, filmvetítések, a megtörtént balesetek elemzése segítenek kialakítani a megfelelő munkavédelmi szemléletet.

d) *Baleseti adatok feldolgozása*

Az éves baleseti adatok feldolgozása gépi úton történik, ezáltal lehetőség nyílik a balesetek bekövetkezésében szerepet játszó okok és körülmények sokoldalú elemzésére, az összefüggések feltárására.

1975-től rendszeresen készül elemzés és tájékoztatás a néphadsereg baleseti helyzetéről, melyek a „Magasabbparancsnoki Értesítő”-ben is megjelennek azzal a céllal, hogy az összefoglaló jelentéseket a csapatoknál dolgozzák fel, a fontosabb következtetések és az ezekből adódó feladatokat a személyi állománnyal ismer- tessék.

4. A baleset-megelőző tevékenység kibontakoztatásában jelentős szerepe van a párt- és KISZ-szervezeteknek. A segítség hatékonyabbá tétele érdekében az MSZMP Néphadseregi Végrehajtó Bizottsága megvizsgálta a testi épség és egészség védelmének helyzetét a néphadseregben. A Néphadseregi Végrehajtó Bizottság a tapasztalatok alapján ajánlásokat dolgozott ki miniszter elvtárs, valamint a katonai szervezetek vezetői számára, a baleseti helyzet javítása érdekében, határozatában pedig megszabta a pártszervezetek ezzel összefüggő feladatait. Azóta gyakrabban szerepel a testületi ülések napirendjén a munkavédelmi helyzet, a balesetmegelőző tevékenység.

A néphadsereg polgári alkalmazottai, valamint a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alatt álló vállalatok és gazdaságok dolgozói testi épsége, egészsége védelmében kiemelkedő szerepük van a szakszervezeti szerveknek, melyek a SZOT elnökség határozatai alapján, a Közalkalmazottak Szakszervezete Néphadseregi Bizottságának közvetlen irányítása mellett végzik elsősorban a tevékenység társadalmi bázisának kiszélesítésére, a felvilágosításra, nevelésre és a polgári alkalmazottak, dolgozók érdekvédelmére irányuló feladataikat.

A baleset-elhárítási, munkavédelmi tárgyú rendelkezések érvényesülését a Katonai Főügyészség kiemelt tárgyú törvényességi vizsgálat keretében az elmúlt évben 25 katonai szervezetnél vizsgálta meg, észrevételeit, javaslatait jelentésben foglalta össze.

II.

A baleseti helyzet alakulása

5. A néphadsereg baleseti helyzetének adatai azt mutatják, hogy a baleset-megelőző tevékenység még nem hozott olyan mértékű javulást az állomány baleseti (munkaegészségügyi) helyzetében, amely az erőfeszítések alapján elvárható lenne, még nem sikerült alapvető változást elérni a baleseti helyzet alakulásában.

A katonai szervezetek túlnyomó többségénél felismerték a baleset-megelőző munka jelentőségét, a hozzá kapcsolódó alapvető politikai, katonai és anyagi érdekeltséget. Több katonai szervezetnél, vagy munkahelyen azonban nem tulajdonítanak megfelelő jelentőséget e feladatoknak, ezért baleseti helyzetük változatlan, vagy – a feladatok bonyolultabbá válása, az objektumok állapotának romlása és

más okok következtében – egyre romlik. Ezen egymás ellen ható tényezők eredőjeként a néphadsereg baleseti helyzetének alakulásában még nem sikerült uralkodó tendenciává tenni a baleseti helyzet javulását.

Az összes baleseti sérülésre vonatkozó adatok az elmúlt három évben a következőképpen alakultak:

	Halálos	Csonkulásos	Súlyos	Könnyű	Összesen	Kiesett m. napok száma
1976	79	43	3330	727	4179	106 544
1977	68	45	3100	731	3944	99 891
1978	87	57	3193	944	4281	103 873

A balesetek során bekövetkezett sérülések számának jelentéktelen változása mellett a halálos és a csonkulásos sérülések száma növekedett. Ezeket a baleseteket többnyire súlyos szabálytalanságok, mulasztások segítették elő, közöttük kiemelkedő a gyorsajtás és az itasság szerepe.

A katonai szolgálattal összefüggő baleseti sérülések a sérülés súlyossága szerint az elmúlt három évben a következők szerint oszlottak meg:

	Halálos	Csonkulásos	Súlyos	Könnyű	Összesen	Kiesett m. napok száma
1976	42	40	2631	587	3280	85 280
1977	24	36	2532	603	3198	79 075
1978	42	50	2606	788	3486	82 579

A katonai szolgálattal összefüggő balesetek következtében 1978. évben a kiképzés, illetve a napirend szerinti tevékenység során 1167 (33,5%), munkavégzés során 899 (25,8%), közlekedés alkalmával 406 (11,6%), sportolás közben 738 (21,2%), egyéb tevékenységek folyamán 276 (7,9%) személy sérült meg.

A kiképzés, illetve a napirend szerinti tevékenységgel összefüggő balesetek közül az ejtőernyős és a fegyverbalesetek, valamint a repülőbalesetek súlyosságukban kiemelkedő. 210 sérülés akadálypálya leküzdése során történt, ezek egyharmada csonttöréssel végződött. Az ilyen természetű balesetek megelőzésére az MN Kiképzési Főfelügyelő közvetlen szervei Testnevelési és Sportosztálya intézkedést adott ki.

A munka-balesetek alakulásában jelentős romlás állott be: a balesetek száma és súlyosságuk egyaránt emelkedett. A sérülések jelentős része javítás, karbantartás, ezen belül a csonkulásos sérülések többsége faipari gépeken végzett munka során következett be. Jelentős az építőipari balesetek száma is. Ezek arra utalnak, hogy a foglalkoztató vállalatok nem fordítanak mindig kellő gondot az építő katonák biztonságára.

Kiemelkedő a közlekedési balesetek súlyossága. A közúti közlekedési balesetek sérültjeinek közel ötöde vesztette életét. Az ilyen balesetek súlyosságát mutatja az is, hogy ezek a balesetek okoznak leggyakrabban tömeges sérülést. Még mindig gyakori – a gyűrű szabálytalan viselése következtében – a gépjárművön utazók ujjcsonkolódása.

A sportbalesetek közel 80⁰/₀-a a labdarúgáshoz kapcsolódik. A sérülések fő oka a bemelegítés nélküli, vagy az erőszakos játék, az alkalmatlan sportpályák és más területek használata.

A katonai szolgálattal nem összefüggő sérülések jelentős része közlekedési balesetek következménye, melyek közül igen sok vezetett a sérült halálához. Bekövetkezésükben jelentős szerepe van a szabadság, eltávozás alatti gátlástalan viselkedésnek, az italozásnak és a vezetési gyakorlat hiányának.

Emelkedik a szabad időben, szakértelem nélkül végzett szakipari, valamint a mezőgazdasági, kerti munkák során elszenvedett sérülések száma.

6. A baleset-megelőző munka hatékonyságát főként a helyes szemléletmód, felelősségtudat, a szabályok ismerete, alkalmazása területén, valamint az irányításban fellelhető fogyatékoságok fékezik. A parancsnokok döntő többsége ugyan tisztában van a személyi állomány testi épsége, egészsége megóvása terén reá háruló felelősséggel, ennek megfelelően szervezi a baleset-elhárítás, munkavédelem feladatait, azonban még mindig vannak akik a biztonsági rendszabályok betartását a feladat végrehajtást akadályozó tényezőnek tekintik, az egészség és testi épség védelmét célzó tennivalók elmulasztását időhiánnyal indokolják.

A baleseti helyzet javulását gátolja, hogy a katonai szervezetek egy részénél nem érvényesülnek kellően a központi rendelkezések. Nem tárják fel a baleseteket előidéző körülményeket, nem ismerik azok bekövetkezésének valóságos okait, ezért a baleseteket nem követik minden szükséges esetben hatásos intézkedések.

Helyenként kevés gondot fordítanak az állomány szemléletének formálására. Nem használják ki a szabályszegéseket követő sajnálatos emberi tragédiák bemutatásában rejlő agitativ lehetőséget. Többek között ennek következtében az állomány jelentős részénél tapasztalható még a biztonsági előírások figyelmen kívül hagyása, megszegése, vagy a veszélyek lebecsülése, hajlam az öncélú, értelmetlen kockázat vállalására, saját és mások testi épségét veszélyeztető magatartásra.

Nem javult kellőképpen a baleset-elhárítási szabályok betartásában, alkalmazásában megnyilvánuló fegyelem; a munkahelyi vezetők egy része eltúri a megelőzés szabályainak megszegését, vagy következetlen a felelősségre vonás alkalmazásában.

A baleset-elhárítási szabályok ismeret szintje sok helyen alacsony, az alkalmazási készség nem megfelelő.

Továbbra is nehezíti a baleseti helyzet reális felmérését a balesetek jelentésének hanyag, vagy szándékos elmulasztása, a jelentési fegyelem időleges lazulása.

A hiányosságok között kell említeni a sérültekről való gondoskodás területén tapasztalható rendellenességeket is. Megtörténik, hogy a baleset minősítéséről szóló döntést a sérülttel nem közlik, nem hívják fel a figyelmét jogosultságai érvényesítésére. Gyakori törekvés, hogy a felelősséget kizárólag a sérültre kívánják hárítani, kibújva a szakirányítói, munkakörülmények szigorú megvizsgálása, vagy a feladat-átszervezés terhe alól.

Nem kielégítő a néphadseregi munkavédelmi tevékenység társadalmiasításának színvonala: a parancsnokok nem vonják be mindenhol a szakszervezeti bizottságokat, illetve a társadalmi munkavédelmi felügyelőket a polgári dolgozókat érintő munkavédelmi intézkedések kidolgozásába.

A baleseti helyzet jelentős javulásának előfeltétele a szolgálati és munkakörülmények további fejlesztése. A katonai objektumok állapotában tapasztalható kedvező változások ellenére helyenként még mindig számos veszély fenyegeti az

állomány testi épségét egészségét. Különösen a régebben épült objektumokban az elhanyagolt, kopott járófelületek, a töredezett lépcsők, a csúszásveszélyes vizes-helyiségek, a korábban beszerzett, vagy szakszerűtlenül kezelt, illetve javított berendezések, az anyagmozgató gépek és segédeszközök hiánya – párosulva a megfelelő szakképzettség hiányával, esetenként a fegyelmezetlen, felelőtlen magatartással – okozza a sérülések jelentős részét.

A zaj, a kedvezőtlen munkahelyi körülmények, a helytelen világítás, fűtés, a levegőnedvesség, a szellőtlen munkatér zavaró hatása ugyancsak hozzájárulhatnak a balesetek bekövetkezéséhez, de hosszabb időn át ezek a hatások, valamint a vibráció, az elektromágneses sugárzás, a kémiai anyagok kontakt hatása szolgálati megbetegedéseket okozhatnak. Különösen a zaj károsító hatása jelentős a zajos munkahelyek gyakorisága, és számuk gyarapodása következtében. Az elszennvedett zajbehatások – erősségüktől és időtartamuktól függően – esetleg jóvátehetetlen halláskárosodásokat okozhatnak, ezért a zajvédelem megszervezése az ilyen munkahelyeken nélkülözhetetlenül fontos. A tartós pszichikai túlterhelés, a túlfeszített egészségtelen munkahelyi légkör szintén súlyos megbetegedésekre, korai munkaképesség csökkenésre vezethet.

Nincs lényeges változás az egyes szakterületekhez kapcsolódó, balesetek számának alakulásában sem. Ezek megelőzése a szakági-fegyvernemi irányító szervek határozottabb szaktevékenységét igényli.

III.

Feladatok

7. A néphadseregben kialakított baleset-elhárítási, munkavédelmi tevékenységi rendszer szabályai megfelelő alapot biztosítanak az eredményes megelőző munkához. Az érvényben levő előírások betartása mellett – a 84/1978. HM számú utasításban megszabott követelményekkel összhangban – a baleseti helyzet javítására, a személyi állomány egészsége, testi épsége védelmében célszerű valamennyi erőt integrálni és tovább növelni a baleset-megelőző munka hatékonyságát.

Ennek érdekében:

– fokozni kell a parancsnokok, munkahelyi vezetők felelősségtudatát a rájuk bízott személyi állomány egészsége, testi épsége megvédésében, a biztonságos és egészséges szolgálati körülmények, munkafeltételek alakításában, illetve fenntartásában;

– javítani kell a munkavédelmi kiképzés hatékonyságát, el kell érni, hogy az oktatás a mindennapi tevékenységek veszélyei elhárítására irányuljon, és mentes legyen a formális elemektől;

– ki kell szélesíteni a propagandatevékenységet annak érdekében, hogy a személyi állomány körében folyamatosan növekedjen a szabályok alkalmazásának szándéka és készsége;

– következetesen érvényt kell szerezni a balesetek megelőzésére vonatkozó előírásoknak, szigorú felelősségre vonással kell elejét venni a felelőtlen, testi épséget veszélyeztető magatartásformák terjedésének;

– a balesetek okait, körülményeit gondosan elemezni kell, meg kell követelni a valóságos okokhoz igazodó megelőző intézkedések kiadását és azok végrehajtását.

Egy motorkerékpár baleset szomorú krónikája

A közúti balesetet, amellyel foglalkozunk, motorkerékpárral követték el. Sokat foglalkoztunk a vezetés veszélyeivel, úgy tűnik mégsem eleget ahhoz, hogy mindenki megértse: a rendelkezések durva megsértése életet veszélyeztet.

Vannak, akik nem tudják, hogy a motorkerékpár az egyik legveszélyesebb közlekedési eszköz. Baleset során, ha más járműhöz vagy szilárd tárgyhoz ütközve nem erővel fékeződik, nem védi vezetőjét és utasát úgy, mint a gépkocsiknál a karosszéria és egyéb biztonsági berendezések. A gyors lefékeződés hasonló mintha valamilyen magasságból a vezető – utasa – a földre zuhanna.

A motorkerékpár fékútja nem azonos a gépkocsi fékútjával, hiszen közismert, hogy a stabilitás elvesztésének veszélye miatt teljesen hatásosan nem fékezhetjük az első kereket. Ezért a lassulás mindig alacsonyabb, mint a négy vagy több kerekű járműveknél.

A motorkerékpár sajátos, labilis jellege, a kocsiszekrény védőhatásának hiánya arra int, hogy a sebességgel óvatosan kell bánni.

E törvényszerűségek ismerete nélkül nemcsak felelőtlenség a motorkerékpár vezetése, hanem életveszélyes is.

A következőkben egy olyan halálos kimenetelű, motorkerékpárral okozott balesetről számolunk be, amelynek fő oka a gyorsajtás – az útviszonyok figyelmen kívül hagyása –, mellék oka az alkoholfogyasztás és elősegítő körülménye pedig az, hogy az okozó vezetői engedéllyel nem rendelkezett.

R. P. honvéd 1979 november 6-án engedélyezett eltávozásra távozott. Még aznap lakóhelyén találkozott Cs. S. katonabarátjával, akivel az egyik szórakozóhelyen sört fogyasztottak. Ezt követően R. P. honvéd – barátjával – szülei lakására távozott és édesapja motorkerékpárját igénybe véve, elindultak tragédiát okozó útjukra.

A motorkerékpárt R. P. honvéd vezette, bár erre jogosító vezető engedéllyel nem rendelkezett. A motorkerékpárral R. P. honvéd Monor belterületén – a csúszós útviszonyok figyelmen kívül hagyásával – kb. 70–80 km/óra sebességgel haladt. Az út jobb oldalán – szabálytalanul – gyalogosan közlekedő 5 polgári személy közül 22.55-kor nevezett honvéd halálra gázolta G. Zs. 17 éves fiatal lányt.

A nagy sebesség és csúszós út, valamint az ütközés következtében fellépő lendület miatt a motorkerékpár nagy ívben átsodródott az úttest menetirány szerinti bal oldalára, majd az útszéli árokba borulva egy szilárd tárgynak ütközve megállt.

Az átsodródás és szilárd tárgynak ütközés következtében R. P. honvéd súlyos, életveszélyes sérülést szenvedett. A mentőszolgálat R. P. honvédet a Budapesti Országos Idegsebészeti Tudományos Intézetbe szállította. A beszállítást követő napon R. P. honvéd súlyos sérülése következtében – a megmentésére tett erőfeszítések ellenére – életét veszítette.

A motorkerékpáron utazó Cs. S. katonai nyolc napon belül gyógyuló sérülést szenvedett.

A baleseti helyszínelés megállapításai:

- járművezető jogosítványának hiánya;
- szeszital-fogyasztás;
- gyorsajtás;
- csúszós útviszonyok.

A megállapítás mindazt tartalmazza ami tilos, és közülük bármelyik egy-
magában is baleset okozója lehet.

Milyen tanulságok vonhatók le a történetekből:

Az, hogy érvényes vezetői engedély nélkül járművet vezetni tilos (hiszen
hiányoznak a közúti forgalomhoz szükséges alapvető ismeretek) – mindenki tudja,
mégis gyakran megtörténik, hogy a hozzátartozók, ismerősök szemet hunynak az
ilyen „apró” szabálytalanságok felett. Ilyenkor szinte szükségszerű a gyorshajtás,
az alkohol pedig csak növeli az öncélú kockázatvállalást, a vakmerőséget, a jármű
feletti uralom bizonyítani akarását.

Bár a felelős egyértelműen R. P. honvéd, a szülők, hozzátartozók, a jelenlevő
ismerősök emberi magatartása, felelősségérzetük hiánya is közrejátszott abban,
hogy megtörténhetett a baleset.

Mert – aki látja, hogy valaki ittasan, jogosítvány nélkül indul motorozni és
lehetősége lenne megakadályozni azt, annak szülői, emberi kötelessége mindent
megtenni, hogy ne indulhasson útjára az önmagáról megfélelkezett ember, – ha
mégis így történik, a gyorshajtás, vagy figyelmetlenség már csak mellék-körül-
ménye lesz a tragédiának.

Nem jó érzés volna, ha cikkünk olvasóit csak arra biztatnánk, hogy tanul-
janak a mások kárán. Célunk az, hogy ismételten felhívjuk katonai állományunk
figyelmét azokra a törvényszerűségekre, amelyek a motorkerékpár közlekedésével
együttjárnak. Belátható, hogy sokkal nagyobb felelősségérzetre, önuralomra van
szükség az ilyen tragédiák megelőzéséhez.

ТЫЛ И СНАБЖЕНИЕ СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

A törzsben dolgozó tiszt

*Irtta: I. GOLUSKO vezérezredes,
a hadtudományok doktora, professzor,
a Szovjetunió Fegyveres Erői hadtáptörzsfőnöke*

Megjelent a „Тил и Снабженые” c. folyóirat 1979/7. számában

A csapatok szilárd, folyamatos irányításának egyik legfontosabb előfeltétele a törzs pontos, összehangolt működése. Ez szükségessé teszi külön-külön mind az egész törzs, mind az egyes tisztek magas fokú politikai és szakmai felkészültségét. A harcfeladatok megoldásában a legjobb, a legbátrabb elgondolás is realizálatlan marad a törzsben dolgozó tisztek helytelen tevékenységének következtében, avagy ha ezek a feladatok nem jutnak el időben a végrehajtókhoz.

Ismeretes, hogy történelmi aspektusában a törzsek szerepe háborúról háborúra állandóan nőtt. És ez törvényszerű is. Minél tömegmértékűbbé váltak a hadseregek, bonyolultabbá vált a harccselekmények megvívásának jellege és természeté, annál inkább szorulnak a parancsnokok az ellenség, a saját csapatok állapota, a kialakult helyzet gyors és sokoldalú értékelésére, a harc és a hadművelet tervezésére, a parancsok végrehajtásának ellenőrzésére, a különböző fegyvernemek és szolgálati ágak közötti szoros együttműködés biztosítására alkalmas törzsben dolgozó tisztek segítségére. Teljesen érthető, hogy a csapatok technikai felszereltségének növekedésével a törzsek szerepe még jelentősebbé vált. Ugyanakkor azokból fokozatosan kiváltak és önállóvá lettek más szervek. E szervek tevékenységüknél, rendeltetésüknél és szakosításuknál fogva a harc-, vagy szakellátás szolgálati ágaiává lettek. Ezen szolgálati ágak közül mindegyiknek nagy a jelentősége. Jelentőségüket a csapatok által összességében megoldandó konkrét feladatok határozzák meg. Következésképpen tehát úgy a törzsekben, mint a szolgálati ágaknál dolgozó tisztek kiképzésével és nevelésével szembeni követelmények egy és ugyanazok. A legfontosabb ezen követelmények közül a marxizmus-leninizmus, a háborúra és a hadseregre vonatkozó tanítás alapjainak mélyreható ismerete, a kutatás dialektikus és materialista módszertanának ismerete.

A marxista-leninista filozófiának, mint a hadtudomány módszertanának jelentősége onnan ered, hogy a marxi-lenini filozófia által tanulmányozott legáltalánosabb viszonyok és kapcsolatok univerzális jellegűek. Azok érvényesek a hadügyben is, természetesen sajátos jelleget öltve. Ezért a háború, a hadművelet, vagy a harc egyes jelenségeinek vizsgálatakor teljes felelősséggel ki lehet jelteni, hogy

azokra vonatkoznak a tudományos filozófia által tanulmányozott objektív törvények, kapcsolatok és viszonyok.

Ezért nevezi L. I. Brezsnyev elvtárs a társadalom fejlődéstörvényeire vonatkozó marxi-lenini tanítást a mi alapvető iránytűnknek a kommunizmushoz vezető úton. Erzen forradalmi tudomány rendszeres elsajátításának, az egyes igazságok és képletek tudatos, átgondolt és nem mechanikus megtanulásának fontosságát nem lehet túlértékelni. Mert az elmélet ismerete csak akkor ér valamit, ha az átváltozik meggyőződéssé, alátámasztjuk tettekkel.

A marxi-lenini filozófia az elhatározás meghozatala során felvértezi a tisztet olyan fontos módszertani elvekkel, mint a konkrét történelmi szemlélet, az objektivitás, a sokoldalú elemzés, a helyzetértékelés. Napjainkban a hadügyben végbement műszaki-tudományos forradalommal és a szocialista vívmányok megbízható védelme biztosításának új feladataival kapcsolatban ezek az elvek még fontosabbakká váltak. Abban, ahogy a tisztek megtanulják azok alkalmazását, nagy jelentősége van az SZKP KB: „Az ideológiai, politikai nevelőmunka továbbjavításáról” c. határozatnak. Ez az okmány kihangsúlyozza azt, hogy a marxi-lenini elmélet tanulmányozását, embereinket, köztük a harcosokat is, a szovjet hazafiság, a proletár internacionalizmus, a munkához való kommunista viszonyulás a társadalmi aktivitás szellemében tudatosan kell előkészíteni.

A Nagy Honvédő Háború legnehezebb időszakában a szovjet harcosok tettekkel bizonyították mélyreható eszmei meggyőződésüket, a szocialista haza iránti feltétlen hűségüket. A törzsekben és a szolgálati ágaknál dolgozó tisztek átérzve hivatásukat becsülettel harcoltak a szovjet hazáért, nem sajnálták vérüket és életüket feláldozni az ellenség megsemmisítéséért, annak szent földünkről való kikergetéséért. Ugyanakkor jó szakmai képzettséggel rendelkeztek, alaposan ismerték a hadművészet, a csapatok hadtápbiztosításának elveit, megszervezésének módjait, sikeresen hajtották végre feladataikat, felbecsülhetetlen segítséget nyújtottak a parancsnokoknak a harcra vonatkozó megalapozott elhatározások kidolgozásában, a harctevékenységek vezetésében és azok biztosításában.

Sok epizód jut eszembe a háború éveiből. Így pl. az egyik hadművelet előkészítésekor a leningrádi fronton én, az akkori csapattiszt, az előjáró parancsnok utasítására részt vettem páncélos csapatok átcsoportosításának tervezésében. Megérkeztem a törzshöz, ahol első benyomásom az volt, hogy a tisztek nem azzal foglalkoznak, amivel kellene. Az arcvonalon a helyzet bonyolult volt. Ahelyett, hogy a csapatoknál tartózkodva közvetlenül részt vettek volna a harctevékenységek irányításában – véleményem szerint –, szükségtelen számvetéseket, grafikonokat készítettek, nagyon sok térképet rajzoltak, majd azokat átdolgozták. A tisztek telefonáltak az alakulatokhoz és ilyeneket kérdeztek: „Hol fedeztek fel új ellenséges tűzfészkeket?”, „Mi újság a peremvonalban”, „A híd hossza N pontban?”, „A patak mélysége?”, „Milyen az idő?” Nekem úgy tűnt, hogy ezekre a kérdésekre csak a peremvonalban tartózkodó csapatoknak volt szüksége.

Azonban nagyon hamar meg kellett győződnöm az ellenkezőről. A törzsből dolgozó tapasztalt főtisztek gyakorlatilag már lejátszották a csapatok átcsoportosítását és a feltételezett harctevékenységeket az új irányban. A térképeken, grafikonokon és sok más okmányon rögzítették az ellenség helyzetét, annak tartalékait, a saját csapatok, több száz harckocsi, jármű, anyagi készletek elhelyezését, az utak állapotát.

Az adatokat szemenként gyűjtögették össze, híradóeszközökön folytatott beszélgetések segítségével, az iránytisztek csapatokhoz történő kiszállásakor, azok

feldolgozását szakemberck – hadműveleti tisztck, felderítők, politikai munkások, műszaki, technikai és más szolgálati ágak tisztjei végezték. Magától értetődően valamennyiük lelkiismeretességétől, szakképzettségétől, tapasztalatától nagyon sok minden függött. Ezzel kapcsolatban érdemes Engels F. azon szavaira emlékeztetni, amelyek szerint „a tisztck illetéktelensége sehol sem árt annyit az ügynek, mint a törzsmunkában”. Ez a megállapítás ma is igen aktuális.

A háború éveiben általában valamennyi törzsen dolgozó tiszt mindent megtett annak érdekében, hogy a lehető legjobban hajtsa végre a kapott feladatokat. Amit maga nem tudott, azt igyekezett mások segítségével tisztázni. Ha valamiben kételkedett, akkor többször is ellenőrizte a kapott adatokat és csak azt követően jelentette azokat az előljárónak.

A parancsnok sokoldalúan értékelte ezt a munkát, összehasonlította más adatokkal és javaslatokkal, jóváhagyta azokat, avagy visszaadta kiegészítésre, pontosításra. Ez felelősségteljes pillanat volt, mivel a javaslatok jóváhagyása tulajdonképpen egyenlő volt a harcra, hadműveletre vonatkozó elhatározás meghozatalával.

A törzsen azonban a munka nem lett kevesebb az elhatározás meghozatalát követően sem. A gyakorlatban való megvalósítás érdekében a törzsen és a különböző szolgálati ágaknál dolgozó tisztck újból leültek a híradóeszközök mellé, eljuttatták a parancsnok elhatározását a végrehajtókig, kiszálltak az alakulatokhoz, ellenőrizték a fegyverzet, a technika készenlétét, segítettek a személyi állománynak a harc feladat tisztázásában, részt vettek a terep szemrevételezésében, az együttműködés megszervezésében, a foglalkozások levezetésében.

Az elmúlt háború tapasztalata bizonyította, hogy a törzsen dolgozó tisztcknek, függetlenül szakmájuktól és a megoldandó feladatoktól, fontos volt az, hogy a helyszínen gondoskodjanak a harcosok életkörülményeiről, élelmezéséről, felszereléséről, melegedéséről, egészségügyi biztosításáról. Ismeretes, hogy a harcosokról való gondoskodás gyökerei a messze múltba nyúlnak vissza. A legjobb orosz és szovjet hadvezérek, parancsnokok, törzsen dolgozó tisztck mindig figyelmesen gondoskodtak a csapatok anyagi- és szociális ellátásáról. Ez volt egyik legfontosabb előfeltétele a harci és erkölcsi szellem magasabb szinten tartásának. Ezzel kapcsolatban feltétlenül hivatkozni kell L. I. Brezsnyev elvtárs „A szűzföld” c. könyvére, amelyben különösen kihangsúlyozza, hogy az emberek élet- és anyagi körülményeiről való gondoskodás hatalmas politikai feladat.

Vége lett a háborúnak, beköszöntött a béke. Talán a törzsek munkája egyszerűbbé lett? Nem, nem lett egyszerűbb, még bonyolultabb lett. A csapatokhoz nagy mennyiségben érkező bonyolult fegyverfajták, technika, azok alkalmazásának és biztosításának új módjait igényli. Napjainkban a törzsen dolgozó tisztck számára az a fontos, hogy a gyakorlatok előkészítésekor hozzáértően modellezzék a harci körülményeket megközelítő helyzetet, vizsgálva azt, amelyben a gyakorló legjobban megszerezheti a szakmájához szükséges ismereteket. A hadtáptörzsen és szolgálati ágakban dolgozó tisztck szempontjából azonban ez a feladat még bonyolultabbá válik, mivel ezt a modellt először hadműveleti-harcászati aspektusban, majd minden részleteiben az egész hadtápbiztosítás különösen anyagi, technikai, közlekedési, egészségügyi stb. vonatkozásban kell kidolgozni.

Egy parancsnoki és törzsvetelési terepgyakorlat kidolgozásához és terepen való levezetéséhez pl. különböző térképeket, terveket, számvetéseket kell előkészíteni. Ahhoz azonban, hogy a gyakorlat elérhesse célját, először a törzsen dolgozó tisztcknek bele kell élniök magukat a helyzetbe; gondolatban „le kell játszaniök” valamennyi mozzanatot, saját magukat állítva az alárendeltck helyére. Csak ilyen-

formán lehet a kitűzött célt elérni. Minőségileg készíti pl. a gyakorlatok terveit és más okmányokat V. Manajenkov ezredes. Ő maga és irányítása alatt a többi tisztek arra törekedtek, hogy a módszertani kidolgozások minél teljesebben felöleljék a tanulmányozandó tárgykört, bonyolult helyzeteket alakítanak ki a hadtápszakemberek számára, állhatatosan törekednek a megszabott feladatok hatékony megoldására.

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy gyakorlatokat, foglalkozásokat a csapatoknál egész éven át tartanak, akkor világossá válik milyen hatalmas munka járul a törzsben dolgozó tisztekre a tervező okmányok elkészítésével kapcsolatosan. Azonkívül: ellentétben másokkal szemben, a hadtáptiszteknek foglalkozni kell a csapatok tényleges ellátásával békében is. Ez magától értetődik, hogy így van. Függetlenül attól, hogy milyen terjedelemben és ütemben folyik a harc- és a politikai kiképzés, a harcosokat időben el kell látni élelemmel, lábbelivel, ruházattal, továbbá mindennel, ami az élethez és a kiképzéshez szükséges. Ebben a vonatkozásban a hadtáptörzseknek és szolgálati ágaknak fontos szervezői szerep jut osztályrészül.

A fegyverzet, a technika fejlesztésének, a harcmódnak és -biztosításnak korszerű viszonyai között mindez alapos hadművelleti, harcászati és szakmai ismereteket igényel a hadtáptörzsektől és szolgálati ágaktól. Ez pedig rányomja bélyegét a tisztek, mindenekelőtt tisztí iskolákon történő kiképzésének jellegére, amelyeknek főiskolákká való átszervezése lehetővé teszi valamennyi szaktiszt szakkiképzési színvonalának további növelését.

Megváltoztak a tisztek parancsnoki kiképzésének formái és tartalma, a szakmai és a funkcionális kötelmek általuk való elsajátításának módjai. Érdekes, hogy amikor konkrétan a törzsben dolgozó tisztek kiképzéséről esik szó, akkor gyakran szóba kerül a tisztek alkalmassága, vagyis az, hogy egyes tiszteknek nincsen hajlama a törzsmunkára, másoknál kidomborodik a parancsnoki készség. Ezzel a véleményemmel nem tudok teljesen egyetérteni, mivel valamennyi parancsnoknak ismernie kell a törzsszolgálatot és minden törzsben dolgozó tisztnek rendelkeznie kell parancsnoki készséggel. Más szóval mondva, ahhoz, hogy valaki magasan kvalifikált tisztté váljon, dolgoznia kell mind parancsnoki, mind törzs-beosztásokban, rendelkeznie kell mind a két készséggel. És magától értetődően nem szabad figyelmen kívül hagyni úgy a tiszt tapasztalatát, mint annak egyéni képességeitől függő személyes tulajdonságait sem.

Itt az a legfontosabb, hogy az ember konkrét munkahelyen tudja alkalmazni ismereteit és képességeit. Gyakran előfordul, hogy a tiszt elméleti felkészültsége igen jó, de nem rendelkezik megfelelő gyakorlati tapasztalattal. Ez leggyakrabban a tisztí iskolát végzett, fiatal tisztekre jellemző. Az előljáró parancsnok köteles őket segíteni személyes tapasztalatával, hasznos tanácsokkal, beosztani azokat a tapasztalattal rendelkező tisztek mellé és bátrabban megbízni önálló feladatok megoldásával.

Előfordul az is, hogy a törzsbe beosztott tiszt jó elméleti és gyakorlati, de még nem megfelelő törzsmunka tapasztalattal rendelkezik. Ezért aztán nem mindig sikerül minden. Az ilyen beosztott számára igen fontos, hogy gyorsan tanulmányozza a törzs tevékenységének sajátosságát, rendjét és feltételeit, aminek az az alapja, hogy a feladatokat a tiszt személyesen hajtsa végre, tudjon dolgozni kollektívában, értsen a vezetési, biztosító alegységek irányításához. Ezért tulajdonságai és képességei alapján lehet megállapítani azt, hogy a tiszt hogyan hajtja végre a feladatokat, milyen felelősséggel viszonyul kötelmeihez a törzsben, illetve

a szolgálati ágban dolgozó tiszt. Mindezek nem mindenkinél egyformák, a tulajdonságok és képességek objektív és szubjektív jelleggel bírnak.

A tiszt személyes tulajdonságainak objektív jellegét az határozza meg, hogy a törzsben, az adott kollektívában milyen lehetőségekkel rendelkezik a konkrét munkához és a parancsnokok irányítása alatt hogyan tudja kibontakoztatni, fejleszteni és tökéletesíteni képességeit. Ez különösen fontos, mivel a katonai ismeretek, az általános műveltség színvonalának állandó növelése, a tisztek személyes tulajdonságainak tökéletesítése hozzájárul a törzs, a szolgálati ág egész kollektívájának eredményes tevékenységéhez.

A szubjektív jelleg a tiszt meghatározott hajlamaiban, észjárásában, egy meghatározott munka hozzáértő és minőségi végrehajtásában jut kifejezésre. Például a kiváló analitikai gondolkodású tiszt gyorsan fel tudja fogni a helyzetet, megalapozott következtetéseket és javaslatokat tud tenni, állhatatosan megvalósítja az életben mind a saját, mind az előjáró parancsnokok döntéseit, állhatatosan viseli a nehézségeket, pártszerűen reagál az észrevételekre, alkotóan, kezdeményezéssel hajtja végre a feladatokat. Magától érteődő, hogy az ember nem születik mindezekkel a tulajdonságokkal, azokat ki kell alakítani.

Ezért az az előjáró parancsnok feladata, hogy állandóan tanulmányozza minden alárendelt tulajdonságait, helyesen értékelje és ésszerűen használja fel azokat az ügy érdekében. Más szóval a parancsnokoknak arra kell törekedni, hogy a tisztek pozitív, szubjektív jellegű tulajdonságai a munka során átváltozzanak objektívekké. A törzsmunka kollektív munka, annak sikere csak közös erőfeszítés útján biztosítható.

Sajnos megtörténik az is, hogy a törzsben dolgozó tiszt munkájában rendszerint az egyes személyek egyéni tulajdonságait veszik figyelembe. Vannak esetek, amikor ez eredményes is, de rendszerint csak rövid időre. Végző soron azonban az ilyen törzs kollektívája nem fejlődik, és nem éri el a közös célt a feladatok megoldásában. Ellenkezőleg, olyan helyzetet teremt, hogy egyes tisztek nagy buzgóságot tanúsítanak a kapott feladatok végrehajtása során, hogy bebizonyítsák egyéniségüket, gyakran a végeredmény rovására is. Ezzel rendszerint megteremtődik a reális talaja annak, hogy elterjedjen az elbizakodottság, a kollektíva lebecsülése. Az ilyen tiszteket idejében a helyes útra kell téríteni, segíteni kell őket abban, hogy megszabaduljanak ettől a fogyatékosságtól.

Eszembe jut egy eset. Az egyik törzsben dolgozó tiszt nem tanúsított aktivitást és nem nyújtotta képességeit a munka során, így előjárója nem is bízta őt meg önálló feladatokkal. Ezért töltött be ez a személy másodrangú szerepet, nem maradt lehetősége a szakképzettségének növelésére, nem tanulta meg a bonyolultabb feladatok végrehajtását, jöllehet más bánásmód esetén mindez biztosítható lett volna. Ezzel kapcsolatosan szeretném kihangsúlyozni az egész törzs munkája ésszerű megszervezésének fontosságát és a törzs pártszervezetének szerepét, amit úgy kell folytatni, hogy kivétel nélkül mindegyik tiszt fejlessze képességeit, tökéletesítse ismereteit, egyenértékű résztvevője legyen a kollektíva tevékenységének. Minden elismerést megérdemelnek azok a tisztek, akik aktívan segítik az egész kollektívát, a lehető legjobban oldják meg feladataikat, átadják egész tudásukat és képességeiket. Véleményünk szerint ebben jut kifejezésre a dolgozó felelősségérzete, az elvtársai és a kollektíva iránti tisztelete.

Saját tapasztalatomból tudom, hogy a munkatársakkal nyíltan, őszintének kell lenni, mindig készségesen segíteni kell azokat. Amikor egyes tisztek igye-

keznek elkendőzni saját kollégáik hibáit, akkor figyelmeztetni kell azokat az ilyen irányú tevékenységüknek helytelenségére, mert az ilyen és hasonló „ál-elvtársiaság” csak kárt okoz. Nem véletlen az a szólás-mondás, hogy „nem az a barát, aki elhallgatja a hibákat, hanem az, aki nyíltan, igazat beszél”.

A törzsmunkában hatalmas szerepet játszik a tisztek kezdeményező és alkotó készsége. Az ezzel kapcsolatos képességeikről könnyen meg lehet győződni a megfeszített szolgálati tevékenység során. Meg szeretném azonban jegyezni, hogy a tisztek közül a valamilyen kérdésekben kezdeményezően tevékenykedő és a parancsnokság jóváhagyását élvező egyes tisztek az életben nem minden esetben tudnak és akarnak segíteni a kollektívának. Előfordul olyan eset is, hogy a javaslatot adó tiszt semmit sem tesz annak megvalósítása érdekében, hagyja, hogy azt mások realizálják. Ez mindkét esetben azért történhet meg, mivel a tiszt nem gondolja végig javaslatát, avagy nem érez kellő támogatást javaslatának gyakorlati megvalósításához. A parancsnok (előljáró) tudjon erről, idejében értékelje az adott javaslatot és a kollektíván, a pártszervezetben keresztül személyesen segítse elő annak gyakorlati megvalósítását, az alárendeltek kezdeményezőképességének fejlesztését.

Nagyon sok függ magának a parancsnoknak (előljárónak) a munkastílusától továbbá attól, hogy példamutatóan tudja sokoldalúan elemezni és értékelni az eseményeket, magas fokú jártasságát. A vezetés művészetét a szovjet tisztek Vlagyimir Iljics Lenintől tanulják, mivel a lenini munkastílus egyesíti magában a magas fokú eszmeiséget és az elvhűséget, a szó és a tett egységét, a kommunista ügybuzgóságot, az új iránti vonzalmat, a kérdések alkotó és tudományos megközelítését, a tömegek tapasztalatára és kezdeményezőképességére való támaszkodást.

És ez érthető is. A korszerű harc, a csapatok vezetése összefüggésben áll a rendeltetésüket illetően legkülönbözőbb és igen bonyolult rendszerfajták és technika komplex, rendszerben való felhasználásának és alkalmazásának szükségességével. Ezért harctevékenység során a siker függ a tisztek képességeitől, azok felkészültségétől és az egész kollektíva összeszokottságától. A törzs magas fokú munkabíró képessége lehetővé teszi a terjedelmes, köztük a csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok gyors megoldását.

Ahhoz, hogy állandóan növelhessük a törzsek harci és gyakorlati potenciálját, el kell sajátítani a feladatok megoldásának tudományos megközelítését. A tisztek tudományos gondolkodásának módja más és más. Egyik esetben az inkább operatív, második esetben matematikai, harmadikban főleg gyakorlati, a negyedikben pedig kutató jellegű lesz. Itt nem szabad összekeverni a tudományos hajlamokat a hivatással, a szenvedéllyel (lelkesedéssel). Gyakran mondogatják, hogy ez a tiszt a „csontja velejéig” gépkocsizó, vagy tegyük fel repülő, tengerész, egészségügyi stb. Ez tulajdonképpen az a hivatás, az a hajlam, ami ugyancsak lehetővé teszi azt, hogy a tudományos alkotó módszereket felhasználják a szakma alapos elsajátításához. Adott esetben azonban ezek nem alapvető, hanem csak „másodrangú” kérdések.

A parancsnok, az előljáró számára nagyon fontos annak megállapítása, van-e hajlama a tisztnek a tudományos tevékenységre. Általában ezek a személyek – bár a megismerés egy bizonyos területének szakavatott ismerői – ugyanakkor széles körű, alkotó jellegű nézeteket vallanak a hadügyben végbemenő folyamatokkal kapcsolatosan. Annak fontos kritériumától, hogy alkalmas-e egy tiszt a tudományos tevékenységre az foga szolgálni, hogyan tudja az illető általánosítani a tapasztalatokat, mélyrehatóan elemezni azokat, megtalálni a hadtápmunkának az erős és gyenge oldalait.

Nem kevésbé fontos annak a megállapítása sem, milyen mértékben felelnek meg a tiszt tudományos ismeretei a különböző fegyvernemekkel és szolgálati ágakkal kapcsolatos elmélet és gyakorlat fejlődési színvonalának. Mindenki előtt világos, hogy a rohamos tudományos-technikai fejlődés korában a maradi gondolkodás megengedhetetlen. Minél gyorsabb az anyagi eszközök, a fegyveres harc eszközeinek fejlődése, annál gyorsabban kell lerakni az alkalmazásával kapcsolatos elmélet és gyakorlat alapjait.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a kornak olyan fontos követelményét sem, mint a tudományos kutatás perspektivitása. Gyakran előfordul, hogy egy tiszt, egy szakember, sőt egyes kollektívák kitartóan dolgoznak egy problémán, amely gyakorlatilag elvesztette jelentőségét, már a kidolgozás folyamán, avagy nagyon rövid idő alatt. Ez azt bizonyítja, hogy a probléma megoldása nem áll a megfelelő tudományos színvonalon és a végrehajtók úgy próbálják megtalálni a ma valóságát, hogy nem tekintenek a holnapba. A kor pedig megköveteli, hogy minden esetben, bármilyen gyakorlati, de különösen tudományos tevékenység során számoljunk a perspektívával, a jövővel.

Ismeretes, hogy az utóbbi években a tan- és kutatóintézetekben, továbbá a törzseknél és a szolgálati ágaknál foglalkoznak a tudományos előrejelzéssel, ami szükségessé teszi egyes tisztek látókörének állandó bővítését, hogy azoknak munkája valóban tudományos legyen, hogy az hozzájáruljon a harcmegegyvás és annak sokoldalú biztosítása, illetve gyakorlatának továbbfejlesztéséhez.

Egy néhány szót azon törzsben dolgozó és szaktisztok parancsnoki tevékenységéről és csapatgyakorlatáról, akik hosszabb ideig „fejlődnek”. Az alkalmas törzsmunkásokat a parancsnokok és az előljárók gyakran „nem engedik el” a csapatokhoz. Egy meghatározott ideig azok megfelelnek a parancsnokoknak, később azonban visszaüt a bumeráng.

A parancsnokok, a pártszervezetek kötelessége idejében megállapítani a tiszt munkájának és szakmai fejlődésének irányát. A legfontosabb annak elérése, hogy az részletesen ismerje a csapatok életét, állandóan érdeklődjön az ügyek állása iránt, mert csak ebben az esetben tud kiszállás alkalmával igazán segítséget nyújtani a csapatoknak a harc- és politikai kiképzés, a hadtápbiztosítás megszervezésében.

Ismeretes, hogy a csapattisztek mindig milyen komolyan viseltetnek az előljáró törzsektől kiszállt ellenőrökkel szemben, igyekeznek minél jobban végrehajtani az általuk adott feladatokat, figyelmesen meghallgatják azok észrevételeit, javaslatait és tanácsikat. Ezért rendelkezzen a törzsben dolgozó tiszt széles látókörrrel, alaposan értsen a szakmai kérdésekhez, legyen tájékozott szakmájával kapcsolatosan, a kiszállások előtt gondosan készüljön fel, jól ismerje a szabályzatokat, utasításokat, a fontosabb parancsokat és megérkezve a helyszínre körültekintően ismerkedjen meg az ügyek állásával az alakulatnál, hogy mindenben tárgyilagosan tudjon dönteni és hathatós, konkrét segítséget tudjon nyújtani. Pontosan ilyen munkastílus jellemző I. Ivanov, P. Mikov, I. Harin, J. Kamisanov, I. Kadackij, M. Mityin és sok más hadtáptörzsekben dolgozó tisztre.

Minden törzsben dolgozó tiszt legfontosabb tulajdonsága legyen a magas fokú fegyelmzettség, a katonás magatartás, és a céltudatosság. Természetesen itt meghatározott szerepet játszanak a törzsek tervei is, amelyekből sajnos még sokat készítenek. Nagyon gyakran az egyes tervek megismétlik a más terveket. Ez úgy fordulhat elő, hogy a tervezés nem minden esetben számol az elérendő végeredményekkel. Sok esetben ebben a törzsek a hibásak, mivel ők az első kidolgozók

és attól, miként értelmezik a végrehajtók a parancsnokság által megszabott célokat és feladatokat, hogyan szervezik meg azok végrehajtását, nagymértékben függ az elkészített terv megvalósíthatósága. Magától értetődően a terv munka közben pontosítható. A legfontosabb azonban annak az elérése, hogy a terv feleljen meg az ügyek reális állásának, annak végrehajtása szigorúan a megszabott időben történjen, ami a törzsmunka tudományos megszervezésével érhető el.

A munka tudományos megszervezéséről szólva szeretnék hivatkozni a „munka tudományos megszervezése”-vel kapcsolatos emlékeztetőre, ami különösen korszerű viszonyok között fontos a törzsben dolgozó tisztek részére. Ahogy az ismeretes, ez az emlékeztető az alábbi javaslatokat tartalmazza: a tiszt legyen mindig aktív, öntevékeny, energikus, dolgozzon munkaterv alapján, ossza be munkáját minden napra, pontosan hajtsa végre funkcionális kötelmeit, dolgozzon „meghatározott helyet mindenki részére és mindenkit a saját helyére” elv alapján. Az emlékeztető különösen kihangsúlyozza, hogy az idő anyagi érték, ezért mindig gondolni kell arra, hogy a saját és a munkaidővel való takarékoskodás az egész kollektíva eredményeinek hatásos forrása. Munka közben sohase idegeskedjünk, legyünk végtelenül türelmesek. Tudni kell azt, hogy minden feladat szolgálatkészséget, figyelmet és kezdeményezést igényel. Munka során a tényekből, a tevékenység elemzéséből kell kiindulni, kritikusan kell értékelni a körülményeket, az időt, a helyzetet, mindig arra kell törekedni, hogy világosan lássuk a célt, a feladatot, a perspektívát, a racionális magot, egyszóval saját munkánk hatékonyságát. Legyünk rövidek. A munkahelyen ne legyen semmi felesleges. Ha nehézségekkel találjuk magunkat szemben, legyünk energikusak és kitartóak, törekedjünk győzelemre. Ne féljünk a kísérletezéstől. Tanúsítsunk figyelmet mások véleményével szemben, még ha az nem is helyes. Tudjunk beszélni, társalogni, másokat meghallgatni.

Befejezésül szeretném kihangsúlyozni, hogy korszerű viszonyok között a törzs tevékenysége bonyolult, komplex rendszert alkotó folyamatot képez. Az egyesítő magában a tisztek felkészültségének számtalan önálló, szubjektív és objektív tulajdonságait és irányait, a törzsek és szolgálati ágak marxista-leninista világnézet és dialektikus materialista módszertan alapján történő összekovácsolásának módjait.

Ezért a törzsben dolgozó tiszt kiképzésének alapjául szolgáljon a hadtudomány, a haderő és fegyvernemek, valamint ellátó szolgálati ágak elméletének mélyreható tanulmányozása, továbbá az ismereteknek más társadalomtudományi, technikai tantárgyakkal történő állandó felfrissítése, a kommunista erkölcs alapvető követelményeinek megfelelő általános műveltségi színvonalon való növelése.

A törzsben dolgozók és a szaktisztek – a hadsereg és a flotta, köztük a hadtápszervek egyik legfelelősségteljesebb szakemberei. Annak felkészültségétől, gyakorlati jártasságától továbbá attól, mennyire tudja pártszerűen megoldani az előtte álló feladatokat, nagymértékben függ a csapatok harc kiképzésének minősége és hatékonysága, magas fokú harc készülésének sokoldalú biztosítása.

A belső pénzügyi ellenőrzés

*Írta: N. Putyij hadbiztos alezredes,
a Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett Távolveleti Katonai Körzet
pénzügyi főnöke*

(Megjelent: a „Til i Sznaabzsenyje” c. folyóirat 1979/8. számában)

A pénzeszközök időben történő és helyes elköltésének, azok gazdaságos, célszerű és törvényes felhasználásának ellenőrzése a pénzügyi tevékenység szükséges és igen fontos eleme a Szovjet Fegyveres Erőknél. A hadseregnél és a flottánál érvényben levő pénzügyi ellenőrzés rendszerét az idő igazolta és az a gyakorlatban bevált. Az ellenőrzésen belül tág tér jut az egységparancsnok és más szolgálati közegek, továbbá külön erre a célra létrehozott bizottságok által végzett belső pénzügyi ellenőrzésnek.

A Szovjetunió Fegyveres Erőinek Belsőszolgálati Utasítása és az alakulat pénzgazdálkodására vonatkozó szabályzat kötelességévé teszi a parancsnoknak, hogy a pénzügyi fegyelem biztosításának céljából havonta legalább egyszer ellenőrizze a pénztárban az értékpapírokat és pénzeszközöket és a Szovjetunió Állami Bankja által csekken átutalt készpénz tényleges felhasználását a nyilvántartás szerint. Azok felhasználásának törvényességét és célszerűségét a parancsnok a pénzügyi okmányok jóváhagyása és ellenőrzése során is ellenőrzi. Mindez lehetővé teszi az alárendeltek általi hibák elkövetésének megelőzését, garantálja a kiadott intézkedések, parancsok teljes és időben történő realizálását, a pénzeszközök és anyagi értékek nyilvántartását, megőrzését és a felhasználás előírásainak szigorú betartását: hozzájárul a hanyagság megszüntetéséhez.

A pénzügyi fegyelem biztosításában a parancsnok megbízható segítői a belső ellenőrző bizottságok. Belső ellenőrző bizottságokat minden önálló pénzgazdálkodást folytató alakulatnál, továbbá önálló elszámolású intézetnél, vállalatnál és építő vállalatnál létre kell hozni. A bizottságok kötelességei közé tartozik a pénzügyi szolgálat okmányoszerű revíziójának elvégzése évente kétszer – az első félév végén júniusban, és a második félév végén decemberben, olyképpen, hogy az július 3-ig és január 3-ig befejeződjön. A bizottságok tagjaivá hozzáértő, tekintélyvel bíró tiszteket, zászlósokat és polgári alkalmazottakat kell kijelölni.

A Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett Távolveleti Katonai Körzetnél pl. a bizottságok tagjai közé rendszerint megválasztják a népi ellenőröket is, ami kedvező feltételeket teremt az ellenőrzés korszerűsítésére vonatkozó pártutasítások eredményes végrehajtására.

Nagyon sok tanulmányos tapasztalat halmozódott fel M. Taraszevics, Ju. Molcsanov, V. Szvazsnij tiszték által irányított belső ellenőrző bizottságok tevékenysége során. Ezeknél a bizottságoknál állhatatosan keresik az ellenőrzés hatékonyságának növelését, a hiányosságok megelőzését és felszámolását kutató módszereket és eljárásokat.

Ezen kollektívák működésében két tendencia figyelhető meg. Első a pénzügyi szolgálat okmányoszerű revíziója lefolytatásának rendjét meghatározó utasítások maradéktalan végrehajtása. A második a hiányosságok okainak sokoldalú és mélyreható elemzése; ennek alapján azok megszüntetésére vonatkozó javaslatok kidolgozása.

A belső ellenőrzés általában ott a leghatékonyabb, ahol a parancsnokok, a politikai szervek, az ellátó pénzügyi szolgálatok állandóan gondoskodnak a bizottságok szervezeti erősítéséről, korszerűsítik azok irányításának formáit és módjait, nagy figyelmet fordítanak az elnökök és a többi tagok felkészítésére.

Az ellenőrzések előtt levezetendő, jól előkészített foglalkozások lehetővé teszik a széles körű tapasztalatcsereket, a résztvevők előadásainak és javaslatainak részletes felülvizsgálását, a konkrét feladatok megszabását.

A belső ellenőrző bizottságok tagjait a jártasságok megszerzéséhez az is hozzásegíti, ha részt vesznek az egységek és intézetek pénzügyi és gazdasági tevékenységének okmányoszerű ellenőrzésében. A tapasztalat s a felkészültség figyelembevételével a bizottságokat megbízzák olyan önálló feladatokkal, mint pl. napidíjak és útiköltségek, valamint a sorállomány ruházati, varratási, étkezési pénze helyes felszámításának ellenőrzése. Az ellenőrök és a revizorok előre elkészítik a bizottsági tagok munkaterveit, figyelemmel kísérik azok tevékenységét, felhívják figyelmüket az elkövetett hibákra.

Nagyon sok hasznos tapasztalatra tesznek szert a belső ellenőrző bizottsági tagok akkor is, amikor tanulmányozzák az ellenőrzési jegyzőkönyvekkel kapcsolatosan az előljáró pénzügyi szervek által tett véleményeket.

A körzet csapatainál a belső ellenőrző bizottságok többsége jóindulatúan és hatékonyan tevékenykedik. Annál az alakulatnál pl., ahol a bizottság élén N. Morgunov áll, teljesen sikerült megszüntetni a pénzügyi fegyelmi vétségeket. Maga Morgunov elvtárs jól érti az ellenőrzést és hozzáértően irányítja a csoportot. Kezdeményező, segítőkész, időben és minőségileg vezeti a pénzügyi szolgálat ellenőrzését, intézkedik a feltárt hiányosságok megszüntetésére, az eredményekről feltétlenül jelentést tesz az egységparancsnoknak, aki azokat gondosan tanulmányozza és szükség esetén megteszi a megfelelő intézkedéseket.

A lefolytatott ellenőrzések minősége nagymértékben függ a pénzügyi főnök által nyújtott segítségtől is. Fontos, hogy az állandóan tájékoztassa a bizottság elnökét és tagjait az újonnan kiadott főbb okmányokról, segítse a bizottságot a fontosabb kérdések megoldásában.

Előfordulnak esetek, hogy a belső ellenőrző bizottságok tagjai passzívan viselkednek, gyengén ismerik jogaikat és kötelmeiket, óvakodnak az alakulat pénzügyi-gazdasági tevékenységével kapcsolatos fontosabb kérdések felvetésétől. Az ilyen, ellenőrzés helyét és szerepét pontosan nem ismerő parancsnokok nem szabnak konkrét feladatokat a bizottságok tagjai részére, nem irányítják azokat. Ilyen esetekben az ellenőrzések minősége nem megfelelő, azokat rendszertelenül, egyes esetekben pedig csak formálisan végzik.

Az egyik alakulatnál a bizottság hosszú időn át nem csinált semmit, az előírt ellenőrzéseket nem végezte el. Az alakulat parancsnoka a pénztár készpénz-

készletét csak olykor-olykor ellenőrizte. Az ellenőrzés elmulasztása miatt csökkent V. Moszkvin fiatal pénzügyi tiszt, szolgálati kötelem végrehajtásáért való felelősségérzete. Az okmányszerű revízió eredményeképpen itt komoly hiányosságokat tártak fel, előfordultak még jogtalan pénz-eltulajdonítások is.

Nagyon nehéz lesz a bizottság munkája akkor, ha azok állományába nem hozzaértő, hanem csak szolgáltilag el nem foglalt embereket neveznek ki. Ezek általában nem ismerik kellőképpen a pénzeszközök nyilvántartásának, megőrzésének, felhasználásának, az okmányok formába öntésének szabályait, minek következményeként munkájuk formálissá válik.

A belső ellenőrző bizottságok munkamódszerének és azok irányításának további korszerűsítése a parancsnokok, az előljáró pénzügyi szervek egyik szolgálati kötelessége, amit azok az SZKP XXV. kongresszus határozatai gyakorlati megvalósításának érdekében kötelesek teljesíteni. Ebben az irányban kifejtett aktív tevékenység lehetővé teszi a pénzügyi ellenőrzés még nagyobb hatékonyságának elérését.

Számítógépek alkalmazása a pénzügyi szolgálatban

Írta: V. Csurgejev hadbiztos, vezérőrnagy

(Megjelent: a „Til i Sztabzsenyje” c. folyóirat 1979/9. számában)

A hadseregben és a flottánál napjainkban reálisan kell értékelni a vezetés folyamatának automatizálását és gépesítését.

A mindennapos életben a központokban és a csapatoknál egyre jobban alkalmazzák a számítógépeket a tervező, nyilvántartó és elszámoló munkában, a csapatok anyagi, technikai és egészségügyi biztosítása érdekében, mely együtt jár az egyre növekvő információmennyiség feldolgozásával.

A feldolgozott feladatok kapcsolatosak a pénzügyi eszközök elosztásával, az üzemi vezetéssel, a statisztikai adatokkal és egy sor más kérdéssel. A szakemberek mentesítése a munka- és időigényes technikai jellegű munkától lehetőséget biztosít a pénzügyi eszközökkel ellátásra kerülő egységek, intézetek, üzemek és szervezetek gazdálkodásának tanulmányozására, elemzésére, a hatékonyabb ellenőrzés végrehajtására és végül az állam által biztosított eszközök hatékonyabb felhasználására.

Az utóbbi időben a pénzügyi szolgálatban sokat tettek az úgynevezett kis gépi eszközök, többek között a könyvelőautomaták elterjesztéséért is.

Jelentősen gyarapodott a hangtalanul működő számítógéppark. A csapatok, intézetek és üzemek pénzügyi szolgálatai egyre jobban használják ezt a technikát.

A Honvédelmi Minisztérium felsőfokú katonai tanintézteiben és más katonai intézetekben is eredményesen alkalmazzák a könyvelő automatákat és más billentyűs számítógépeket, így például az „Iszkra-III”-at, „Elektronika SZE-22”-t, „SZDV-108”-at, a hivatásos és polgári alkalmazott állomány és speciális anyagok nyilvántartására és más hasonló műveletek elvégzésére.

Legjobb eredményeket ezen a területen a V. Ciszunov és I. Zemcokij elvtársak által vezetett kollektívák érték el.

Egy egész sor katonai tanintézet pénzügyi szolgálata az egész állomány illetményének kiszámítására használja már az elektromos számítógépeket. E tevékenység során az ESZG-ek automatikusan elvégzik a szükséges átszámításokat és a meghatározott formában elkészítik a fizetési jegyzéket.

Az illetmények automatizált kiszámítása, az emberi munka ráfordításának csökkentését idézi elő. Az ESZG 1000 fő fizetési jegyzékét 15–45 perc alatt készíti el. Az induló és változó adatok előkészítése, információ hordozóra történő átvitele havonta 20 munkaórát tesz ki összesen.

Az ilyen terjedelmű munkát a közepesen képzett pénzügyi szakkaderek normálisan (kézzel) 12–14 nap alatt, könyvelő automatával 7 nap alatt végzik el.

Az illetmények számfejtésére leghatékonyabban alkalmazzák az ESZG-eket, a leningrádi Lenin-renddel kitüntetett Hadtáp és Közlekedési Akadémián, a kalinyini Tüzér Akadémián és a minszki Honi Légvédelmi Rakéta-Műszaki Főiskolán.

A katonai körzetek, a hadseregcsoportok, a flotta pénzügyi szolgálatainál egyre szélesebb körben a számviteli jelentések elkészítésére alkalmazzák a billentyűs számológépeket.

Rendkívül hasznos kutató munka folyik a moszkvai Katonai Körzet Pénzügyi Főnökségen, az ESZG-ek pénzügyi szolgálatban való gyakorlati alkalmazását illetően.

Itt már kidolgozták és régóta alkalmazzák azt a komplex feladatot, amely szerint folyik az ESZG-en a könyvelés (nyilvántartás) és jelentések elkészítése. Éppen ezért, minden ESZG-en vezetik az ellenőrzési füzetet, a hitelek és eszközök kartonját, tartozásokat, előlegeket, végösszegeket, és főkönyvi kivonatokat.

A moszkvai Katonai Körzet Pénzügyi Szolgálatának kezdeményezésére ESZG-eket alkalmaznak a Bajkálontúli, Észak-Kaukázusi, és a Kárpát-melléki Katonai Körzetekben.

Napjainkban különösen fontos jelentőségű a számítógépek differenciált kiválasztása a különböző tagozatok pénzügyi szolgálatai részére.

Nyilvánvaló, hogy az ESZG-eket csak meghatározott szintű pénzügyi szolgálatoknál lehet alkalmazni.

Ami a csapatok részére történő hitelek elszámolását illeti, azt el lehet végezni könyvelőautomatákon, és más számológépeken is.

Pozitív eredménnyel zárult a számviteli irodák létrehozása az üzemekben, területi elhelyezési felügyelőségeken, a belorusz katonai körzet helyőrségeiben és a Fekete-tengeri Flottánál. Ezek a számviteli irodák rendelkeznek összegezőgépekkel, billentyűs számológépekkel könyvelőautomatákkal. Állományukba 3-4 könyvelő tartozik. Elkészítik a fizetési jegyzékeket, előlegkimutatást és más okmányokat.

Természetes, hogy a számítások, nyilvántartások és tervezések gépesítése jelentős hatást gyakorol a pénzügyi szolgálat tisztjének munkájára ott, ahol kiemelt figyelmet fordítanak a számítógépek gyakorlatban való alkalmazására.

Részleteiben erről győz meg bennünket a Németországban állomásozó HDSCS-ban, a Fekete-tengeri Flottánál, a moszkvai Honi Légvédelmi és a belorusz katonai körzetekben szerzett tapasztalatok a számítógépek bevezetésével kapcsolatban.

Az elért sikereket figyelembe véve a pénzügyi szolgálat munkájának gépesítése még nem felel meg teljes mértékben az eléje állított követelményeknek.

Komoly hibának tekintjük, hogy az automatizálás és gépesítés főként csak a számítógépekre, az összegezőgépekre, billentyűs számológépekre és könyvelőautomatákra szorítkozik.

Az ESZG-ek és a korszerű gazdasági-matematikai módszerek alkalmazása a tervezésben, nyilvántartásban és vezetésben egy sor hasznosítható tapasztalatot hozott. Azonban a folyamat további tökéletesítést követel.

Valamennyi kérdés eredményes megoldása megköveteli, a pénzügyi szolgálat és a számítógépes szakember gárda szoros együttműködését.

A pénzügyi, gazdasági információk feldolgozásának automatizálása és gépésítése a számítógépek alkalmazásának maximális bevezetését követeli, ez a jövő legfontosabb feladata. E tevékenységre a pénzügyi szolgálat beosztottainak minden fokozatú gazdasági főnökeinek és gazdasági szakembernek most állandó figyelmet kell forítani.

A sérültek hátraszállítása erdős-hegyes terepen

Írta: Dr. J. Kozak – Dr. B. Koci

(Megjelent a Tyl a Zásobováni 1979/1. számában)

Erdős-hegyes terepen sajátos az első szaksegély biztosításának a sérültek és betegek (a továbbiakban: sérültek) hátraszállításának és kiürítésének megszervezése. A sérültek felkutatását maximálisan nehezíti a terep átszegdeltsége, a különböző természetes óvóhelyek létezése és a relatív látás korlátozottsága.

A sérültek gyors és aprólékos megkeresése érdekében egészségügyi oktatók a századoknál megszervezik a harcmező megfigyelését és a sérültek részére alkalmas óvóhelyek felkutatását. A súlyos sérültek felkutatásában, aktívan részt vesznek az összegyűjtő század rajok és hátraszállító rajok (csoportok) is. A sérültek fellelési helyeinek megjelölésére a századoknál lát- és hangjeleket határoznak meg. E jeleket kötelesek ismerni a parancsnokok és katonák.

A sérültek összegyűjtőiből, a szállítókból, egészségügyi oktatókból katonákból, a lehetőségeknek megfelelően „egészségügyi gereblyéket” kell létrehozni. Ezek a terep láncszerű „átfésülését” úgy hajtják végre, hogy a fő figyelmet a hasadékokra, vízmosásokra, cserjékre, bokrokra, a terep különböző egyenetlenségeire fordítják, ahol súlyos sérültek lehetnek. A súlyos sérültek mekeresésére erre a célra kiképzett egészségügyi kutyákat is alkalmaznak.

A sérülteket összegyűjtő század rajok, csoportok munkáját esetenként tovább nehezítik a súlyos sérültek felkutatásában, kiszabadításában, a nehezen megközelíthető helyek (a meredek oldalú mély völgyek, hasadékok, sziklás hágók, hegy-szorosok, köves bányák stb.).

Ha lehetőség van a sérültek nehezen megközelíthető helyekről történő hátraszállítására, speciális csoportokat kell létrehozni, amelyeket el kell látni kiegészítő eszközökkel (csúzda, kötél, heveder, kötélpálya stb.).

Az első szaksegély, ön- és kölcsönös (bajtársi) segély formájában jobban előtérbe kerül, mint sík területen. Ezzel párhuzamosan nagy jelentőséggel bír a katonák és a sérülteket összegyűjtők (2–3 fő szakaszonként) célirányos egészségügyi felkészítése. A sérültek harcmezőről történő hátraszállításának és kiürítésének lelassulása az első szaksegély tartalmát kibővíti (antidotumok, vérzést elállító kötések, töréseknél emobilizáció, mesterséges légzés, fájdalomcsillapítók stb.). Az első szaksegély nyújtása a század egészségügyi rajok kivételével történhet az összegyűjtő és hátraszállító csoportok által is, amelyek feladataikat általában hosszabb ideig végzik.

A súlyos sérültek elrejtése önmagában nem okoz gondot, mivel a földfelszín tagolt domborzata sok lehetőséget nyújt ilyen célra (hasadékok, lejtős hegyoldalu dombok, a terep egyenetlenségei, sziklák, fák stb.). De minden esetben jól láthatóan meg kell jelölni azon helyeket, ahol súlyos sérültek kerültek elrejtésre, hogy azokat az összegyűjtő rajok és kiürítő csoportok megtalálják.

A súlyos sérültek kiürítése a harcmezőről nehezebbé vált a talaj erős átszegedtsége végett. Ezért szükséges, hogy a sérülteket összegyűjtő járőrök 3-4 főből álljanak. Arra való tekintettel, hogy a sérültek kihordása rövidebb távolságra történik, a sérülteket összegyűjtő-szállító rajok sebesültszállító gépkocsijai – a lehetőségekhez képest a legjobban megközelítsék a súlyos sérülteket (sebesültgyűjtő fészkeket). A nehezen járható terep, az utak korlátozott száma általában nem teszi lehetővé, hogy a hátraszállító eszközök közvetlenül a sérültekhez odaálljanak. Ezért a sérültek hátraszállításához kiürítési állásokat (pontokat) kell kijelölni, ahova az összegyűjtő járőrök odaszállíthatják a súlyos sérülteket.

Abban az esetben, ha a sebesültgyűjtő fészkek a kijelölt kiürítési állásoktól (pontoktól) nagyobb (több mint 300-400 m) távolságra vannak, az összegyűjtő járőrök staféta módszerrel hordják hátra a sérülteket, ilyenkor egy járőrre 200-300 méteres útszakasz jut. Ez a módszer nagyon nehéz körülmények között is jól alkalmazható, mivel lehetőséget ad arra, hogy mindegyik járőr megismerhesse saját útszakaszát és legjobban alkalmazkodhasson a terepviszonyokhoz.

A sérülteket összegyűjtő járőrök kikülönítésének szükségességét a következők indokolják:

- a) emelkedett a hordágyon hátraszállítandó és kíséretre szoruló gyalog járó sérültek $0/0$ -os arányszáma,
- b) a hátraszállító járőrök 3-4 főből állnak,
- c) a hátraszállító járőrök munkája nagy fizikai igénybevétellel és fáradtsággal jár.

A sérülteket összegyűjtők és szállítók teljesítő kapacitását a közepes hegyi körülmények (a tengerszint feletti 1500-2000 m) 25-53 $0/0$ -kal, a magas hegyi körülmények (2500 m felett) 65 $0/0$ -kal csökkentik. Ezzel párhuzamosan csökken a sérülteket összegyűjtők és hátraszállítók áttelepítésének sebessége (0,5-1 km-ig egy óra) is. Még nehezebbé válik a súlyos sérülteknek a magasabban fekvő helyekről az alacsonyabbakra történő hátraszállítása. Ahhoz, hogy a sérülteket 45 $0/0$ -os lejtésű terepen fentről 300 m-re hozzák átlagosan 40 perces idővel lehet számolni.

A sérültek harcmezőről történő hátraszállításának speciális helyzete és a technikai eszközök felhasználásának korlátozott lehetőségei, megkívánják az egységek egészségügyi szolgálatának megerősítését, további egészségügyi-, gyűjtőkkel és – szállítókkal.

A sérülteket szállító járőrök munkájának megkönnyítésére támadó harcban minden első lépcsőben támadó századnál a hátraszállítási eszközökből figyelpont szervezendő (zászlóaljnál legalább kettő). Védelemben minden első lépcsőben levő századnál a hátraszállítási eszközökből összeállított figyelpont szétbontakozik, amelyből egy zászlóaljnál 4-6 is lehet. Ezért a ZSH-et átmenetileg meg kell erősíteni megfelelő mennyiségű sebesültszállító gépkocsival (UAZ-450, GAZ-31, GAZ-69). A figyelpont végrehajtja a sérültek hátraszállítását a harcmezőről, szabályozza a járőrök munkáját és áttelepíti a lemaradt egészségügyi gyűjtőket az

egységek után. A harchelyzettől függően szállításra felhasználhatóak a lemaradt egészségügyi gyűjtők és szállítók is. Az egészségügyi hátraszállítók, sebesültszállító gépkocsik, szállító gépkocsik és más különböző eszközök, amelyekkel a sérültek szállítása végezhető, a figyelőpontok közelébe helyezkedjenek el.

A terep különbözősége megköveteli, hogy a sebesültgyűjtők és -szállítók a leghatékonyabb módszereket és eszközöket alkalmazzák a sérültek kiürítésére. Például füves, puha talajú helyeken minimális lejtők esetén, mint a sík terepen a hagyományos módszereket kell alkalmazni. Ugyanakkor alkalmazhatók a szállítás mechanizált eszközei is.

A kemény, köves talajú terepen, erősen átszegdelt és meredek hegyoldalaknál az egészségügyi összegyűjtők és szállítók alkalmazhatják a standard egészségügyi hordályakat, csúzdát, P-2 típusú kocsikat. A súlyos sérültek hátraszállítására, a harcmезőn személyi sátrak és köpenyek használata, mivel a sebesültek sérüléseket szenvedhetnek, tilos. Rögtönzött (szükségszerű) eszközökként felhasználhatók a különböző kemény anyagú falemezek, lécek, könnyűfémek, matracok, impregnált ponyvák és műanyagok. A hordályak nehezítik az egészségügyi összegyűjtők és hátraszállítók mozgását, az egyensúly fenntartását. Hátraszállításra a legalkalmasabbak a fából, alumíniumból, bambuszról készített rudak. A sérülteket a rudakra vászonnal, szíjjal rögzítik és két sebesültgyűjtő vagy egészségügyi katona karon viszi a sérültet.

Abban az esetben, ha a sebesültfészekek rövid (200–300 m) távolságra vannak a figyelőponttól, akkor a sérültek kiürítését karon vagy háton hajtják végre. Ez elősegíti a sebesültgyűjtők és szállítók mozgását a meredek szirteken, lejtőkön, sziklákon, biztosítja a stabilitást és csökkenti a fizikai igénybevételt.

A magas hegyi körzetekben az egészségügyi állomány mozgékonyágát elősegíti néhány speciális eszköz alkalmazása (fogazott cipők, huzalok, kötelek, kampók, horgok, szekercék stb.). Télen a sérültek kiürítésénél különböző kombinációk illetve módosítások alkalmazhatók a sítalpakon, szánkókon. A sérültek átszállítása szűk hegyszorosokon vízi akadályokon, kötélpályák alkalmazásával kerülhet végrehajtásra. Ez a sebesült gyűjtők, szállítók előzetes felkészítését igényli. A sérültek átszállítására erdei folyókon, a folyóban való átkeléshez szilárd kötelet kell kihúzni, amelyet „megmentők” fognak és a sérült átvitelét egy gyűjtő hajtja végre szíjjal, illetve két gyűjtő, az erre kialakított eszköz segítségével.

Minden esetben, amikor a sérültek szállítása meredek hegyoldalakon történik, a gyűjtőknek, szállítóknak a hordályakat vízszintes helyzetben kell tartani. A sérült felfelé szállításánál a hordály hátsó végét, lefelé szállításnál, a másik végét kell megemelni.

A sebesültek hátraszállítására, a járőrök munkájának megkönnyítésére, meggyorsítására széles körben alkalmazhatóak a mechanikus egészségügyi szállító eszközök, vagy nagyobb teljesítményű terpjáró gépkocsik. Ezekkel szállítandók a súlyos sérültek a kiürítési pontokra, kisebb távolságok esetén ZSH-re illetve ESH-re.

Erősen átszegdelt, nehezen megközelíthető szakaszon (középmagas és magas hegységeken) nem lehet a már említett eszközöket felhasználni. E körülmények között a sérültek hátraszállítását a harctérről, a sérültek gócaiból helikopterrel kell végrehajtani. Azonban a kedvezőtlen meteorológiai viszonyok, a leszálló helyek

megválasztása, a rádióösszeköttetés folyamatosságának hiánya, szűkíti a praktikus kihasználásukat. A csapatok nagy mechanizációján, motorizációján túl még mindig eredményesen alkalmazhatjuk a mindig megbízható lóvontatást.

A cikk tájékoztatást kívánt adni az egészségügyi biztosítás sajátosságairól, erdős-hegyes terepen. Egyben felhívja a figyelmet az egészségügyi kiképzés jelentőségére, a sérültek felderítésére, összegyűjtésére, a technikai fogások végrehajtására, a sérültek hátraszállítására, kiürítésére. E kérdésekre kell a fő figyelmet fordítani az egészségügyi szakállomány és a csapatok katonai egészségügyi kiképzésénél.

Az ismeretek ellenőrzésének információs rendszere a katonai tanintézetekben

Írta: A. Ergan nyá. mk. vezérőrnagy, professzor

(Megjelent: a „Technika i Vooruzsenyje” c. folyóirat 1979/8. számában)

A Gvorb Szovjetunió marsallja nevét viselő Honi Légvédelmi Rádió-technikai és Műszaki Akadémia által létrehozott automatizált információs rendszer lehetővé tette és jelentősen növelte a hallgatók ismereteinek intenzívebb ellenőrzését, valamint egyidejűleg csökkentette a tanárok megterhelését.

A kiinduló információt (a hallgatók névjegyzéke, az elsajátítandó tantárgyak felsorolása, a kiadásra kerülő feladatok végrehajtásának határideje) betáplálják a rendszerbe, még a tanév megkezdése előtt.

Minden hét végén, az osztálynaplóból a kapott jegyek szerint tanulócsoportonként kitöltik a tájékoztató űrlapokat. Ugyancsak ezekre az űrlapokra vezetik át a laboratóriumi munkák, az évfolyam munkák érdemjegyeit és a korábban kapott gyenge osztályzatok kijavítását. Majd az űrlapokat elviszik az ESZG központba, ahol kitöltik (az űrlap alapján) a lyukkártyákat és betáplálják az adatokat az ESZG memóriaregiszterébe.

Az elektronikus számítógép minden hallgató részére minden tárgyból meghatározza az úgynevezett átlag érdemjegyet és a kapott nem megfelelő jegyek számát. Az átlag érdemjegyet úgy kell kiszámítani, hogy a legnagyobb súllyal csik latba az utolsó érdemjegy, minden ezt megelőzőnek az értéke kétszer kisebb. Például, ha a hallgató ugyanazon tantárgyból 5-ös, 4-es, 3-as jegyeket kapott, az előző sorrendben, akkor átlaga 3,67 lesz. Ha pedig a következő sorrendben kapta a jegyeket – 3, 4, 5 – akkor az átlaga 4,43.

Azok a hallgatók, akik akárcsak egy elégtelen osztályzatot kapnak, azon a héten sikertelennek tekintendők, azt pedig, aki meghatározott időre nem teljesítette a laboratóriumi beszámolóját, vagy évfolyam munkáját, lemaradottnak kell figyelembe venni.

Az ESZG figyelembe veszi az elmaradt beszámolók számát is a számításonál. Ugyancsak figyelembe veszik és nyilvántartják a hiányzásokat is (betegség, szolgálat, beszámoló stb.). Azt az időszakot, amikor a hallgató sikertelennek vagy lemaradottnak tekintendő, a gép a kimenő információk (tájékoztatók) között szerepelteti. Erről tájékoztatást kapnak az akadémia parancsnoksága, a kiképzési osztály, a fakultás- és évfolyamparancsnokok és a tanszékvezetők.

A tájékoztató havonta egyszer készül, de kérésre bármikor elkészítik.

Az adatok feldolgozása ESZG-en, M-222-en történik. A programok az ALGOL-60 programozási nyelv felhasználásával készül.

A matematikai feladat elvégzése során kidolgozták a szintaxist, a szótárt, a feladat nyelvezetét. A feladatot az ESZG-be mágnesszalag segítségével táplálják be.

A megbízhatóság növelése érdekében a feladathoz ellenőrzési programot is csatoltak, amely ellenőrzi a mágnesszalagra vitt és az arról átadott információt, az osztályok számát, a tájékoztató űrlapokat. A program akkor engedélyezi az információk feldolgozását, ha az előző hét már feldolgozásra került. Ez az egész komplex program kizárja az információk dupla feldolgozását és összekeveredését,

Az ismeretek ellenőrzési rendszerében az automatizált programozott számítások kis helyet, gépi időt vesznek igénybe és ismétlődnek hat naponként. A fennmaradt gépi időben a matematikai programot mágnesszalagon tárolják, és az ESZG más feladatokat old meg.

TRUPPENDIENST

„KNACKNUSS” fedőnevű svájci hadtestgyakorlat

Írta: Wiener Friedrich

Truppendienst, 1979/3. szám, rövidített fordítás

I. Általános helyzet

Az ellenség széles fronton támadást indít a harckocsikkal járható valamennyi irányban azzal a céllal, hogy megbénítsa a vezetést, megsemmisítse a légierőt, a légvédelmet, a páncélos csapatokat, valamint nehezítse az ellátást.

Részvevők:

katona	34 000
gpu.	188
aknavető pct.	144
kézi pct. fe.	1 420
ir. pct. rakéta	18
pct. ágyú	72
ágyú és tarack	60
20 és 35 mm-es lé. ágyú	69
harckocsi	106
lct. gjmű.	140
kerekes gk.	4 500
munkagép	37
hídkészlet	514 m
repülőgép	73
helikopter	23

Csoportosítás:

– 6. táb. ho. (6. hír. z., 26., 27., 28. gye. 23., 26. hk. z., 6. tü. e. 6. létü. o., 6. mű. zászlóalj, 6. cü. zászlóalj)

– 11. g. ho. részei (hír. aeg., 25. g. e., 3. hk. e., 11. cü. z.)

– hdt. és HDS közvetlenek (4 hdt. törzs alegységei, hír aeg. e.-k, 2. repülőezred, 2. reptér kiszolg. ezred, 2. és 4. k. re. szd., 17. eje. szd., 6. létü. e., 4. ü. e. tábori csendőr zászlóalj)

(A fentiek feltöltése 70^{0/0}-os)

– 4. katonai körzet csapatai (tö. alegységek, két biztosító szd., 41. légó e., 7. ellátó e., 49. ter. korh. osztály, 31, 32, 33, 34, és 35. vasúti cü. sz., 41. kat. ker. törzs 412. katonai körlet, 4. gk. száll. zászlóalj, hét kórház különítmény, egy táb. cső. különítmény)

A „vörös” félként a 6. gk. lövészezred szerepelt. Döntnökök létszáma: 300 tiszt volt.

A gyakorlat lefolyása

A fokozódó nemzetközi feszültség miatt az Északi hőr. dandárt és 4. katonai körzet csapatait 1979 március 4-e előtt egy héttel harcászaltságba helyezték. Későbbiekben a feszültség tovább fokozódott, Svájc légtérét többször megsértették, NSZK déli területén több „narancs” ho. gyülekezését derítették fel. Erre a kormány elrendeli a részleges mozgósítást, amely kiterjed a 6. gy. ho.-ra, a 11. g. ho. részeire, 4. hdt. közvetlen csapatokra, valamint légierőre és légvédelmi csapatokra. A mozgósítás 1979 március 5-én kezdődik, ami egyben a gyakorlat kezdete.

A mozgósítás általános rendje

Svájc területét ötvenkét mozgósítási körletre osztották fel. Egy körlet állt:

- parancsnokságból
- 2-6 mozgósítási szakaszból
- gyülekezési pontokból
- megalakulási helyekből
- gépkocsi valamint ló bevonulási helyekből.

A behívás rendje

- katona: lakóhely, gyülekezési pont, megalakulási hely,
- állami (hadsereg) gk: szertár, megalakulási hely,
- polgári gépkocsi: tulajdonos, gk. bevonulási hely, megalakulási hely,
- ló: tulajdonos, község, ló bevonulási hely, megalakulási hely.

A mozgósítás két szakaszból: előkészítő és végrehajtási szakaszból áll. Az előkészítési időszakban az alegységparancsnokok általános tájékoztatást kapnak a hadsereg központi iskolájában. A parancsnoki teendők átvétele után egynapos tájékoztatást kapnak a mozgósítási körlet és az illetékes mozgósítási szakasz parancsnokától a mozgósítás lefolyásáról, a mozgósítási körlet szervezetéről és a feladatokról mozgósítás esetén. A tájékoztatás helyszíni szemrevételezéssel végződik. A szemrevételezés alapján a parancsnok minden egyes alárendeltje részére egy menetparancs-vázlatot készít el.

A katona a személyi fegyverét otthon őrzi. Az egyéb fegyvereket és a lőszert raktárakban tárolják.

GAyakorlat lefolyása

I. „Starloch” szakasz (mozgósítás és készenléti körletek elfoglalása)

Idő: 1979 március 5-6.

Kialakult helyzet 1979 március 5. 08.00 órakor: a hadiállapotot még nem rendelték el. Hajnali óráktól idegen repülőgépek megsértik a légtér. Egyes helyeken helikopterek fegyveres személyeket raknak le. Több helyen szabotázs akciókra került sor.

A 4. hdt. csapatainak mozgósítása megkezdődött március 5-én 06.00-kor. A hdt. pk. elrendelte a „Starloch” készenléti helyek elfoglalását. 12.00-ra berendelte az alárendelt parancsnokokat megbeszélésre. A magasabbegységeknek parancsot adtak a menetkészenlét elérése után a határország megerősítésre. A polgári védelem helyi parancsnokait 16.00-kor tájékoztatják.

A hdt. mozgósítására négy mozgósítási körletet rendeztek be. A körletekhez szükséges anyagi különítményeket (a közel lakó tartalékosokból állítják fel) előzetes intézkedés alapján már március 3-án behívták. A raktárakból a páncélos járműveket március 3-án, egyéb anyagot március 4-én kezdték kiadni. A gépjárműveknek március 5-én 06.00-tól kellett megjelenni a felállítási helyen.

Példaként bemutatjuk egy gránátos szd. mozgósítását. A készülékek átvételét március 5-én 02.00-kor befejezték; a löszert 02.00-tól 10.00-ig adták ki.

A század személyi állományának 25⁰/₀-a, a gépjárművek 40⁰/₀-a, készülék és löszert 100⁰/₀-a 10.00 órákor a felállítási helyen volt. Délután a személyi állomány 70⁰/₀-a menetkész volt.

Március 5-én 10.15 órákor a 6. ho. pk. jelenti a hdt. pk.-nak azt a szándékát, hogy három harcokocsival megerősített, ezredharccsoportot hoz létre, azokat a „Startloch” gyülekezési körletbe vonja össze, azzal a feladattal, hogy szükség esetén felváltsa a 11. g. ho.-t. Az ilyen értelmű parancsot 11.00 órára készítették el, amelynek alapján 12.00 órákor kiadták a hadosztályparancsot.

Az ellenség jelentősen nem tudja zavarni a hdt. mozgósítását. Március 5-én 19 órákor a 6. tábori ho. eléri a menetkészséget, 20.00 órákor a 11. g. ho. jelenti a mozgósítás befejezését.

II. „Lupfsprung” szakasz (légideszant elleni tevékenység)

Március 6-án a reggeli órákban a helyzet jelentősen éleződik. Erős pc.-os erők lépik át a határt. A határörtség szívós ellenállása ellenére betörnek a védőkörletbe. Ezzel hadiállapot alakul ki.

Március 6-án 13.00 órákor a kormány elrendeli az általános mozgósítást. Március 6-án 10.00 órákor a 11. „narancs” ldt. ho. megkezdte tevékenységét. Ellene a 6. tábori ho.-t vetik be 03. 06-án 13.00 órákor.

III. „Würgegriff” szakasz (6 tábori ho. ldt. elleni tevékenység)

Ellencsapás kezdete 03. 07-én 06.30-kor. A ldt. ho. kénytelen visszavonulni. 03. 08. délutáni órákban a 4. hdt. teljesen befejezi a mozgósítást.

IV. szakasz „Husarenritt” (mozgékony védelem 11. g. ho. erőivel)

Ez a szakasz március 8-án estétől a gyakorlat végéig március 9-én délig tartott.

Megjegyzés

A légi erőt a rossz idő miatt nem tudták alkalmazni. Gyakorolták a vegyvédelmet is. Ilyen célból egy szállító repülőgép március 6-a és 9-e között naponta 9–12 bevetéssel szimulált vegyi támadást hajtott végre.

Ellátás

A csapatok ellátására a 7. ellátó ezred a hdt. körletében négy ellátó helyet rendezett be. A sebesültek ellátását a 49. territorialis kórház ezred végezte. A 75. kórház zászlóalj egy kórházat telepített 500 ágygal. Az egészségügyi szolgálatnál alapelv, hogy a sérült 6 órán belül kórházba kerüljön és 24 órán belül megműtsék.

A gyakorlat alatt az eu. szolgálat 50 tényleges sérültet kezelte. A legsúlyosabb sérülés egy lábtörés volt. 106 katonára jelentett beteget, akikből 96 főt haza kellett engedni. A 4. területvédelmi körzet közreműködött a menekültek ellátásában, a híradás biztosításában, valamint részt vett az azonos időben végrehajtott összvédelmi gyakorlaton. A gyakorlat 9 250 000 svájci frankba került.

III. Összvédelmi gyakorlat a Zürichi Fennsíkön

A 4. hdt. gyakorlatával együtt, azzal összhangban a polgári védelmi erők összvédelmi gyakorlatot tartottak.

Svájc polgári hatóságai felkészültségi időszakban és háborúban a békebeli feladatukat folytatják tovább, amelyet a hadsereg is támogat, ha azt a harctevékenység megengedi.

Egyes kantonokban a polgári védelmet a területvédelmi (területvédelmi) körzet parancsnokság törzse vezeti szoros együttműködésben a kanton polgári vezetésével. A területvédelmi körzet parancsnokságok alárendeltségében területvédelmi körletparancsnokságok vannak.

Ezen a gyakorlaton a 412. körletparancsnokság és három járás területvédelmi törzse vett részt. Feladatuk a következő volt:

- a hadsereggel való együttműködés biztosítása;
- megerősítés kérése a hadseregtől, ha saját erők a polgári védelemre nem elegendők;
- polgári védelmi erők felkészítése és alkalmazásának vezetése;
- rendőrség megerősítése biztosító alegységekkel és segédrendőrökkel;
- a kanton egészségügyi szervek együttműködésének összehangolása és támogatása;
- a hatáskörzetben levő csapatok támogatása;

6. A gyakorlat lefolyása

I. *Bevezető szakasz:* Március 5. 10.00–március 6. 01.15-ig

- polgári védelmi erők mozgósítása zavaró körülmények között;
- polgári védelmi erők vezetési pontjainak és elhelyezési körleteinek berendezése;
- alkalmazási tervek előkészítése;
- a kiegészítő egészségügyi intézetek előkészítése sebesültek fogadására;
- óvóhelyek előkészítése és elfoglalásuk megkezdése.

A gyakorlat célja: a hadsereg és polgári védelmi erők együttműködésének gyakorlása egy hadtest védelmi körzetben feszültségi időszakban és háborúban.

A gyakorlat tárgya: a Zürichi Kanton három járásában a polgári vezetés feszültségi időszakban és háborúban,

- a polgári védelmi erők alkalmazása a fenti három járás 31 helységében;
- egy területvédelmi körzet alkalmazása, amelynek határai a három járásra terjednek ki;
- a hadsereg légvédelmi erőinek alkalmazása a fenti járások polgári védelmi erőik érdekében;
- összehangolt cü. biztosítás gyakorlása a hadsereg területi kórházai és a fenti járások polgári egészségügyi intézetei között.

Gyakorló csapatok:

- a gyakorlat kezdetén a 4. területvédelmi körzet szolgálatban levő egységei, mégpedig a 41. légvédelmi ezred, a 76. területi kórház zászlóalj. A 4. katonai körzet további egységeit a gyakorlat kezdetén mozgósították.

1979 március 5-én reggel készenlétben álltak a 412. területvédelmi körlet törzse, a három járás vezetési törzsei, harmincegy polgári védelmi alegység 13 000 fővel és 2500 jelző (sebesült, menekült stb.).

Vezetés: a gyakorlatot a 4. katonai (területvédelmi) körzet törzsének és a Zürichi Kanton polgári hatóságának részei vezették.

4. A polgári védelem alkalmazásának alapelvei

II. Közbeeső szakasz: március 06. 01.15–március 06. 19.00-ig.

- ellenséges tevékenység a polgári és katonai infrastruktúra ellen;
- első szabotázs tevékenység, V anyagok alkalmazása;
- nyugtalanság a civil lakosság körében.

III. Fő szakasz: 03. 06. 10.00–03. 07. 12.00-ig.

– harctevékenység a gyakorlat területén és ellenséges behatás a polgári intézmények ellen (légitámadás, rombolás, anyagszállítmányok kiesése, áramszünet, személyi veszteség, ellátási nehézségek stb.);

- az összes katonai és polgári segéderő bevetése.

IV. Befejező szakasz: 03. 07. 12.00–03. 08. délelőtt.

- menekültek kezelése;
- segítség a hadseregnek a harcterületen;

7. Megjegyzés:

A svájci polgári védelem felépítése csaknem befejeződött. A teljesítmény imponáns. Zürich 1 117 000 lakosa részére 1,1 millió korszerű óvóhely férőhelyet építettek. Az ipari településeknél figyelembe vették az ingázókat, ezért ott a férőhelyek száma 200%-os, a kisebb helységekből a férőhelyek száma 80%-os.

A polgári védelemben jelenleg 400 000 önkéntes férfi és 25 000 nő teljesít szolgálatot. A fegyver-, lőszer- és egyéb anyagraktárakban 18 000 polgári személy dolgozik, hogy az ott levő anyagokat kész állapotban tartsák.

Osztrák vadászszázad ellátása védelemben

Írta: Weber Friedrich főhadnagy

Megjelent a Truppendienst, 1979. 3. számában

I. Általános elvek

Bármilyen katonai erő elképzelhetetlen megfelelő hadtápbiztosítás nélkül. A parancsnokoknak ezért minden szinten megértést kell tanúsítani a hadtápbiztosítással szemben, mert csak így lesz sikeres a katonák kiképzése és vezetése harcban.

A jelen cikk vadászszázad szinten, védelmi harcban kíván alapismereteket adni a hatáptevékenységről.

II. Vadászszázad hadtáplegysége, az ellátószakasz (csoport)

Az ellátószakasz feladatai:

- az ellátószakasz a törzsszázadparancsnok által kijelölt helyen berendezi a zászlóalj ellátóköreit és védi azt riadó esetén;
- végrehajtja a törzsszázad parancsnokának parancsát;
- összeköttetést tart fenn a zászlóalj figyelőponttal, hogy állandóan ismerje a kialakult helyzetet;
- a törzsszázadparancsnok parancsára korlátozott időre rakodócsoporttal erősítik meg az ellátórajt;
- végrehajtja a zászlóalj élelmezését, ellátását ruházati anyaggal és felszereléssel, kereskedelmi anyaggal és irányítja a tábori postát;

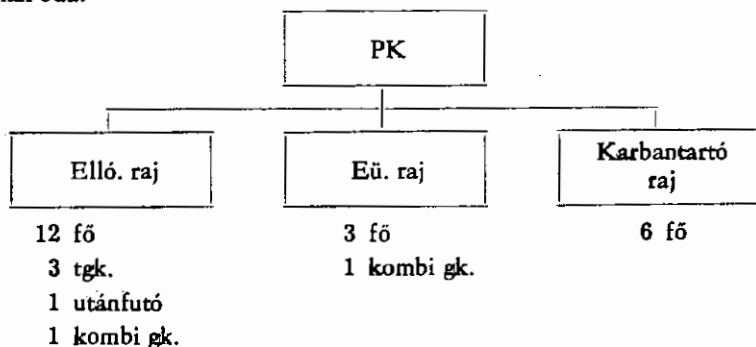
Ellátószakasz szervezése:

- támogatja a javítószakaszt munkájában;
- az egészségügyi rajjal közösen berendezi a zászlóalj segélyhelyét;
- átveszi, tárolja és őrzi a felesleges anyagokat, fegyvereket és eszközöket és erről jelentést tesz az előljáró hadtápvezetési pontnak;
- az elesettek és sérültek személyi nyilvántartását átadja az előljáró hadtápvezetési pontnak;
- átveszi az elesetteket, biztosítja azok méltó temetését, vagy ezzel kapcsolatos más parancsot;
- felelős az elesettek személyi holmijaiért és azokat összecsomagolva átadja a zászlóalj hadtápvezetési pontnak;
- ha a századot más alegység alárendeltségébe rendelik, akkor is megmarad a törzsszázad alárendeltségében.

III. A század ellátása

A század ellátásáért a századparancsnok a felelős. A támpontok és tüzelőállások szemrevételezése után a parancsnok azonnal jelenti a zászlóaljnak a század ellátópontjának és egészségügyi pontjának a helyét.

Az ellátópont olyan hely, ahová a század anyagát szállítják. E helyet rendszerint nem foglalják el. Az ellátópontra kiszállított anyagokat a század eszközeivel szállítják ki a támpontokhoz, tüzelőállásokhoz. Az ellátópontot célszerű a nehézfegyverek (aknavető) tüzelőállásai közelében telepíteni de a peremvonalhoz sohasem olyan közel, hogy az ellenség közvetlen irányzású fegyverei hatni tudjanak oda.

A század sebesültfészken kapják a sebesültek az elsősegélyt. A fészket olyan helyre kell telepíteni, ahova a sebesülteket a század teljes védőkörletéből lehetőleg fedve lehessen szállítani és a sebesültek az ellenség gyalogsági fegyvereitől védve legyenek.

A századnál rendszerint csak gépkocsik vannak, ha azt a terep lehetővé teszi.

A gépjármű meghibásodását a század jelenti a zászlóalj figyelőpontjának. Ilyenkor a javítószakasz egy javítócsoporthoz küld ki az 1. sz. Zászlóalj jelzőpontjára a meghibásodás helyére. A meghibásodás mértékétől függően ha a gépjárművet a javítószakasz nem képes megjavítani, akkor még hátrább vontatják. Az ellátószakasz javítóra segítheti a javítószakaszt munkájában. A harctéri és a könnyű tábortábori javítás a technikai biztosítás olyan fokozata, amelyet a zászlóalj eszközeivel hajtanak végre.

Élelmezés, ellátás ruházati anyaggal és felszereléssel, kereskedelmi anyaggal, valamint a tábori posta feladatainak elvégzése.

A címben jelölt feladatokat a század ellátórajja végzi. A századparancsnok jelenti a zászlóalj figyelőpontjának azt az időpontot, amikor kéri a kiszállítást. A kiszállításra parancsot a zászlóalj hadtáptiszte adja a törzsszázad parancsnokának, aki azt továbbadja a zászlóaljhadtápnál települt ellátórajnak.

Az elkészített élelmet és a kereskedelmi anyagokat a zászlóalj gazdasági ellátópontjáról az ügyeletes tiszt helyettes szállítja ki. Ezek elosztása a szállítóterületekben megfelel a századkörletben történő elosztásnak. Szükség esetén ezek a gépkocsik szállítják ki a ruházati anyagot is. Erre általában akkor van szükség, ha valamelyik katona megrongálta vagy elvesztette a ruházatát vagy felszerelését. Tábori postát az ügyeletes tiszt helyettes viszi ki a zászlóalj hadtáptól.

Egészségügyi biztosítás

A sebesültfészket az ellátószakasz egészségügyi raja telepíti és működteti. Az

egészségügyi ellátás rendszerint szakszerű elsősegélyre és sok elleni küzdelemre terjed ki, a sebesültfészek közvetlen támogatására a zászlóalj gépkocsi várakozási helyet jelöl ki. Itt a sebesülteket a zászlóalj sebesültszállító gépjárműveire rakják, ahol megkapják az első orvosi ellátást.

A sebesültek elszállítása a harcterületekről, pontosabban a sebesültszállító gépkocsik várakozási helyéről a sebesültszállító raj által a lehető legrövidebb kell legyen. A századnak mindent meg kell tenni annak érdekében – amíg az a harc feladat teljesítését károsan nem érinti –, hogy a sebesültek gyorsan és folyamatosan a sebesültfészekbe kerüljenek.

Összefoglalás:

A század ellátásáért a századon belül a századparancsnok felelős. A zászlóaljtól a századhoz irányuló ellátási tevékenység szállítási tevékenység. Az anyagok zömét a törzsszázad szállító szakasza szállítja ki. A szakasz a zászlóalj lőszer- és üzemanyag-ellátópontjain települ. A szállítás történhet az előljáró hadtáp eszközeivel is. A század ellátószakasza (félszakasz) csak az élelmet, a ruházati és kereskedelmi anyagot, valamint a tábori postát szállítja ki.

A század ellátása szempontjából lényegesek a zászlóalj figyelőpontjainak tett azon jelentések, amelyek alapján a zászlóalj hadtáptisztje az ellátási helyzetet értékeli.

Az ellátószakasz állományából rendszerint csak az egészségügyi raj tartózkodik a század körletében, ott is a sebesültfészekben.

1. Hadtápjelentés

Az ellátóraj parancsnoka a századparancsnok utasítása szerint nyilvántartást vezet a századnál levő anyagokról. Ugyancsak az ellátóraj parancsnoka köteles jelentést tenni az előljáró vezetési pont hadtáptisztjének az anyagi helyzetről az előírt időben, valamint előre nem látott nagyobb változás esetén, pld. ha a lőszer, fegyver, vagy egyéb eszköz ellenséges behatás miatt megsemmisül.

A század lőszerkészletét lövésben vagy lőszerben jelenti. A különböző gyalogsági fegyverekre (12,7 mm-ig) átlag értéket jelentenek. A 66 mm-es pet. rakétáknál fegyverenként, a közepes aknavetőknél aknánként kell megadni a készletet. Az utóbbiaknál a veszteséget azonnal jelenteni kell.

A századnál a gépjárművek főtartályaiban és kannákban levő üzemanyagot kell jelenteni.

2. Lőszer- és üzemanyag-ellátás

A század ellátása lőszerrel és üzemanyaggal a zászlóalj lőszer és üzemanyag-ellátó pontról, a törzsszázad szállító szakaszának gépkocsijaival vagy más gépkocsikkal történik. A század ellátórajja ebben a feladatban általában nem vesz részt. A szállításra kerülő anyag mennyiségére parancsot adnak. A kiszállítás a törzsszázad parancsnokának parancsa alapján történik. A végrehajtás történhet előretolt mozgó ellátópontról is.

3. Technikai biztosítás

Technikai biztosítás a vadászszázadnál védelemben alárendelt szerepet játszik, mivel a század gépkocsijainak zöme nincs a század védőkörletében, hanem a zászlóalj hadtáp települési körletében található.

A szakasz zöme a zászlóaljhadtáp települési körletében tartózkodik.

A kiszállítás rendszerint naponta egyszer, sötétben történik, ha azt a harc helyzet megengedi.

Az ismeretlen anyagi hivatal

Írta: Plienegger Alfred alezredes

Megjelent a Truppendienst 1980. 1. számában

Történeti áttekintés

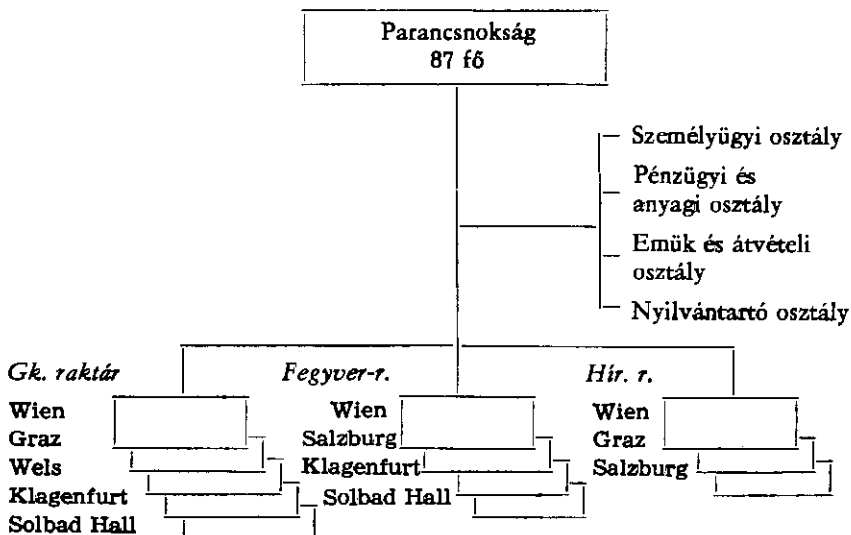
A hadsereg ellátó csapatai kezdetben a következő szolgálatokhoz, szervezetekhez tartoztak:

- gépjármű szolgálat,
- fegyverzeti szolgálat,
- híradó anyagi szolgálat,
- lőszer ellátó szolgálat,
- hadtest bázis raktárak,
- ruházati szolgálat,
- 1., 2. és 3. hdt. ételmezési szolgálat,
- 1., 2., 3. egészségügyi park és fő. egészségügyi park.

Ezek a szervezetek a korábbi, illetve a megszálló hatalmak volt intézeteire települtek. Ez a szervezés nem felelt meg a követelményeknek, ezért a gépjármű, fegyverzeti és híradó anyagi szolgálatot 1961-ben összevonták és a felállított haditechnikai parancsnokság alá rendelték. A parancsnokság dandár szintű parancsnokságnak felelt meg, és az alárendelt raktárai hadsereg szintű raktárak voltak. A törzs állománya 87 fő és alárendeltségébe 12 raktár tartozik (1. sz. vázlat).

Technikai csapatok szervezése 1961-ben

1. sz. vázlat

A parancsnokság feladatai

- nagyjavítások (4. és 5. fokozat, nagyjavítás, felújítás) összehangolása;
- készletek tárolása, kezelése;
- technika átvétele a polgári vállalatoktól.

A fenti szervezés nem felelt meg ezeknek a feladatoknak, ezért ezt fokozatosan az alábbiak szerint módosították:

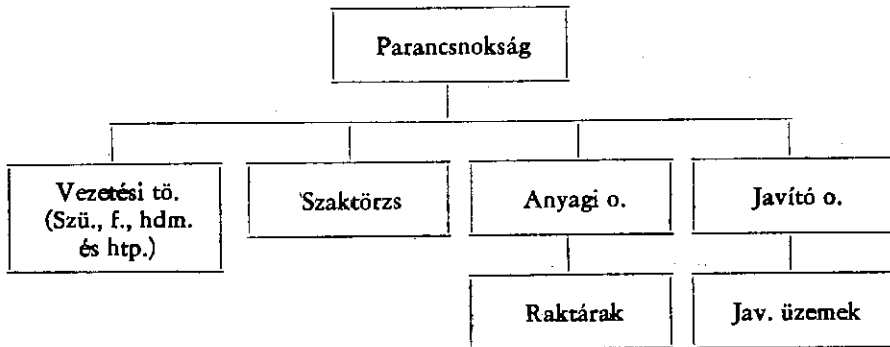
- a törzs állományát 270 főre növelték;
- a lőszer ellátó szolgálat a parancsnokság alárendeltségébe került;
- felállították az 1., 2. és 3. ellátó századokat;
- a központi raktárak alárendeltségéből kivonták a javító üzemeket;
- egészségügyi parkokat is a parancsnokság alárendeltségébe vontak.

1968-ban a technikai csapatok parancsnokságát ellátó csapatok parancsnokságának nevezték el. A parancsnokság állományát 264-ben állapították meg.

A parancsnokság szervezése

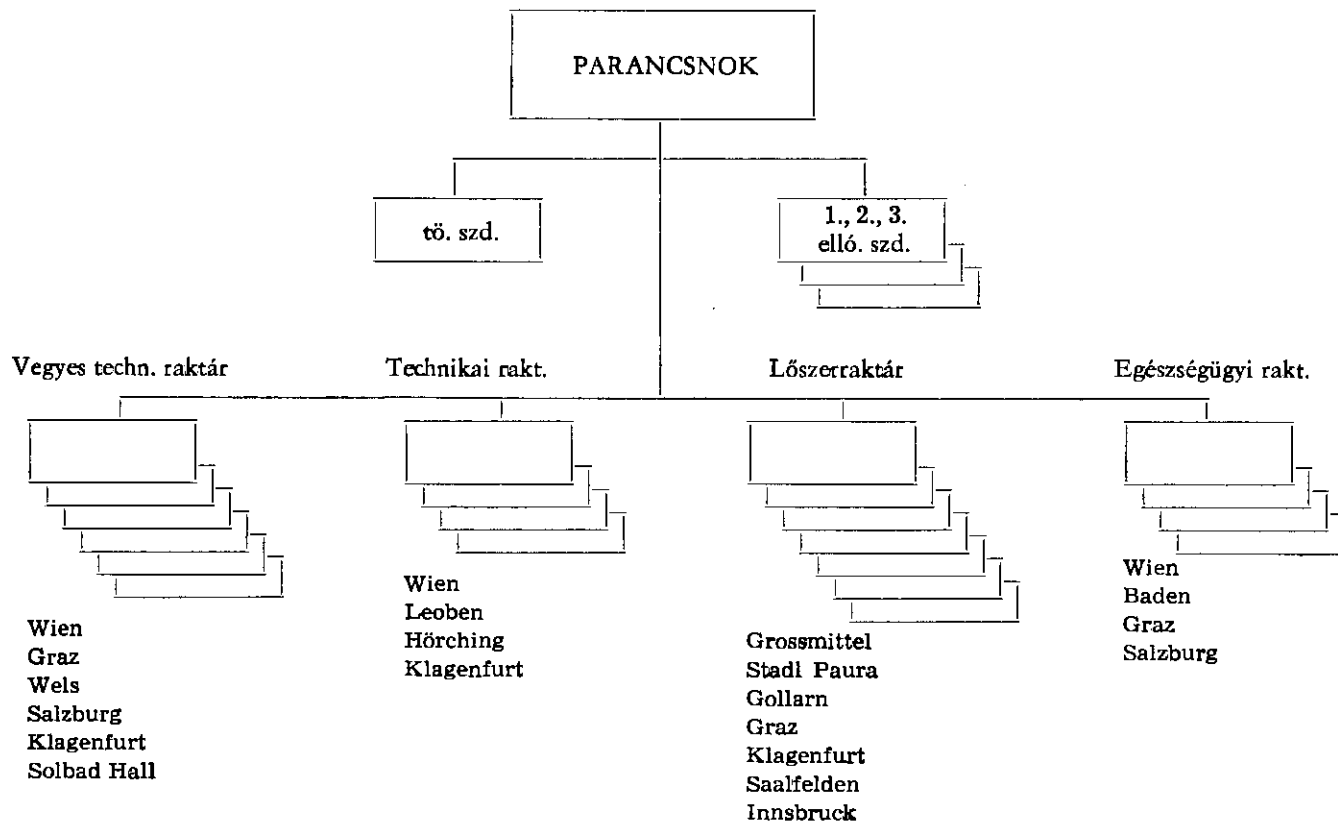
1969. 1. 4-én

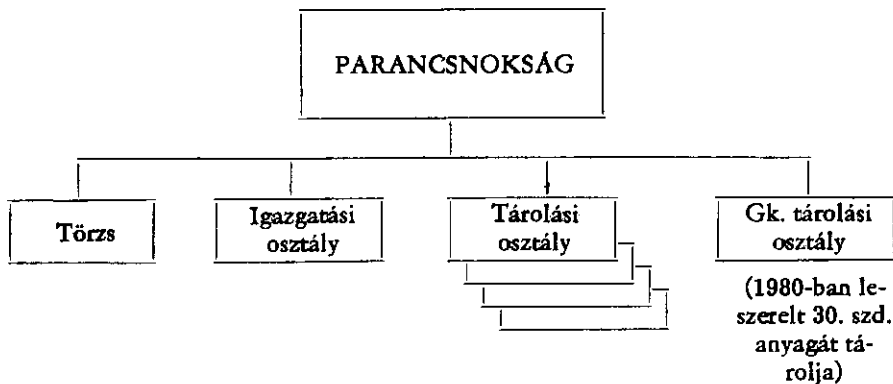
2. sz. vázlat

Ellátó csapatok hadseregszintű raktárainak szervezése 1969-ben

3. sz. vázlat

A parancsnokságot 1978-ban ismételten átszervezték, Új elnevezése Had-sereg Anyagi Hivatal.

A 3. sz. vázlaton ismertetett intézeteken kívül még a következő intézetek kerültek alárendeltségébe:

- ruházati intézet, - Brunn am Gebirge
- gazdasági intézet, - Klosterneuburg
- gazdasági intézet, - Graz
- gazdasági intézet, - Salzburg
- gazdasági intézet, - St. Johann im Tirol

SZERKESZTŐSÉGI TAJÉKOZTATÓ

1. Szovjet-magyar közös űrrepülés

Az 1980. május 26-án, 21 óra 20 perckor – budapesti idő szerint 20 óra 20 perckor – a bajkonuri űrrepülőtér-ről kozmikus útjára indult Szozuz-36 űrhajó – fedélzetén Valerij Kubászov parancsnokkal, a Szovjetunió kétszeres hősevel, űrhajós pilótájával és Farkas Bertalan kutatóűrhajóssal, a Magyar Népköztársaság állampolgárával – a szükséges pályamódosítások és megközelítési manőverek végrehajtása után május 27-én, budapesti idő szerint 21 óra 56 perckor összekapcsolódott a Szaljut-6–Szojuz-35 űrkomplexummal.

A vendéglátók – L. Popov alezredes és V. Rjumin, akik már április 10-e óta dolgoznak az orbitális űrállomáson – felkészülten várták a szovjet-magyar űrpáros érkezését. A Szaljut-6 régi és új lakói örömmel üdvözölték egymást, s azokat a Földön maradt honfitársaikat, a szovjet és a magyar dolgozók millióit, akik kezdettől fogva felkészült érdeklődéssel kísérték a kozmoszból érkező híradásokat.

A nemzetközi személyzet hét napra tervezett tudományos programját a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság tudósai közösen dolgozták ki. A természeti környezet és a természeti erőforrások tanulmányozásának programja keretében az űrhajósok földfelszín-megfigyeléseket és fényképezést

végeznek a tudomány és a különböző népgazdasági ágazatok, egyebek között a mező- és erdőgazdaság részére. A kutatási programban jelentős helyet kapnak az orvos-biológiai vizsgálatok és kísérletek; előkészítésükben magyar szakemberek nagy részt vállaltak. Az űrállomás fedélzetén népgazdasági szempontból fontos technológiai kísérletekre is sor kerül.

A nemzetközi személyzet – Valerij Nyikolajevics Kubászov, a Szovjetunió kétszeres hőse, a Szovjetunió űrhajós pilótája és Farkas Bertalan kutatóűrhajós, a Magyar Népköztársaság állampolgára – miután a Szaljut-6–Szojuz-35–Szojuz-36 orbitális tudományos kutató komplexum fedélzetén sikeresen teljesítette a közös vizsgálatok és kísérletek előirányzott programját, 1980. június 3-án visszatért a Földre. Leonyid Popov és Valerij Rjumin űrhajósok folytatják a munkát a Szaljut-6 űrállomás fedélzetén.

A nemzetközi személyzet a Szaljut-6–Szojuz-35–Szojuz-36 űrkomplexum fedélzetén tett hétnapos repülőútja során maradéktalanul elvégezte a tervezett vizsgálatokat és kísérleteket.

Az űrhajósok a természeti erőforrások tanulmányozásának programja keretében vizuális földfelszín-megfigyeléseket végeztek, fényképezték a földfelszín és a világóceán egyes térségeit. A felvételeket szovjet fényképező berendezéssel, valamint a Szovjetunió és az NDK szakemberei által közösen kidolgozott MKF-6M mintájú fényképezőgéppel készítették.

Az orvos-biológiai kutatási program keretében tovább tanulmányozták az űrrepülés tényezőinek az emberi szervezetre gyakorolt hatását.

Az Interkozmosz-program keretében most sikeresen zárult űrrepülés újabb példája a testvéri szocialista országok gyümölcsöző együttműködésének a világűr békés célú kutatásában és hasznosításában, újabb példája a további tudományos-műszaki haladásnak. A szovjet-magyar személyzet munkája nagymértékben hozzájárult a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság népei közötti baráti kapcsolatok fejlődéséhez.

1980. június 10-én Leonyid Brezsnyev fogadta az űrhajósokat a Kremlben.

Az űrhajósok ünnepi fogadtatásának kiemelkedő eseményére került sor, a moszkvai Kreml Katalin-termében Leonyid Brezsnyev, az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke magas szovjet kitüntetésekét nyújtott át a szovjet-magyar nemzetközi űrexpedíció tagjainak. Az űrexpedíció parancsnoka a repülés során tanúsított kimagasló munkájáért, bátorságáért Lenin-rendet kapott, a magyar űrhajóst a Szovjetunió Hőse címmel, az ezzel járó aranycsillaggal és Lenin-renddel tüntették ki.

Szovjetunióbeli tartózkodásuk után június 16-án Budapestre érkezett a szovjet-magyar űrpáros, Valerij Kubaszov, a Szozuz-36 parancsnoka és a világűrben elsőként járt magyar állampolgár, Farkas Bertalan kutató-űrhajós, valamint Magyarai Béla kiképzett űrhajós. Velük együtt küldöttség érkezett fővárosunkba Alekszej Jeliszejev űrhajós mérnöknek, a sikeresen végrehajtott szovjet-magyar űrvállalkozás földi repülésirányító parancsnokának vezetésével.

A repülőtér magyar és szovjet zászlókkal, orosz és magyar nyelvű felira-

tokkal feldíszített főépületéhez érkező kozmonautákat a várakozó emberek forró szeretettel üdvözölték.

A fogadtatás pergő programja után Valerij Kubaszov, Farkas Bertalan és a többiek gépkocsikba szálltak és az Országház előtti Kossuth Lajos térre indultak, ahol az űrhajósok fogadtatására megjelent Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, Losonczy Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, Lázár György, a Minisztertanács elnöke, valamint a kormány több tagja. Ott volt társadalmi és kulturális életünk sok vezető személyisége. Jelen voltak a diplomáciai képviselők vezetői, katonai és légügyi attaséi, a Szovjetunió budapesti nagykövetségének diplomatái és kolóniájának tagjai.

A parlament kupolacsarnokában, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a Minisztertanács kitüntetéseiinek átadásával folytatódtak az események.

Teljesítményük nagyságának, jelentőségének elismeréseként az Elnöki Tanács Valerij Kubaszovnak és Farkas Bertalannak adományozta első ízben a Magyar Népköztársaság Hőse kitüntetést, Magyarai Bélát és Alekszej Jeliszejevet az Elnöki Tanács a Magyar Népköztársaság babérkoszorúval ékesített Zászlórendjével tüntette ki.

A Minisztertanács egyidejűleg Farkas Bertalannak és Magyarai Bélának az első szovjet-magyar űrrepülés tiszteletére alapított a Magyar Népköztársaság Űrhajósa kitüntető címet és jelvényt adományozta.

A Honvédelmi Minisztériumban folytatódott az eseménysorozat. A sikeresen végrehajtott szovjet-magyar közös tudományos űrprogramban való részvételükért, helytállásukért Valerij Kubaszovnak, Farkas Bertalannak és Magyarai Bélának dízszerleget adott át a magyar nép nevében Korom Mihály, Alekszej Jeliszejevicsnek pedig disztört adományozott a honvédelmi miniszter.

A bensőséges ünnepségen felolvasták a díszparancsot arról, hogy a honvédelmi miniszter Farkas Bertalant a Magyar Néphadsereg századosát alezredessé, Magyarai Béla századosot őrnaggyá léptette elő az első szovjet–magyar ürré- pülés során nyújtott kiemelkedő telje- sítményéért, illetve felkészüléséért.

Szolgálatunk nevében mi is szere- tettel köszöntjük a hősokeket és kívá- nunk nekik szolgálati tevékenységükhöz erőt- egészséget, sok sikert és magán- életükben boldogságot.

2. Szocialista fejlődésünk folytatása- ra, jövőnkre szavazott az ország

Belpolitikai életünk kiemelkedő ese- ményeként június 8-án országserzte a szavazóurnákhoz járult lakosságunk; megválasztotta a következő fél évti- zedre az országgyűlési képviselőket és tanácstagokat. Reggel 6 órakor – több helyütt, ahol a termelőmunka folyama- tossága ezt diktálta, már 5 órakor – megnyiták az ünnepi díszbe öltöztetett, virágokkal, zászlókkal és köszöntő fel- iratokkal ékített szavazóhelyiségek. Szabad hazánk 35 éves történelme so- rán a városok és a falvak népe immár tizenharmadszor élt felelősen demok- ratikus jogával, újjáválasztva törvény- hozó testületünket és a helyi hatalmi népképviselői szerveket. Ezen a júni- usi vasárnapon gyakorlatilag egész fel- nőtt lakosságunk voksolt: döntve sza- vazatával a képviselők és a tanács- tagok megbízásáról, egyszersmind véle- ményt nyilvánítva politikai és társa- dalmi rendszerünkről, a párt, az állam és a kormány politikájáról.

Este 6 órakor az ország minden sza- vazóközrétében befejeződött a szava- zás. Az általános választások kima- gasló jelentőségű eseményéről Papp Lajos államtitkár, az Országos Válasz- tási Elnökség elnöke nyilatkozott:

– A szavazás csakúgy, mint az álta- lános választások előkészületeinek

minden mozzanata szerte az országban bizakodó, nyugodt légkörben, a törvé- nyes előírásoknak megfelelően zajlott; az állampolgárok az urnák elé járulva felelősséggel gyakorolták alkotmányos jogukat. Az esemény ünnepélyessége is kifejezte: szocialista fejlődésünk foly- tatására, építő munkánk töretlenségére, jövőnkre szavazott az ország.

– Az ideai választások során egy- idejűleg szavaztak az állampolgárok képviselőkre és tanácstagokra, akiknek mandátuma egyaránt öt esztendőre szól.

Az ötéves ciklus összhangban van a középtávú tervidőszakkal. Ez lehetővé teszi, hogy a megalakuló parlament, s a tanácsok mindvégig figyelemmel kí- sérhessék az általuk elfogadott célok megvalósítását, ellenőrizhessék, segít- hessék azok végrehajtását. S mivel az országos politika függvénye a helyi po- litika, mindez lehetővé teszi a köz- ponti és a helyi érdekek jobb összeha- golását, eredményesebb érvényre jutta- tását.

Az eredmények gyors összesítését számítógépek segítik, az Országos Vá- lasztási Elnökség 8-ra virradó éjszaka ellenőrizte – a jegyzőkönyvek hivatalos dokumentumával összevetve – a vá- lasztások országos eredményét.

Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok a következő napokban ve- szik át megbízólevelüket, s hamarosan sor kerül az új országgyűlés alakuló- ülésére, a helyi, illetve a fővárosi és megyei tanácsok megalakulására. Mun- kájukhoz sok sikert kívánunk.

3. Szovjet Fegyveres Erők hadtápjá- nak története

A Szovjetunióban a fenti címmel megjelent egy nagy jelentőségű törté- nelmi jellegű könyv, amely részletesen vizsgálja a hadsereg és flotta hadtáp- szervei, a szovjet hadseregnek a fasisz- ta Németország elleni harctevékenysé- gét és távolkeleten a militarista Japán ellen folytatott hadjárat hadtápbiztosí-

tására irányuló feladatok végrehajtásának tapasztalatait. Ezen tapasztalatok elemzését a Szovjet Fegyveres Erők hadtápjának az ország gazdasági lehetőségeivel és hadműveletek jellegével szoros összefüggésben végezték. A szerzők a hadtáp működésének minden területéről nagyon sok konkrét adatot tartalmazó anyagot használtak fel vizsgálataik során.

Fontos helyet foglal el a könyvben az ország gazdaságának a fasiszta Németország Szovjetunió elleni támadása utáni háborús célokra való átállításával kapcsolatos kérdések. Meggyőzően bizonyítja, hogy ezen össz-állami és össznépi feladat megoldásában elért siker az ország szocialista iparosításának, a mezőgazdaság kollektivizálásának, a kulturális forradalomnak és a szocializmus igen rövid idő alatt létrehozott hatalmas anyagi-technikai bázisának az eredménye.

Az ország népgazdaságát háborús vágyókra átállító Kommunisták Pártja és Szovjet Kormány egyidejűleg igen nagy figyelmet fordított a fegyveres erők hadtápjának fejlesztésére. A könyvből megtudhatjuk, hogy ez a fejlesztés minden fontosabb területét fellelte. Korszerűsítették a hadtáp anyagi-technikai bázisát, szervezését, felépítését. Megerősítették káderekkel a szolgálatot, begyakorolták várható tevékenységének végrehajtását mind a nagy hadászati műveletek előkészítése során, mind azok alatt.

A könyv várhatóan ez év végén magyar nyelven is megjelenik a ZRÍNYI KATONAI KIADÓ gondozásában. Úgy véljük számunkra is igen sok hasznos tapasztalatot nyújthat ez a könyv, szeretnénk, ha minél többen olvashatnánk és hasznosíthatnánk munkánkban.

4. Felkérés visszaemlékezések megírására

Hazánk felszabadulása 35. évfordulója és a Magyar Néphadsereg meg-

alakulása tiszteletére a hadtápszolgálat területén is számos rendezvény került lefolytatásra, illetve több kiadványt és publikációt jelentettünk meg és kívánunk továbbra is megjelentetni. Az MNHF-ség vezetése és a pártbizottság elgondolása szerint folyóiratunkban a jövőben cikksorozatot jelentetünk meg szolgálatunkban régen tevékenykedő, vagy már nyugállományban levő kádereink visszaemlékezéseiről. Ezzel áttekintést szerezhetnénk a Magyar Néphadsereg Hadtápszolgálatá történetéről, illetve kialakulásának, tevékenységének egyes mozzanatairól.

Ezúton is felkérünk minden kedves olvasónkat, hogy személyesen, vagy munkatársai útján – a fentiek szellemében – írjanak memoár jellegű cikkeket, melyeket célkitűzésünk megvalósítása érdekében leközölnénk folyóiratunkban.

SZERKESZTŐSÉG

FOLYÓIRATOKBÓL

I. Általános doktrinális kérdések

1. A gazdaság szerepének növekedése a korszerű háborúban

A hadügynek nincs olyan területe, amely közvetlenül vagy közvetve ne függne az állam gazdasági lehetőségétől. A függés egyre jobban növekszik. Amíg az I. VH-ban az összkiadás 208 milliárd dollár volt, a hadüparban a munkások 31⁰/₀-a foglalkozott, addig a II. VH-ban e kiadások elérték a 622 milliárd dollárt, a hadüparban pedig a dolgozók 67⁰/₀-a foglalkozott. A szerző nemcsak a függés okait ismerteti, hanem megszabja a gazdasággal szemben támasztott fontosabb követelményeket is.

Vojennaja Misl, 1980. 1. sz. 39–47. old.

2. Katonai-gazdaságtan, mint a tisztek ismereteinek fontos eleme

A honvédelmi miniszter 1977 augusztusában kiadott azon rendeletéből indul ki a szerző, amely a fegyveres erők keretében a közgazdasági tudományok szélesebb körű oktatását tűzi napirendre. Ismerteti a tudomány hadigazdasági ágának a fejlődését, majd a szocialista társadalmi viszonyoknak megfelelően egy új ágnek, a katonai gazdaságtannak a keletkezését, fejlődését és jelenlegi helyzetét elemzi. Fejtegetéséit két alapvető csoportosításban teszi meg. Egyrészt a katonai gazdaságtant olyan szemszögből közelíti meg, hogy az a honvédelmi gazdálkodási rendszerről szóló tudomány. Másrészt abból a szempontból vizsgálja a kérdést, hogy a katonai gazdaságtan hogyan illeszkedik be a hadseregben szolgáló tisztek általános műveltségét képviselő ismeretek közé. Ezután kifejti nézeteit a katonai gazdaságtan struktúrájáról és tartalmáról. Ennek kapcsán megállapítja, hogy a gazdaságtani ismeretek általában is, de a katonai gazdaságtani ismeretek különösen nélkülözhetetlen elemei a mai viszonyok közötti racionális katonai gazdálkodásnak.

Mysl Wojskowa, 1979. 7. sz. 122–130. old.

II. Vezetés és gépesítés

1. Gazdálkodás tervezése

A cikk az évi gazdálkodási tervvel szemben támasztott követelményekkel foglalkozik, majd ismerteti végrehajtásának módszereit és a felmerült hiányosságokat.

Til i Sznabzsényije, 1979. 11. sz. 42–45. old.

2. Hadtápriszt törzskultúrája

A hadtápriszt törzskultúrájának színvonalja nemcsak a katonai és szakmai felkészültségétől függ, hanem ideoló-

giai-politikai eddzettségétől, öntudatától is függ és kifejeződik abban a törekvésben, hogy feladatát bármikor, bármilyen bonyolult viszonyban megoldja. Törzsbe beosztott tisztekkel szemben támasztott követelmények: szakmai ismeret, megbízhatóság, pontosság, operativitás, személyi kultúráltság, képesség helyes döntéshozatalra, józan javaslatételre.

Til i Sznabzsényije, 1980. 2. sz. 19–22. old.

3. Szovjet Fegyveres Erők Egészségügyi Szolgálat vezető állományának értekezlete

Az értekezletre 1979 decemberében került sor. Értékeltek az 1979. év eredményeit és megbeszélték a fő feladatokat.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1980. 1. sz. 75–76. old.

4. Az egységes anyagkimutatás számítógépes nyilvántartási rendszerének általános jellemzése

A KGST tagállamok rövekvő integrációja, együttműködésük szélesedő köre mind korszerűbb technikák (ezen belül számítástechnikák) alkalmazását teszi szükségessé. Főként az anyagismeret és az anyagnyilvántartás vonatkozásában az új technikai lehetőségek megfelelő kihasználásának az alapfeltétele egy kódjeles, betűrendes jegyzék kidolgozása a lehetséges termékek és anyagok felsorolásával. Ennek megfelelően KGST-n belüli árucser és másmilyen (esetleg ipari) – együttműködés megkönnyítésére létrejött az egységes anyagkimutatás az ún. speciális termékekre. Speciális termékeknek a fegyvereket és haditechnikai eszközöket, alkatrészeket, anyagokat tekintik. A szerzők ezt a kódrendszerű kimutatást ismertetik alkalmazásának módszertani tudnivalóival együtt. Tájékoztatnak a kimutatásnak más nyilvántartó rendszerekkel való összefüggése fe-

lől is a számítógépes kezelés szempontjából.

Mysl Wojskowa, 1979. 8. sz. 86-92. old.

5. Információs rendszereknek vezetés-szükséglet szerinti programozása

Az elektronikai számítástechnika alkalmazásában az utóbbi években minőségi változás következett be. E változások az információs rendszerek felhasználási módja megváltozásában nyernek kifejezést. A rendszeres a szervező rendszer intéger részévé váltak. A szerző alapvetően az információs rendszerek megtervezése során felépő problémákat, a figyelembe veendő szempontokat és a döntéshozáshoz szükséges adatgyűjtés módszertani kérdéseit tárgyalja. A több irányú feladátvégrehajtást szolgáló információs rendszer tervezésének, felépítésének és működésbehozásának a módszertani-technikai tényezőivel kapcsolatban javaslattevő észrevételeket tesz. Külön foglalkozik az információs rendszer tervezésének és működésbe hozásának a szervezeti és pszichológiai tényezőivel. Ezt követően a hadsereg keretében működtetett többcsatornás információs rendszert jellemzi.

Mysl Wojskowa, 1979. 6. sz. 81-86. old.

6. Katonai gazdasági tervrendszer információs struktúrája ábrázolási koncepciójának a meghatározása – hierarchikus funkcionális ábrázolása

A szerző néhány megjelent cikkhez kapcsolódva mélyrehatóbban vizsgálja a katonai gazdálkodás valóságos tervrendszerének a kibernetikai rendszerbe való ábrázolásának a koncepcióját. Ennek kapcsán kísérletet tesz a hierarchikus és funkcionális ábrázolási koncepció összekapcsolására. A problémát a tervezés, főleg a katonai és a hadigazdálkodás tervezése talaján igyekszik megoldani. A rendszerelemzés egyik

alaptétele szerint a leghatékonyabb rendszer-struktúra az olyan, amely a rész és az egész érdekközösségét biztosítja. Ezek szerint a fegyveres erők jelenlegi fejlettségi és szervezeti szerkezetében a katonai gazdasági tervező tevékenység legeredményesebb struktúráját a tervrendszer hierarchikus-funkcionális ábrázolása adja. A rendszer hierarchikus struktúrájának megfelelően a döntéshozatal folyamata egyrészt hierarchikus jellemzőket ölt magára, – másrészt azonban a rangsor minden fokán a funkcionális jelleg dominál.

Mysl Wojskowa, 1979. 6. sz. 116-124. old.

III. Pártpolitikai munka, nevelés

1. Ideológiai nevelő munka nagyobb hatékonyságért

A politikai nevelés alapjait a marxizmus-leninizmus tanulmányozása képezi. Ismerni kell az aktuális bel- és külpolitikai eseményeket is. A szerző ezeket a kérdéseket tisztánövendékek nevelésén keresztül mutatja be.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1980. 2. sz. 10-13. old.

2. Törzsmunka pszichológiájáról

A csapatok vezetése igen bonyolult. Ez többek között magas erkölcsi-pszichológiai követelményt támaszt a törzsen dolgozó tisztekkel szemben. Ezeket a követelményeket ismerteti Mironyuk vörgy. elvtárs különböző pszichológiai adottságú tisztek szerint csoportosítva.

Vojennaja Miszl, 1980. 2. sz. 35-40. old.

IV. Gazdálkodás, szállítás, egészségügyi ellátás békében

1. Ruházati biztosítás

A cikkben Petrov altbgy. elvtárs a fegyveres erők ruházati biztosítása fejlesztésének tendenciájával foglalkozik.

Vojennaja Misl, 1979. 12. sz. 49-55. old.

V. *Harc-hadművelet hadtápbiztosítása, kiképzés, oktatás*

1. Harctevékenység az ellenség háttában

Amerikai nézetek szerint az ellenség mögöttes területein való harctevékenység minden szintű parancsnokság igen fontos feladata. Az ellenség hadtápterületein alkalmazhatók légideszant csapatok, légi mozgékonyaságú erők és diverziós csoportok. A szerző ezen erők feladatait és alkalmazási elveit jellemzi.

Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenije, 1979. 12. sz. 8-14. old.

2. Hadtáptisztek parancsnoki továbbképzése

A Leningrádi Katonai Körzet parancsnokának hadtáphelyettese Lutoskin altbgy. elvtárs felsorolja a továbbképzés összes formáját és röviden jellemzi, értékeli azok végrehajtását.

Til i Sznabzsnyije, 1980. 1. sz. 20-23. old.

3. Ismerjük és hozzáértően használjuk a tábori töltőállomást.

A cik kismerteti a tábori üzemanyagraktár telepítése megtervezését és végrehajtásának módját.

Til i Sznabzsnyije, 1980. 2. sz. 31-33. old.

4. Nyugatnémet sorkatonák egészségügyi kiképzése

A katonák alapkiképzésekor 10 órát fordítanak egészségügyi kiképzésre. A cikk 10 órás kiképzés módszertani kérdéseit ismerteti.

Truppenpraxis, 1980. 2. sz. 93-98. old.

VI. *Katonai rendszer (szervezés, mozgósítás, kiegészítés)*

1. Osztrák vadászszázlólaj ellátása védelemben

E több folytatásból álló cikk első részében részletesen megismerhető az osztrák vadászszázlólaj hadtápallegységeinek szervezése és azok feladatai.

Truppendienst, 1980. 1. sz. 62-64. old.

VII. *Technika*

1. Korszerű útépítő technika

A szerző röviden jellemzi a DZ-8-1, az EO-3332 A., a DZ-120, a DSZ-126 és a DU-37 B. típusú szovjet útépítő gépeket.

Til i Sznabzsnyije, 1980. 2. sz. 69-71. old.

2. Új szállító és fektető matrac súlyos sebesültek részére

Az NDK Nemzeti Néphadseregében 1979-ben rendszeresítették a TLM típusú szállító és fektető matracot.

Fontosabb adatai: 2000x650 mm, légnyomás 1-5 kpa.

Militarteknik, 1980. 2. sz. 94-95. old.

KÖNYVSZEMLE- ÚJ KÖNYVEK

A. N. Kovaljov: A diplomácia áhécéje

népszerű-tudományos műve arra vállalkozott, hogy ennek az ősi, de korunkban jelentős változásokon átment mesterségnek titkairól fellebbentse a fátylat. Arra törekszik, hogy a diplomácia hírei az újságolvasó, tv-t néző, rádiót hallgató közember számára ne tűnjenek bonyolult misztériumjátéknak, hiszen még a konvencionális formulák, a protokoll mögött is a nemzetközi élet eleven valósága lüktet.

A szerző részletesen ismerteti a diplomácia szerepét és jellegzetességét a régebbi és az új korban, hangsúlyozva azt a minőségi változást, melyet e té-

ren a lenini külpolitika, a szocialista államiság hozott. Áttekinti, értékeli és bírálja a nyugati szerzők új diplomáciai doktrínáit is. Bevezet a nagyközön-ség számára láthatatlan, szívós és sok-oldalú „íróasztali” munka rejtelmeibe. A diplomáciai dokumentumok sokféle-sége, a levelezés módozatai, a nyelvezet árnyalatai láttán döbbenünk rá, hogy milyen finom különbségtetelek érzékel-tetésére alkalmasak a nekünk egynemű-nek tűnő protokolláris formák. Hogy ne csak a szertartásosság külső jegyeit érzékeljük, megvilágítja, hogyan nyer kifejezést általuk a tartalmi mondani-való, melyek az ezt alátámasztó érvek és tények felsorakoztatásának módoza-tai. Milyen a diplomáciai nyelv, me-lyek a jó diplomata tulajdonságai, mi-lyen óriási és hosszan tartó tárgyalás-sorozatok előzték meg a helsinki nyil-atkozatot –, hogy csak néhány témát érintsünk a könyvből.

A neves és tapasztalt diplomata könyvében is érvényesíti az aranyszabályt: a tárgyalópartnert, ezúttal az ol-vasót nem szabad úntatni. Mondaniva-lóját híres diplomáciai akciók, neves diplomaták történeteivel, anekdoták-kal, és szépirodalmi idézetek sokaságá-val illusztrálja, s ettől műve nemcsak tanulságos, de lebilincselő olvasmánnyá is válik.

Kossuth Könyvkiadó, 1979.

V. V. Kuzmin: A kínai kártya

című műve a kínai külpolitika jelenlegi viszonylatainak egyik alapeleméhez kapcsolódik. Mint alcíme is jelzi, arra keres feleletet, mi a helye Kínának az amerikai imperializmus stratégiájában. A szerző elemzi a kínai külpolitika hátrányos fordulatának előzményeit, be-mutatva, melyre nyúlnak visz-sza a gyökerei Kína és az USA mai együttműködésének a külpolitikában. Kuzmin szól arról, hogy az amerikaiak már a második világháború idején kap-csolatban álltak Mao Ce-Tunggal és

csoportjával, arra építve, hogy naciona-lizmusuk erősebbnek bizonyul politi-kai programjuknál.

A háború végkimenetele, a Szovjet-unió távolkeleti győzelmei azonban a kínai párton belül az internacionalista vonal győzelmét hozták. Ez időben a maoista csoport igyekezett kihasználni a Szovjetunió nyújtotta segítség elő-nyeit. Az USA-ban pedig a kínai for-radalom győzelme után a csangkajse-kista lobby kerekedett felül, s ez évti-zedekre meghatározta a két állam vi-szonyát. Az USA azonban továbbra is megkülönböztetett figyelmet szentelt a kínai kérdéseknek. Kuzmin könyve rész-letesen sorolja azoknak a kutatócsoportoknak, intézményeknek, csoportosulá-soknak akcióit és kiadványait, melyek a Kínához való viszonyt elemezték, ár-gus szemekkel figyelve az ország gaz-dasági és politikai életét. Kormány-szervek is készítettek prognózisokat, fo-galmaztak stratégiai koncepciókat, s amikor a szovjet–kínai szakítás nyil-vánvalóvá vált, megkezdték terveik va-lóra váltását. Ennek történetét, a ping-pong-diplomáciától napjainkig, már jól ismerjük. De, mint Kuzmin könyve ér-zékelteti, ez csak a jéghegy csúcsa: a tanulmány részletesen bemutatja, hogy a diplomáciai tárgyalások, programok milyen arzenálját vezette be az ame-rikai külpolitika, az egymást váltó el-nöki adminisztrációk. A kínai kártya sokáig talonban volt, nagy kérdés, hogy akik ma keverik és kijátsszák a békeszerető világ ellen, nem ringatják-e magukat a könnyű győzelem mámorá-ban.

Kossuth Könyvkiadó, 1979.

Fegyverrel a hazáért

a magyar ellenállási és partizánharcok története a második világháború ide-jén.

A kötet tanulmányait a témák leg-jobb hazai szakértői, kutatói írták.

Pintér István a magyar kommunisták szerepét mutatja be a fegyveres ellenállás előkészítésében és megszervezésében. Gazi József térképekkel és fotókkal is szemléltetve ad áttekintést a sokszínű és sokféle ellenállási tevékenységről és a partizánakciókról. Tóth Sándor a Budai Önkéntes Ezred keletkezésének és harcainak krónikása. Kis András a még folyó háború végnapjaival korlátozott létszámban, de érdemlegesen kapcsolódó, születőben levő új demokratikus magyar hadsereg tevékenységét elemzi. A szovjet hadifogságba került és a németek ellen harcolni kész magyar katonáknak módjuk nyílt, hogy különböző szovjet partizánegységekben részt vehessenek a küzdelemben, róluk szól Harsányi János tanulmánya. Más országokban, így a lengyel, csehszlovák és jugoszláv területeken is bekapcsolódtak magyarok az ellenállásba, az ő harcaikat idézik Godó Ágnes tanulmányai. A francia és a belga antifasiszta küzdelem magyar hőseinek és mártírjainak Pécsi Anna állít emléket. Sokirányú tevékenységről ad számot Godó Ágnes kötetzáró tanulmánya, mely az egyéb, hadviselő és semleges nyugat-európai országokban működő antifasiszta szervezetek működéséről és diplomáciai, illetve hírszerzői akcióiról ad hírt.

Kossuth Könyvkiadó–Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.

Herencsér Lajos: Két front között c. könyve. A nyugállományú ezredes életpályája egy kis csehszlovákiai magyar faluban, Pereden indult. A társadalmi kérdések iránt érdeklődő, világos fejű szegényparaszt legényt az időközben Magyarországhoz csatolt terü-

letről sorozzák be a később tragikus véget ért 2. magyar hadseregbe. Herencsér, aki kiváló elbeszélő, rendkívül érdekletesen képes ábrázolni a frontra dobott magyar katonák életét, leírása vetekszik sok hivatásos íróéval.

A szerző olyan plasztikusan idézi fel egykori önmagát, világnézeti-emberi fejlődésének állomásait, a fogolyéletet, az antifasiszta iskolát, a harcok torokszorító izgalmait, harcostársai emberségét, hogy szinte az eseményeknek tanújává teszi az olvasóját. A történelmet, a rendkívüli időket emberközébe hozza.

Kossuth Könyvkiadó–Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.

Gallai Ervin: A szabadság holnap kezdődik

című visszaemlékezése. A Nagyváradról munkaszolgálatosként a frontra hurcolt fiatalember ukrán földön lázad fel a keretlegények esztelen brutalitása ellen és szökik át a partizánokhoz. Partizánéletének leírása kissé vázlatos, főleg az emberi momentumokat domborítja ki az elvtársaihoz – barátaihoz, a kedves katonalányokhoz fűződő emlékeit. Pedig a Csepiga-osztagban, ukrán földön, a brjanszki erdőben, Lengyelországban, majd ismét Ukrajnában nagyszabású akciók részese volt, bátor és merész. Talán a szerénység, talán az akkor mindent oly természetesnek vevő fiatalsága miatt időzik viszonylag keveset a harci cselekményeknél. Ezért könyvének a második, nagyobbik fele az érdekesebb, amely az új, demokratikus magyar rendőrség keretében végzett munkájáról szól.

Kossuth Könyvkiadó, 1980.

TARTALOMJEGYZÉK

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Lapos Mihály vőrgy.	A csapatok hadtápbiztosításának időszerű kérdései — — — — —	3
Dr. Deák Péter alez.	A hadtáptechnikáról — — — — —	10

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Forgács András ezds.	Előkészítjük és megkezdjük a XII. kongresszus határozatainak végrehajtását — — — — —	21
----------------------	--	----

Harckészültség és hadtápkiképzés

Eöri Tibor őrgy. Berár Dénes szds.	„KUNSÁG-79” hadsereg hadtáp rendszergyakorlat tapasztalatai — — — — —	25
Skrabán László alez.	A „PAJZS-79” hadtápbiztosítása vezetésének tapasztalatai a koalíciós összetételű hadosztály hadtáptörzsénél — — — — —	40

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás gazdálkodás, katonai közlekedés

MN Közlekedési Szolgálat Főnökség	Célszerűbben — Hatékonyabban — Takarékosabban. (Az MN szállító értekezlet anyaga; szolgálati használatú jellege miatt külön kötésben kerül kiadásra.) — — — — —	45
Dr. Várhelyi István alez.	Takarékoskodjunk, de hogyan és mivel — —	45
MN Ruházati Szolgálat Főnökség munkakollektívája	Az üzemei demokrácia érvényesülésének tapasztalatai az MN Textiltisztító és Javító Üzemben	50

Hadtápvezetés, technikai fejlesztés

Csabai György szds.	A hadtáp vezetési pontok tömegpusztító fegyverek elleni védelme és őrzésvédelme megszervezésének néhány aktuális kérdése — — — — —	57
Dr. Kazinczi István alez.	Összefüggések és képletek a harcászati és hadműveleti szintű lőszerellátás matematikai modelljének kialakításához — — — — —	65

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	Tájékoztató az MN Munkavédelmi Bizottság üléséről — — — — —	73
	Egy motorkerékpár-baleset szomorú krónikája —	81

Folyóiratszema

I. Golusko vezérezredes	A törzsben dolgozó tiszt — — — — —	83
N. Pulyij hadbiztos alez.	A belső pénzügyi ellenőrzés — — — — —	91
V. Csurgejev hadbiztos vörgey.	Számítógépek alkalmazása a pénzügyi szolgálatban — — — — —	94
Dr. J. Kozak—Dr. B. Koci	A sérültek hátraszállítása erdős-hegyes terepen —	97
A. Ergan nyá. mk. vezérőrnagy	Az ismeretek ellenőrzésének információs rendszere a katonai tanintézetekben — — — — —	101
Wiener Friedrich	„KNACKNUSS” fedőnevű svájci hadgyakorlat —	103
Weber Friedrich főhadnagy	Osztrák vadászszázad ellátása védelemben — —	108
Plinegger Alfréd alezredes	Az ismeretlen anyagi hivatal — — — — —	111

Tájékoztató közlemények

* * *	Szerkesztőségi tájékoztató — — — — —	115
* * *	Folyóiratokból — — — — —	118
* * *	Könyvszemle — új könyvek — — — — —	121

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Теория тылового обеспечения</i>		
Генерал-майор д-р ЛАПОШ Михай	Актуальные вопросы тылового обеспечения войск.	3
Подполковник д-р ДЕАК Петер	О технике тыла — — — — — — — —	10
<i>Политическая работа в службе тыла</i>		
Полковник ФОРГАУ Андраш	Подготовить и приступить к выполнению решений ХП с'езда — — — — — — — —	21
<i>Боевая готовность и тыловая подготовка</i>		
Майор ЭРИ Тибор Капитан БЕРАР Денеш	Опыт армейского тылового учения „КУНШАГ-79”	25
Подполковник ШКРАБАН Ласло	Опыт работы штабов тыла коалиционного состава по управлению тыловым обеспечением на учении „ЩИТ-79” — — — — — — — —	40
<i>Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение</i>		
Управление службы ВОСО ВНА	Целесообразнее, эффективнее, более экономично (материал совещания службы ВОСО ВНА, как ма- териал „Для служебного пользования” издается в отдельном номере	
Подполковник д-р ВАРХЕИИ Иштван	Экономить — как и чем — — — — — —	45
Коллектив службы вещевого снабжения ВНА	Опыт осуществления заводской демократии на предприятии химической чистки и ремонта ВНА	50
<i>Управление тылом, развитие техники</i>		
Капитан ЧАБАИ Дьердь	Некоторые актуальные вопросы организации за- щиты, охраны и обороны ТПУ — — — — —	57
Подполковник д-р КАЗИНЦИ Иштван	Зависимости и формулы для разработки матема- тической модели снабжения боеприпасами в такти- ческом и оперативном звеньях — — — — —	65
<i>Сообщения по охране труда</i>		
Управление финансовой службы ВНА	1. Информация о совещании Совета Охраны Труды ВНА — — — — — — — —	73
	2. Прискорбная хроника аварий мотоциклиста —	81

	<i>Обзор зарубежной печати</i>				
Генерал-полковник ГОЛУШКО И.	Офицер штаба	—	—	—	83
Подполковник и/с ПУЛИЙ Н.	Внутренний финансовый контроль	—	—	—	91
Генерал-майор и/с ЧУРГЕЕВ В.	Применение вычислительных машин в финансовой службе	—	—	—	94
д-р КОЗАК И.— д-р КОЦИ Б.	Эвакуация раненных на гористо-лесистой местности	—	—	—	97
Генерал-майор-инженер ЭРГАН А.	Информационная система проверки знаний в военных учебных заведениях	—	—	—	101
ВИНЕР Фридрих	Швейперская военная игра „КНАКНУСС“	—	—	—	103
Старший лейтенант ВЕБЕР Ф.	Снабжение егерской роты Австрии в обороне	—	—	—	108
Подполковник ПЛИНЕГЕР А.	Неизвестное материальное ведомство	—	—	—	111
	<i>Сообщения информационного характера</i>				
* * *	Сообщения редакционной коллегии	—	—	—	115
* * *	Обзор журналов	—	—	—	118
* * *	Обзор книг — новые книги	—	—	—	121

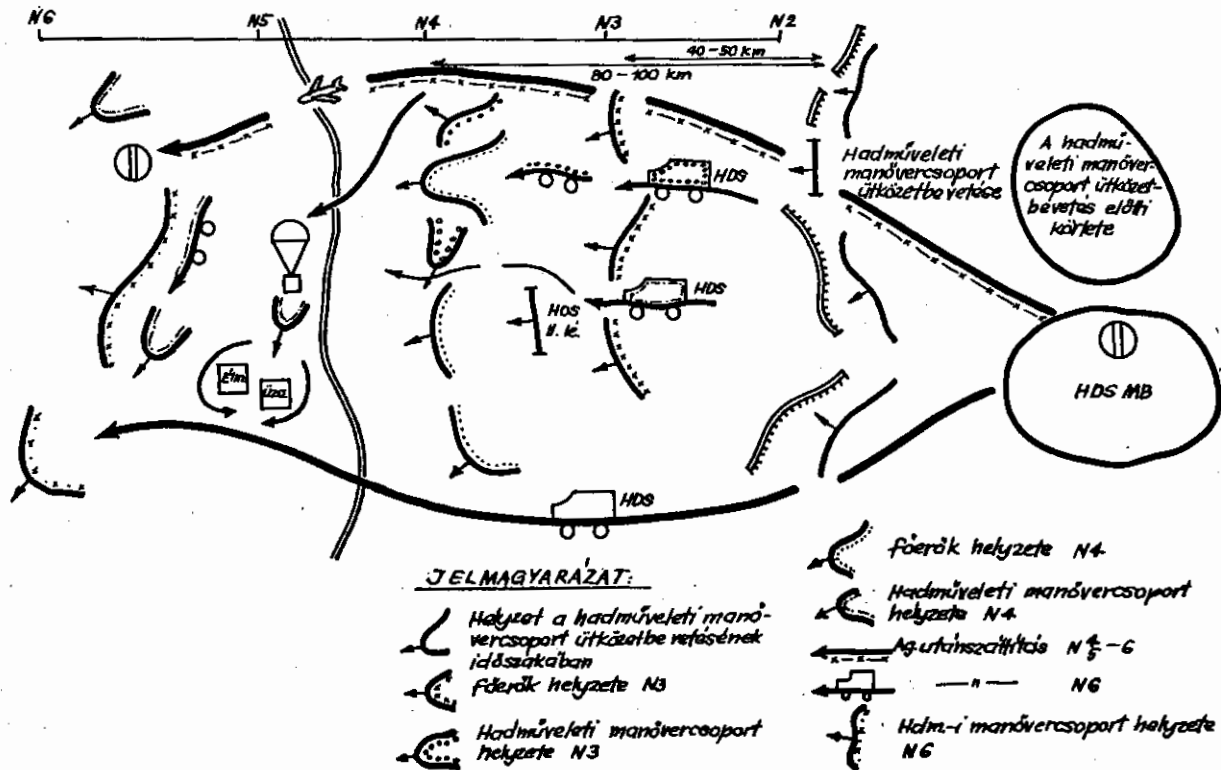
M E L L É K L E T E K

Mellékletek: " A csapatok hadtápbiztosításának
időszerű kérdései" c. cikkhez.

0

5

A HADMŰVELETI MANŐVERCSOPORT ANYAG UTÁNPÓTLÁSÁNAK RENDJE (VÁLTOZAT)

Melléklet: a "KUNBÁG-79" hadsereg hadtáp rendszer-
gyakorlat tapasztalatai" c. cikkhez

TITKOS

A HDS. HADTÁPCSAPATOK BEGYŰLEKEZTETÉSE A MB. KÖRLETBE

